

Voimasta seitsemän veljen
Jukolan viesti kansalaisten liikuttajana

Tero Viljanen
Kansalaisyhteiskunnan asiantunti-
juuden maisteriohjelma
Liikunnan yhteiskuntatieteiden
pro gradu -tutkielma
Helmikuu 2010

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Liikuntatieteiden laitos/ liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta

VILJANEN, TERO: Voimasta seitsemän veljen. Jukolan viesti kansalaisten liikuttajana.

Pro gradu -tutkielma, 124 sivua, 10 liitesivua

Liikunnan yhteiskuntatieteet

2010

Jukolan viesti on kehittynyt 60 vuodessa muutaman sadan suunnistajan viestikilpailusta yhdeksi Suomen merkittävimmistä urheilutapahtumista. Tänä päivänä kilpailuun ottaa osaa lähes 15 000 suunnistajaa yli 20 maasta ja yhteensä tapahtuma kerää paikalle 30 000–35 000 suunnistuksen ystävää kesäisenä viikonloppuna. Kilpailun järjestäminen vaatii noin 1500 vapaaehtoisen työpanoksen ja yhteensä Jukolan viestin järjestämiseen kilpailun historian aikana on osallistunut peräti 50 000 talkoolaista. Urheilutapahtumana Jukolan viesti on varsin ainutlaatuinen. Samassa kilpailussa suunnistavat niin tavalliset harrastelijasuunnistajat kuin maailman parhaat huippusuunnistajatkin. Lisäksi Jukolan viesti on osa suomalaista kansallisromantiikkaa mystisine kesäoineen, ja johon on oivalla tavalla yhdistetty suomalaista kulttuuria ja kaunokirjallisuutta Seitsemän veljeksien merkeissä.

Tutkielman tarkoituksena on tutkia Jukolan viestin muutosta sekä miten Jukolan vapaaehtois- ja talkootyö sekä organisointi ovat muuttuneet. Nämä ovat kaksi pääteemaa ja muodostavat päätutkimuskysymykset. Tutkielmani on luonteeltaan laadullinen tutkimus ja tutkimusmenetelmänä käytän fenomenologis-hermeneuttista menetelmää. Tämän luonteista tutkimusta leimaa tutkijan esiyymmärrys tutkimusaiheesta. Tutkielmani perustuu laadullisen tutkimuksen luonteenmukaisesti kirjallisiin lähteisiin Jukolan viestistä. Tällaisia ovat mm. kaksi Jukolan viestistä tehtyä historiikkaa, erilaiset arkistomateriaalit sekä lehtikirjoitukset. Tutkimusta täydensin myös Kaukametsäläisten nykyisen puheenjohtajan teema-haastattelulla. Tutkielmassani olen hyödyntänyt myös omaa suhdettani suunnistukseen ja Jukolan viestiin ja olen tehnyt myös osallistuvaa havainnointia osallistuessani itsekin kilpailuun.

Tarkastellessani Jukolan viestin historiaa ja muutosta, jaoin Jukolan viiteen historialliseen aikakauteen. Nämä ovat synty- ja organisoitumiskausi (1948–1954), vakiintumiskausi (1955–1969), uusiutumisen kausi (1970-luku), ammattimaistumisen kausi (1980–1994) ja tekniikan ja kaupallistumisen kausi (1995–2009). Tärkeimpiä muutoksia ovat olleet osallistujamäärien ja koko tapahtuman valtaisa kasvu, kilpailun koveneminen ja kansainvälistyminen sekä viimeisimpänä kaupallistuminen ja tekninen kehitys. Jukolan viestille on ollut ominaista myös Seitsemän veljeksien vahva vaikutus ja Kaukametsäläisten merkitys perinteiden vaalijana. Jukolan viestin järjestämisessä johtoryhmä käyttää suurta valtaa. Kilpailuorganisaatio on pysynyt hyvin pitkälle samanlaisena koko kilpailun historian ajan, ainoastaan talkoolaisten lukumäärä on kasvanut viestin kasvun myötä. Lisäksi kaupallistuminen ja tekninen kehitys ovat tuoneet mukanaan muutamia uusia osa-alueita ja toimijoita. Tällä hetkellä Jukolan viesti on erittäin arvostettu ja hyvin järjestetty urheilutapahtuma, jonka tulevaisuus näyttää varsin valoisaalta.

Asiasanat: fenomenologis-hermeneuttinen tutkimusmenetelmä, osallistuva liikunnansosiologia, viestisuunnistuskilpailu, Jukolan viesti, perinteet, vapaaehtoistoiminta, talkootyö

Sisällysluettelo:

1.	Johdanto.....	4
2.	Tutkimusmenetelmät, -aineistot ja -kysymykset	6
2.1.	Tutkimusmenetelmät ja aineistot.....	7
2.1.1.	Hermeneutiikka ja fenomenologis-hermeneuttinen tutkimusperinne.....	8
2.1.2.	Osallistuvasta havainnoinnista osallistuvaan liikunnansosiologiaan	10
2.2.	Tutkimuskysymykset	12
3.	Suunnistuksen syntyvaiheet ja kehitys	13
3.1.	Suunnistuksen alkuvuodet ja historiaa	14
3.2.	Liittotason toimintaa, Suunnistamisvaliokunnan kautta Suunnistusliitoksi.....	16
3.3.	Suojeluskuntien suunnistustoiminta.....	19
4.	Jukolan viestin historialliset kaudet	21
4.1.	Liikunnan kansalaistoiminnan kaudet.....	22
4.2.	Jukolan viestin synty	23
4.3.	Jukolan viestin kaudet ja kehitysvaiheet	25
4.3.1.	Synty- ja organisoitumiskausi 1948–1954	26
4.3.2.	Vakiintumiskausi 1955–1969	31
4.3.3.	Uusiutumisen kausi 1970-luku	36
4.3.4.	Ammattimaistumisen kausi 1980–1994.....	40
4.3.5.	Tekniikan ja kaupallistumisen kausi 1995–2009.....	45
4.4.	Harrastajat huippujen seassa.....	49
4.5.	Jukola ja ympäristön huomioiminen	51
4.6.	Yhteenvedoa Jukolan viestin kausista	53
5.	Jukolan viestin suunnistajat Aleksis Kiven jäljillä.....	55
5.1.	Kaukametsäläiset perinteiden vaalijoina	56
5.2.	Jukolan viestin tervehdykset kunnioittamassa Kiven perintöä.....	59
5.3.	Seitsemän veljeksien näkyvyys Jukolan viestissä tänä päivänä	61
6.	Jukolan viestiä järjestämässä, ”Hyvvee yritettiin, mutta priimaa pukkas tulemaan”	63
6.1.	Urheilutapahtumien järjestäminen ja vapaaehtoistoiminta Suomessa.....	64
6.2.	Suunnistuksen vapaaehtoistoiminta	72
6.3.	Jukolan järjestämisen muutokset ja organisointi tänä päivänä.....	74
6.3.1.	Jukolan järjestäjätahot.....	74
6.3.2.	Hakuvaihe ja valinta	77
6.3.3.	Järjestelyohjeet, johtojärjestelmä ja johtoryhmän ohjeistus ja seuranta	79
6.3.4.	Jukolan viestin järjestelyorganisaatio	83
6.3.5.	Muita järjestäjiä ja ammattilaisia	86
6.3.6.	Talkootyö ja vapaaehtoistoiminta	88
6.3.7.	Talous ja brändi sekä politiikka.....	91
6.3.8.	Jukolan viesti lukujen valossa	95
6.4.	Käännepisteet/taitekohdat Jukolan viestin järjestämisen historiassa.....	97
6.5.	Jukolan järjestämisen heikkoudet, ongelmat ja uhkakuvat sekä vahvuudet	98
7.	Yhteenvedoa ja pohdintaa	99
7.1.	Jukolan viestin muutokset	100
7.2.	Jukolan viestin tulevaisuudesta	107

Lähteet

Liitteet

1. Johdanto

”Mutta olipa tämä yö heille kamala ja hirmuinen. He juoksivat ankarasti, juoksivat vilkaisten ja huohottain, ja epäily tuijotteli ulos heidän seiväskankeista katseistansa, jotka he lakkaamatta teroittivat kohden entistä Jukolan kotoa. Niin he sanaakaan lausumatta kirmasivat yhä eteenpäin, ja nopeasti pakeni heidän altansa luminen maa. Mutta viimein, ehdittyään Pohjanpellon töyrylle, näkivät he kalveassa kuutamossa, mäen rinteellä Jukolan talon, ja melkein yht’aikaa kuului heidän suistansa: ’Jukola, Jukola!’”¹

Pro gradu-tutkielmassani tutkin yhtä jokavuotista ja merkittävää suomalaista urheilutapahtumaa, Jukolan viestiä. Jukolan viesti on yhdessä Venlojen viestin kanssa maailman suurin suunnistusviestitapahtuma, joka kerää vuosittain keskikesällä tuhansia osanottajia ja suunnistuksen ystäviä yhteen. Jukolan viesti on suunnistuksen merkittävin suomalainen tapahtuma ja kesän kohokohta, jonka tietävät ja tuntevat myös muutkin kuin suunnistuksen ystävät. Jukolan viestin arvostusta kuvaa hyvin se, että se valittiin vuoden 2008 suomalaiseksi urheilutapahtumaksi. Vuonna 2009 tuli myös kuluneeksi 175 vuotta Aleksis Kiven syntymästä.

Jukolan viesti kerää 30 000–35 000 suunnistuksen ystävää yhteen kesäkuuisena viikonloppuna. Näistä ihmisistä noin 12 000–14 000 ovat kilpailijoita, talkootyöläisten määrä on vaihdellut 1200–1500 välillä ja loput ovat paikalle tullutta median ja yhteistyökumppanien edustajia sekä tavallista yleisöä. Jukolan viesti on yleensä järjestävän paikkakunnan kesän kohokohta ja sitä tullaan seuraamaan uteliaisuudesta ja mielenkiinnosta kauempaakin. Jukolan viestin kesäyössä on jotain mystistä ja taianomaista, jonka haluavat kokea myös muutkin kuin suunnistajat.

Jukolan viesti kilpailtiin ensimmäisen kerran vuonna 1949 Helsingin seudulla, joten se on jo saavuttanut arvostettavan 60-vuoden iän. Jukolan viesti on yleisnimitys 7-osuukiselle miesten viestikilpailulle sekä 4-osuukiselle naisten kilpailulle, jolla on myös oma nimensä, Venlojen viesti.

¹ Kivi Aleksis 2000, Seitsemän veljestä, 154.

Jukolan viesti on kasvanut varsin huomattavasti vuosien saatossa ja tuhannen joukkueen raja rikkoutui vuonna 1987 Hollolan Jukolassa (1052 joukkuetta). Mikkelissä 2009 matkaan lähti 1412 joukkuetta ja Venlojen viestissä 978 joukkuetta, yhteensä 13 796 kilpailijaa. Tänä päivänä Jukolan viesti on siis maailman suurin viestisuunnistustapahtuma. Viime vuosina varsinkin kuntoilujoukkueet ovat löytäneet Jukolan viestin. Jukolasta tullaan hakemaan elämyksiä ja äärimmäisyyskokemuksia, monille kuntoilijoillehan jo pelkästään koko radan selvittämisessä on haastetta riittämiin.

Ulkomaalaisia joukkueita on nykyään noin 20–25 maasta, joista pääosa tulee muista pohjoismaista, Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta. Yksittäisiä suunnistajia, jotka suunnistavat eri maiden joukkueissa tulee yhteensä noin 40 maasta. Tänä päivänä yhteensä noin 20 % kilpailijoista on ulkomaalaisia. Ulkomaalaisten osuuteen vaikuttaa eniten se, kuinka lähellä Etelä-Suomea kilpailu pidetään. Ruotsalaiset ja norjalaiset suunnistajat ovat perinteisesti tulleet laivalla joko Helsinkiin tai Turkuun. Jukolan perinteisiin kuuluu myös se, että viesti kiertää ympäri maata. Jukolan viestiä on järjestetty aina etelän Hangosta pohjoisen Luostolle saakka, läntisin paikka on vastaavasti Laitila ja itäisin Joensuu (Liite 1).

Yksi keskeinen osa Jukolan viestiä on sen läpi yön kestävä radioselostus. Yleisradio on ollut Jukolan viestissä mukana vuodesta 1969. Pitkäaikainen Jukolan selostaja Antero Viherkenttä on kokenut mieleenpainuvimmat hetkensä juuri radiorasteilla: ”Siellä sen todellisen Jukolan kokee, kaikki muu on rekvisiittaa. Rastilla olen saanut kokea mitä ihmeellisimpiä asioita, jäniksiä hyppimässä leimasimilla, kilpailija pyytämässä voileipää ja niin edelleen.” (*Suunnistaja* 4/2008)

Myös itselläni on runsaasti henkilökohtaista kokemusta Jukolan viestistä. Olen osallistunut siihen vuodesta 1988 Iso-Syötteen Jukolasta lähtien muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Ainoastaan vuosi 2003 jäi omalta kohdaltani kokonaan väliin, jolloin en ollut edes katsojana paikan päällä. Uskon, että omasta suunnistustaustastani ja Jukolan viestin kokemuksistani on ollut paljon hyötyä tutkimusta tehdessäni.

Jukolan viestin ainutlaatuisuutta kuvaa hyvin se, että siellä ovat samassa kilpailussa niin maailman huippusuunnistajat kuin tavalliset kuntoilijatkin. Huippusuunnistajat ja -joukkueet tavoittelevat toisensa kilpailun voittoa, kuntosuunnistajat maaliin pääsyä ja oman radan läpi suorittamista. Tältä osin Jukolan viesti muistuttaa maailman suuria kaupunkimaratoneja, joissa niin ikään huiput ja tuhannet kuntoilijat kohtaavat samassa kilpailussa.

Tutkimukseni on luonteeltaan historiallis-sosiologinen ja tarkastelen Jukolan viestiä suomalaisena liikuntakulttuurisena ilmiönä. Käyn läpi Jukolan viestin eri aikakaudet ja näiden erityispiirteet. Jukolan viestin muutos sen syntyhetkistä tähän päivään on tärkein tutkimusalue johon keskityn. Toisena päätutkimusalueena keskityn Jukolan viestiin kansalaistoimintana sekä liikunnan vapaaehtois- ja talkootyönä.

2. Tutkimusmenetelmät, -aineistot ja -kysymykset

”Suomenmaa

Maa kunnasten ja laaksojen,

mi on tuo kaunoinen?

Tuo hohtees' kesäpäivien,

tuo loistees' pohjan tulien,

tää talven, suven ihana,

mi ompi soma maa?

Siell' tuhansissa järvissä

yön tähdet kimmeltää

ja kanteleitten pauhina

siell' kaikuu ympär kallioi

ja kultanummen hongat soi:

se ompi Suomenmaa.”²

—

² Aleksis Kivi, *Suomenmaa*, teoksessa *Valitut teokset II*, julkaistu ensimmäisen kerran 1877–1878.

2.1. Tutkimusmenetelmät ja aineistot

Tutkimukseni edustaa laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta. Luonteeltaan tutkielmani on historiallis-sosiologinen eli tarkastelen Jukolan viestiä sekä historian että sosiologian näkökulmista. Historiaa edustaa Jukolan historiallisten kausien tarkastelu ja sosiologian näkökulmasta tarkastelen Jukolaa laajemmin liikuntakulttuurisena ilmiönä ja liikunnan kansalaistoimijana. Jukolan viestin aikakausista kirjoittaessani en kuitenkaan kirjoita pelkästään Jukolan viestin historiaa, vaan pyrin pikemminkin kuvaamaan Jukolan viestin muutosta liikuntatapahtumana ja -ilmiönä. Tutkimukseni on luonteeltaan myös hermeneuttista ja käyttämäni tutkimusmenetelmä on hermeneuttis-fenomenologinen. Jürgen Habermas on yhteiskuntatutkimuksen tiedon intresseissään käyttänyt tästä nimitystä *ymmärtävä tiedonintressi*. Tästä intressistä voidaan käyttää myös nimitystä *praktinen tiedonintressi*. Kaksi muuta tiedonintressiä ovat *tekninen* ja *emansipatorinen tiedonintressi*. Keskeistä ymmärtävässä tiedonintressissä onkin nimenomaan ymmärrys ja tiedon syventäminen tutkimusaiheesta. Tutkimusta ohjaa myös tutkijan esiymmärrys tutkimusaiheesta.

Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan laadullista tutkimusta on tässä näkökannassa mielekästä kutsua ymmärtäväksi tutkimukseksi. Ilmiötä voi joko ymmärtää tai selittää. Ymmärtäminen ihmistä tutkivien tieteiden metodina on eräänlaista eläytymistä tutkimuskohteisiin liittyvään henkiseen ilmapiiriin, ajatuksiin, tunteisiin ja motiiveihin. Tässä on myös laajemmin taustalla luonnontieteiden ja hengentieteiden välinen metodologinen perusero, jossa erottelu perustuu tietämisen tapaan, luonnontieteet selittävät ja hengentieteet ymmärtävät. Tämä ero hyväksyttiin yleisesti 1800-luvulla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 28)

Juha Varto on laadullisen tutkimuksen metodologiaa tarkastellessaan tuonut esille seuraavia seikkoja: ”Kaikki laadullinen tutkimus tapahtuu elämismaailmassa, joten tutkija on osa sitä merkitysyhteyttä, jota hän tutkii. Tämä on myös edellytys sille, että hän voi tehdä laadullista tutkimusta, sillä laatujen ymmärtäminen on mahdollista vain siinä kontekstissa, jossa niillä on merkitys... Mitään mahdollisuutta toimia ulkoisena tarkkailijana, ei tarjoudu ihmistä tutkivalle.” (Varto 1992, 26) Tämä näkemys puoltaa myös ajatustani osallistuvasta liikunnansosiologiasta, jonka tuon esille myöhemmin.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskohde on yksittäinen ja ainutkertainen tai tällaisten joukko ja pyrkimyksenä on saada yksittäisistä tutkimustuloksista sellainen yleistys, joka mahdollistaa myös muiden kuin kulloisessakin tutkimuksessa esiintyneiden ilmiöiden tunnistamisen, selittämisen, ymmärtämisen ja ehkä myös ennakoimisen. Myös laadullinen tutkimus tähtää omalta kohdaltaan teorianmuodostukseen. Yleistyksen, joihin teorianmuodostuksessa pyritään, on siis saatava sellaiseen muotoon, että ne samalla johdattavat huomion sekä jokaisen kohteen ainutlaatuisuuteen että tämän käsitteelliseen yleisyyteen. On siis kuitenkin tärkeää, että tutkimuskohteen ainutkertaisuus ja yksittäisyys säilytetään yleistämisen ja teorianmuodostamispyrkimyksistä huolimatta. Juuri nuo ovat ne piirteet, jonka vuoksi tutkimukseen kulloinkin ryhdytään ja juuri niiden vuoksi tutkimus asettuu elämismailman osaksi ilman muita tulkintoja. Samalla myös vastaavankaltaiset yksittäiset ja ainutkertaistutkimuskohdeet tulevat tunnistettaviksi laadullisten yleisten piirteittensä avulla. (Varto 1992, 79, 101)

Laadulliseen tutkimukseen liittyy omat heikkoutensa. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan laadullisen tutkimuksen ongelma on se, että tutkija on sekä tutkimusasetelman luoja ja tulkitsija. Näin voi nousta kysymys tutkimuksen objektiivisuudesta ja puolueettomuudesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136–135) Olen parhaani mukaan koettanut välttää tämän karikon.

Tutkimukseni pohjautuu laadullisen tutkimuksen luonteen mukaisesti kirjallisiin lähteisiin ja niiden analysointiin. Lähdeaineisto koostuu aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta sekä muun muassa lehtien artikkeleista. Kaukametsäläisten arkistot ja heidän nykyisen puheenjohtajan Reimo Uljaksen antamat materiaalit ovat olleet arvokasta lähdeaineistoa. Täydensin ja syvensin tutkimustani Reimo Uljaksen teemahaastattelulla, jonka avulla sain arvokasta tietoa varsinkin Jukolan viestin järjestämisestä. Olen hyödyntänyt myös internetiä varsin kattavasti. Sieltä löytyy tänä päivänä varsin runsaasti arvokasta materiaalia. Esimerkiksi Jukolan viestin omilla sivuilla on runsain mitoin arvokasta tietoa ja materiaalia.

2.1.1. Hermeneutiikka ja fenomenologis-hermeneuttinen tutkimusperinne

Tutkimukseni on luonteeltaan hermeneuttista ja menetelmäni fenomenologis-hermeneuttinen. Hermeneutiikka antaa teorianmuodostukselle eräitä erityispiirteitä. Teoria ei ole sidoksissa niihin oletuk-

siin, joita kulloinenkin tutkija on tehnyt tutkimuksensa alussa, vaan teoria syntyy tutkimuksesta, siis tutkimisen tapahtumisesta ja jatkuvasta edellisen tason ylittämisestä. Näin teoria syntyy ja kehittyy vähitellen tutkimuksen kehittymisen mukana. Niinpä voidaan sanoa, että laadullisessa tutkimuksessa teorian muodostamisen mahdollisuus seuraa suoraan hermeneuttisen menetelmän onnistumisesta kulloisessakin tutkimuksessa. (Varto 1992, 108–109)

Filosofiassa hermeneutiikka ymmärretään ymmärtämistä ja tulkintaa korostavana suuntauksena. Hermeneutiikassa tutkitaan asioita, joita voi pitää merkitysten kokonaisuutena, kuten tekstiä, historiaa ja yhteiskuntaa. Kohteesta esitetään tulkinta, jonka avulla kohdetta tarkastellaan uudestaan, laajemmin ja syvemmin. Tämä johtaa uuteen tulkintaan, jonka avulla voi taas lähteä uusiin tutkimuksiin, eikä lopullista tulkintaa tarvitse ollakaan. Hermeneuttisessa ymmärtämisessä jokainen tulkitsija käy aina prosessin läpi omalta kohdaltaan, sillä tulkinta perustuu aina tulkitsijan omaan elämäkäytäntöön ja aikakauden ajattelutapoihin, joten uusien sukupolvien on aina tartuttava uudestaan toimeen. Tässä prosessissa aikaisemmat tutkimukset ja tulkinnat voivat käydä vain apuvälineinä. Vastaavasti sosiologiassa hermeneutiikalla tarkoitetaan yhteiskunnallisten tapahtumien tulkitsemista ja ymmärtämistä analysoimalla niiden merkitystä niihin osallistuville ihmisille ja heidän kulttuurilleen. (Määttänen 1995, 265–266)

Hermeneutiikasta voidaan johtaa myös fenomenologis-hermeneuttinen tutkimusperinne. Tämä tutkimusperinne on siis osa laajempaa hermeneuttista perinnettä. Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimusperinteen erityispiirteenä on se, että siinä ihminen on sekä tutkimuksen kohteena ja tutkijana. Näin Tuomi ja Sarajärvi kirjoittavat tutkimusperinteen tavoitteista: ”Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimuksen tavoitteena on käsitteellistää tutkittava ilmiö eli kokemuksen merkitys. Tavoitteena on toisin sanoen tehdä jo tunnettu tiedetyksi. Fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa yritetään nostaa tietoiseksi ja näkyväksi se, minkä tottumus on häivyttänyt huomaamattomaksi ja itsestään selväksi, tai se, mikä on koettu, mutta ei vielä tietoisesti ajateltu.” (Tuomi & Sarajärvi 2009, 35)

Niin fenomenologisessa kuin hermeneuttisessa ihmiskäsityksessä tutkimuksen teon kannalta keskeisiä käsitteitä ovat kokemus, merkitys ja yhteisöllisyys. Tietokysymyksinä nousevat esille edellä mainitut ymmärtäminen ja tulkinta. Fenomenologisen tutkimuksen varsinaiseksi kohteeksi ilmentyvät siis merkitykset ja nimenomaan inhimillisen kokemuksen merkitykset. Fenomenologinen merkitysteoria perustuu oletukseen, että ihmisen toiminta on intentionaalista eli suuntautunut tarkoituksella johonkin, ja että

ihmisten suhde todellisuuteen on merkityksillä ladattua. Fenomenologiseen tutkimukseen hermeneuttinen ulottuvuus tulee mukaan tulkinnan tarpeen myötä. Tässä käsitteistössä hermeneuttinen ymmärtäminen tarkoittaa ilmiöiden merkityksen oivaltamista. Hermeneutiikan kaksi muuta avainkäsitettä ovat esiyymmärrys ja hermeneuttinen kehä. Ymmärtäminen on aina tulkintaa ja kaiken ymmärtämisen pohjana on aiemmin jo ymmärretty. Ymmärtäminen ei ala tyhjästä, vaan perustana on se, miten kohde ymmärretään ennestään eli tutkijan esiyymmärrys. Vastaavasti ymmärtäminen etenee kehämäisenä liikkeenä eli niin sanottuna hermeneuttisena kehänä. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 34–35)

Hermeneuttisen lisäksi tutkimukseni on luonteeltaan myös historiallis-sosiologinen. Historia ja sosiologia tulevat hyvin toimeen keskenään ja määritellään toisiaan hyvin tukeviksi tieteiksi. Ei ole mitenkään harvinaista, että sosiologiassa käytetään sekä historiallisia aineistoja että historiallisten tapahtumien kuvauksia. Sosiologia ei ole kiinnostunut historiasta siksi, että tarkoituksena olisi historiatieteen tavoin kuvata jotakin yksittäistä tai ainutkertaista tapahtumaketjua, vaan lähinnä sen vuoksi, että historian avulla voidaan hahmottaa ja ymmärtää yleisiä yhteiskunnallisia käytäntöjä. Samalla voidaan näiden säännönmukaisuuksien avulla hahmottaa paremmin yhteiskunnallisia muutoksia. Voidaan jopa sanoa, että yhteiskuntien tutkimus on tietyssä mielessä aina luonteeltaan historiallista, yhteiskunnat kun ovat konkreettisia historiallisia järjestelmiä, joilla on niin maantieteellinen sijainti kuin ajallinen kesto. (Jokinen & Saaristo 2004, 13–14, 29; Vehviläinen & Itkonen 2009, 28–29)

Tulen siis tarkastelemaan Jukolan viestin muutosta liikuntakulttuurisena ilmiönä viestin syntyvaiheista tähän päivään historiallisten tapahtumien ja aikakausien avulla. Näiden yksittäisten tapahtumien avulla pyrin löytämään Jukolasta yleisiä käytäntöjä, joita viestissä esiintyy.

2.1.2. Osallistuvasta havainnoinnista osallistuvaan liikunnansosiologiaan

Käytän työssäni myös fenomenologista osallistuvan liikunnansosiologian menetelmää. Osallistuvan liikunnansosiologian menetelmän olen soveltanut ja kehitellyt yhteiskuntatieteissä käytetystä osallistuvasta havainnoinnista sekä Tapio Kosken osallistuvan liikunnanfilosofian metodista. Tapio Koski päätyy omaan metodiinsa juuri osallistuvan havainnoinnin kautta.

Näin Tuomi ja Sarajärvi määrittävät osallistuvan havainnoinnin: ”*Osallistuvassa havainnoinnissa* tutkija toimii aktiivisesti tutkimuksensa tiedonantajien kanssa. Sosiaaliset vuorovaikutustilanteet muodostuvat tärkeäksi osaksi tiedonhankintaa. Siitä, minkä verran tutkijan pitää tapahtumien kulkuun vaikuttaa tai olla vaikuttamatta, ollaan monta mieltä... Osallistuvassa havainnoinnissa voidaan puhua myös tutkijan osallistumisen eri asteista, jolloin jatkumon ääripäitä ovat osallistumattomuus ja täydellinen osallistuminen.” (Tuomi & Sarajärvi 2009, 82)

Osallistuvan liikunnanfilosofian metodissaan Koski tavoittelee ideaaltilaa, johon osallistuvan liikunnanfilosofin tulee pyrkiä. Tässä ideaalissa tutkijalta edellytetään, että hänen on oltava filosofi ja myös harjoitettava henkilökohtaisesti tutkimaansa kohdetta. Olen sitä mieltä, että Tapio Kosken liikunnanfilosofista metodia voidaan käyttää myös liikunnansosiologiassa. Metodien periaatteet kun ovat samat. Osallistuvassa liikunnansosiologiassa voidaan filosofin paikalle sijoittaa sosiologi. Näin tapahtuu minun tutkimuksessani. Olen harrastanut suunnistusta yli 20 vuotta ja osallistunut lukuisiin Jukolan viesteihin sekä kilpailijana että katsojana. Koski määrittelee vielä lisää osallistuvaa liikunnanfilosofian metodia seuraavasti: ”Kun liikuntaa tutkitaan osallistuvan filosofian selityskehyksestä, tutkimus konstituoituu sekä kirjallisista lähteistä että tutkijan henkilökohtaisista kokemuksista. Näin tekstien lukeminen saa perspektiivin, joka tuottaa kohdallisempia tulkintoja tutkituista liikuntamuodoista kuin yksinomaan kirjalliseen materiaaliin tukeutuminen.” (Koski, T. 2000, 39) Tämä pätee myös osallistuvan liikuntasosiologian kohdalla.

Koski perustelee osallistuvan liikunnanfilosofian metodin etuja ja hyödyllisyyttä vielä seuraavasti: ”Olennaista ja merkityksellistä on osallistuvan tutkimuksen kohdalla korostaa, että käsitteellinen ja kuvaus ilmiöstä ei voi koskaan tuottaa samanlaista kokemuksellisuutta kuin oma kokemus... Osallistumattoman filosofin kuvaus liikunnallisesta ilmiöstä ei voi tuottaa samanlaista kuvausta kuin osallistuvan filosofin kuvaus ilmiöstä, koska jälkimmäinen on sekä mielellään että kehollaan osa kuvattavaa ilmiötä.” (Koski, T. 2000, 39) Olen sitä mieltä, että näin on myös liikunnansosiologiassa monen tutkimuksen osalta. Liikuntasosiologi, joka itse harrastaa tutkimaansa lajia tai osallistuu tutkimaansa liikuntatapahtumaan voi tavoittaa jotain sellaista, jota täysin ulkopuolisen ei ole mahdollista tavoittaa tai käsitellä. Toki metodilla on myös omat heikkoutensa ja se voi aiheuttaa tietynlaista sokeutta harjoittamaansa tutkimustaan kohtaan.

Omassa osallistuvassa liikunnanfilosofian metodissaan Koski soveltaa yhteiskuntatieteissä kuten sosiologiassa käytettyä osallistuvan havainnoinnin metodia. Minä sovellan metodia siis edelleen ja palaan filosofisen kierroksen kautta sosiologiaan.

Olen ”tiedostamattani” tehnyt osallistuvaa havainnointia tutkimuskohteestani jo usean vuoden ajan. Olen itsekkin päässyt seuraamaan paikan päältä Jukolan viestin kehitystä ja muutosta. Kahdessa viimeisessä Jukolassa eli Tampereella 2008 ja Mikkelissä 2009 on havainnointini ollut tietoista ja täyttänyt osallistuvan liikunnansosiologian kriteerit. Päätös tutkielmani aiheesta oli tehty ja tutkimustyö käynnistynyt. Olen siis tietoisesti katsonut ja tarkkaillut kahta viimeisintä Jukolaa myös tutkijan näkökulmasta ja osallistuvan liikuntasosiologin silmin.

2.2. Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni olen jakanut kahteen pääkysymykseen. Nämä tutkimuskysymykset ohjaavat tutkimustani ja ne muodostavat tutkielmani rungon. Päättökysymykset keskittyvät Jukolan viestin muutoksen tarkasteluun ja ne ovat seuraavat:

1. Miten Jukolan viesti on muuttunut historiansa aikana?

Lisäksi kysyn päättökysymykseen liittyen seuraavat kysymykset:

- Mitkä ovat historialliset kaudet ja näiden ominaispiirteet?
- Mitkä ja millaisia ovat Jukolan viestin muutokset?
- Mitkä ovat Jukolan viestin erityispiirteet?
- Miten Aleksis Kivi ja Seitsemän veljestä ovat vaikuttaneet Jukolan viestiin?

2. Miten kansalaistoiminta, vapaaehtois- ja talkootyö sekä Jukolan viestin organisointi ovat muuttuneet?

Lisäksi kysyn päättökysymykseen liittyen seuraavat kysymykset:

- Miten Jukolan viestiä organisoidaan ja millainen on Jukolan viestin organisaatio?
- Mitkä ovat olleet organisaation muutokset?
- Miten Kaukametsäläiset vaikuttavat Jukolan viestin järjestämiseen?

- Miten kansalaistoiminta, kuten vapaaehtoistyö ja talkootoiminta ovat toteutettu Jukolan viestissä, miten niitä hallitaan ja miten rekrytointi ja koulutus tapahtuvat?
- Miten ammattilaisten käyttäminen ja ammattimaistuminen näkyvät Jukolan viestissä?
- Miten ympäristön huomioiminen näkyy Jukolan viestin järjestämisessä?

Tutkimuskysymyksistä varsinkin toinen, eli Jukolan viesti kansalaistoimintana ja vapaaehtois- ja talkootyönä, sopii hyvin kansalaisyhteiskunnan maisteriohjelman raameihin. Myös ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä, eli historiallisten aikakausien tarkastelussa kansalaisyhteiskunnan teema tulee olemaan vahvasti mukana. Olen tarkoituksella valinnut laajemmat tutkimuskysymykset, koska näiden laajempien kysymysten avulla uskon paremmin pystyväni tarkastelemaan Jukolan viestiä liikuntakulttuurisena ilmiönä ja myös osana laajempaa yhteiskunnan ja liikunnan muutosta. Tästä johtuen en halunnut keskittyä pelkästään Jukolan viestin kansalaistoiminnan ja vapaaehtoistyön tarkasteluun ilman, että en olisi lainkaan tarkastellut viestin yleistä muutosta ja kehityskulkua. Olenkin vahvasti sitä mieltä, että spesifit erityistarkastelut ilman minkäänlaista kiinnekohtaa yleiseen kontekstiin jäävät vääjäämättä vailinaiseksi. Lisäksi itseäni ovat aina kiehtoneet laajempien kokonaisuuksien ja syy-seuraussuhteiden tarkastelu ja ymmärtäminen. Tämä olkoon perusteluni tutkimuskysymysten valinnalleni.

3. Suunnistuksen syntyvaiheet ja kehitys

”Silloin tuimensivat he käymisensä juoksuksi ja lähenivät ’Kulomäen kuusta’, joka, korkeutensa ja tuuheutensa tähden kuuluisa, seisoi juuri maantien varrella suojana monelle sateessa kulkevalle. Tämän juurelle veljekset istuivat kuuron kestäessä ja pauhatessa valtaisen kuusen; mutta koska ilma yleni, jatkoivat he kulkuansa taas. Asettuipa luonto, tuuli taukosi, pilvet pakenivat ja kelmeänä kohosi kuu metsän latvoista ylös. Ilman kiirettä ja huolta astelivat jo veljeksetkin läiskyvällä tiellä.”³

Ennen kuin lähden syvemmin tarkastelemaan itse Jukolan viestiä ja sen muutosta, on syytä käydä läpi suunnistuksen syntyvaihteita ja alkuvuosia. Suunnistuksen kehitys urheilulajina oli omalta osaltaan vaikuttamassa siihen, millainen tapahtuma Jukolan viestistä lopulta muodostui ja kuinka se tapahtumana kehittyi. Jukolan viesti on muotoutunut hyvin pitkälle käsi kädessä suunnistuksen muutoksen kanssa.

³ Kivi Aleksis 2000, Seitsemän veljestä, 74.

Jukolan viesti on esimerkiksi kansainvälistynyt samaa vauhtia kuin itse lajikin. Samoin kilpailu on koventunut huomattavasti niin suunnistuksen arvokilpailuissa kuin Jukolassakin viimeisen kahden vuosikymmenen aikana.

3.1. Suunnistuksen alkuvuodet ja historiaa

Varsinaisen kilpasuunnistuksen alkuvuodet ajoittuvat 1800- ja 1900-luvun vaihteeseen. Suunnistuskilpailuksi voidaan määritellä tapahtuma, jossa kilpailijalla on käytössään kartta ja kompassi ja että hän käy tietyillä rasteilla. Lisäksi teknisten suunnistusta helpottavien muiden apuvälineiden kuin kompassin käyttö on kiellettyä. Tosin tänä päivänä karttojen kehityttyä muutamat huippusuunnistajat ovat luopuneet kompassin käytöstä. Ensimmäinen yleinen urheiluseuran järjestämä suunnistuskilpailu on tietävästi järjestetty Norjan Bergenissä 20.6.1897 Bergen Turnföreningin toimesta. Kilpailuun otti osaa kuusi kilpailijaa, joista neljä tuli maaliin. Samana vuonna suunnistustoimintaa jatkoi Tjalve-niminen urheiluseura. Myös ensimmäinen hiihtosuunnistuskilpailu järjestettiin Norjassa, Trondheimissa vuonna 1899. Ruotsissa ensimmäinen hiihtosuunnistuskilpailu (viestikilpailu) järjestettiin vuonna 1900 ja kesäsuunnistuskilpailu seuraavana vuonna 1901. Näitä ennen Ruotsissa oli ehditty järjestää jo ensimmäiset upseerien mestaruuskilpailut vuonna 1895 ja suunnistus olikin kuulunut sotilaskoulutukseen jo 1800-luvun puolivälistä lähtien (Suuri Suunnistusteos I 1981, 7). ”Ruotsissa suunnistus sai 1900-luvun alussa jalansijaa, ja esimerkiksi 1910-luvun jälkipuoliskolla päästiin jo varsin usein 200–300 osanottajan lukuihin” (Suuri Suunnistusteos I 1981, 8). Ensimmäinen Ruotsin mestaruuskilpailu suunnistuksessa järjestettiin vuonna 1931 ja ensimmäinen suunnistusmaaottelu Ruotsin ja Norjan välillä Norjassa seuraavana vuonna 1932. Yhdessä tämän päivän vahvimmista suunnistusmaista, Sveitsissä, ensimmäinen suunnistuskilpailu pidettiin vuonna 1933. (Suunnistuksen tarina 60 1995, 7–9)

Suomeen suunnistus juurtui hiukan myöhemmin kuin naapurimaihinsa. Ensimmäinen Suomessa järjestetty suunnistustapahtuma oli hiihtosuunnistusviesti nelimiehisjoukkuein Helsinki-Porvoon alueella vuonna 1904. ”Tosin sanan ’suunnistuskilpailu’ ei ainakaan suunnistuksen nykyisiä ominaispiirteitä kriteereinä pidettäessä ole oikea, sillä maamme ensimmäiset ’suunnistuskilpailut’ olivat tietynlaisia hiihdon ja hiihtosuunnistuksen sekamuotoja, joissa menestyminen riippui yleensä pikemminkin hyvästä fyysisestä kunnosta kuin varsinaisesta suunnistustaidosta” (Suuri Suunnistusteos I 1981, 9). Ensimmäinen

mäistä varsinaista suunnistuskilpailua saatiin odottaa aina vuoteen 1923 saakka, jolloin IFK Helsingfors järjesti ensimmäisen jalkaisin käydyn suunnistuskilpailun Kauniaisissa 4.11.1923. Se oli samalla myös SFI:n (Svenska Finlands Idrottsförbund) Helsingin piirin mestaruuskilpailu. (Suunnistuksen tarina 60 1995, 9) Vuosi 1923 olikin Suomen kesäsuunnistuksen syntymiselle ratkaiseva, sillä silloin Suomessa vieraili ruotsalainen valmentaja Gösse Hólmer. Juuri Hólmerin ehdotuksesta järjestettiin edellä mainittu SFI:n mestaruuskilpailu. Lupaavasti alkanut suunnistustoiminta kuitenkin hiipui Hólmerin muutettua takaisin Ruotsiin toukokuussa 1925, ”eikä suunnistusta kilpailumielessä vuoden 1924 jälkeen harrastettu – suojeluskuntien ja sotilassuunnistusta lukuun ottamatta – 1920-luvulla lainkaan.” (Suuri Suunnistusteos I 1981, 10–11)

Vuonna 1929 perustettiin ”Gräsvikens Idrottsförening” niminen seura, jonka ohjelmaan myös suunnistusjuoksu otettiin. Seuraa ei kuitenkaan virallisesti rekisteröity. Suomen ensimmäinen hiihdon ja suunnistuksen erikoisseura IK Örnén sai alkunsa tästä seurasta 2.6.1933 (Suuri Suunnistusteos I 1981, 11). Siviilisuunnistuksen hiljaiselo päättyi 1930-luvun alussa, kun IFK Helsingfors otti suunnistuksen virallisesti ohjelmaansa vuonna 1931 ja samana vuonna järjestettiin ensimmäinen virallinen IFK:n jäsentenvälinen kilpailu 15.11.1931 Herttoniemessä. Helsingin IFK oli nimenomaan se seura, joka alkuvuosina rupesi vahvimmin järjestämään suunnistustoimintaa Suomessa. Tästä saamme pääasiassa kiittää Leo Löfiä, jota voidaan pitää suomalaisen suunnistuksen uranuurtajana. Ensimmäisenä suomenkielisenä seurana Tampereen Pyrintö sisällytti suunnistuksen ohjelmaansa vuonna 1932 ja järjesti ensimmäisen kilpailun vuonna 1933. Tampereesta muodostuikin 1930-luvulla toinen huomattava suunnistuskeskus Helsingin ohella. (Suuri Suunnistusteos I 1981, 11).

Suomen suunnistusmestaruuskilpailu järjestettiin ensimmäistä kertaa 29.9.1935 Vihdissä, jota seurasi SM-viestikilpailut seuraavana vuonna 1.11.1936 Korson-Hyrylän maastossa. Yösuunnistuksen SM-mitaleista juostiin ensimmäistä kertaa 1950-luvun puolivälissä ja hiihtosuunnistuksessa SM-kilpailut näkivät ensimmäistä kertaa päivän valon vuonna 1962. Ensimmäiset suunnistuksen erikoisseurat olivat IK Örnén (perustettiin vuonna 1933), Lahden Suunnistajat (1937) ja Helsingin Suunnistajat (1943). (<http://www.ssl.fi/SSL/sslweb.nsf/sp?Open&cid=ContentF0075&folder=Navi\Suomen%20Suunnistusliitto>, viitattu 26.8.2009)

3.2. Liittotason toimintaa, Suunnistamisvaliokunnan kautta Suunnistusliitoksi

Suomen Suunnistamisliiton 10-vuotis juhlaulkaisussa kuvataan suunnistuksen kehitystä vauhdikkaalla tavalla: ”Tehdessämme seuraavassa yhteenvedon tähänastisesta kilpailutoiminnasta maassamme toteamme, että se jakaantuu aivan kuin itsestään kahteen toisistaan huomattavasti poikkeavaan 10-vuotiskauteen. Vuodet 1935–44 olivat eteenpäin pyrkivän toiminnan aikakautta, kunnes sitten vuodesta 1945 alkaen lähdettiin laskettelemaan myötämäkeä, väliin loivempaa, välillä jyrkempää.” (10-vuotis Rasti 1955, 79) Vuosien 1945–54 aikana kilpailutoiminta laajenikin lähes kymmenkertaiseksi vuosiin 1935–44 nähden. Tämä kilpailutoiminnan kasvu oli myös omalta osaltaan edesauttamassa Jukolan viestin syntyä ja sen suosion kasvua.

Suomalaisen suunnistuksen kehityksessä seuratason järjestäytymistä seurasi luonnollisesti järjestäytyminen myös liittotasolla. Tämä tapahtui 1930-luvulla. Suunnistuksen kilpailutoiminnan voimakkaan kasvun johdosta suunnistajat alkoivat varsinkin Tampereen Pyrinnön suunnistajien johdolla vaatia Suomen Urheiluliitolta (SUL) lajin ottamista liiton viralliseksi toimintamuodoksi. Näin suunnistuksen asema muiden urheilulajien joukossa saataisiin virallistettua ja vakiinnutettua, mikä olisi välttämätöntä lajin edelleen kehittymiselle. SUL ottikin nämä suunnistajien vaatimukset huomioon ja asiasta ruvettiin neuvottelemaan suunnistajien kanssa. Näin Suuri Suunnistusteos I kertoo tapahtumista: ”Seurauksena näistä neuvotteluista oli se, että kokouksissa mukana olleet Urheiluliiton jäsenet suosittelivat johtokunnalleen suunnistuksen ottamista SUL:n toimintaohjelmaan. Asiaa eteenpäin viemiseksi asetettiin marraskuussa 1934 erityinen Suunnistamisvaliokunta, johon kuuluivat maisteri Olli Veijola, insinööri Juho Lagus ja Löf itse. Valiokunnan ehdotuksen pohjalta SVUL:n ylimääräinen liittokokous hyväksyi 5.5.1935 suunnistuksen SUL:n toimintaohjelmaan. Samalla vakiinnutettiin Suunnistamisvaliokunnan asema maan suunnistusurheilua käytännössä johtavana organisaationa ja hyväksyttiin Löfin laatimien luonnosesitysten pohjalta SUL:n ja SFI:n yhteiset suunnistussäännöt.” (Suuri Suunnistusteos I 1981, 16)

Laji levittäytyi Suomeen Ruotsista ensin lähinnä suomenruotsalaisten keskuuteen ja näin ruotsinkielinen yhdistys Svenska Finlands Idrottsförbund (SFI) oli ottanut suunnistuksen virallisesti ohjelmaansa vuotta aikaisemmin kuin SUL eli vuonna 1934. (Suunnistuksen tarina 60 1995, 9–10)

Suunnistuskulttuurin ja lajitietouden levittämiseksi Suomen Suunnistamisvaliokunnan yhtenä hyvin tärkeänä toimintamuotona oli suunnistuskurssien järjestäminen. Virallisesti nämä kurssit toimeenpani Suomen Urheiluliitto, mutta käytännössä kurssien toteuttamisesta vastasi Suunnistamisvaliokunta. Suunnistamisvaliokunta piti lisäksi vuosittain kokouksia, joissa se valmisteli suunnistusta koskevia asioita ja ehdotuksia SUL:n liittojohtokunnan käsiteltäväksi ja joissa se toimeenpani liittojohtokunnan päätöksiä. Yleensä kokouksia pidettiin kolme vuodessa, mutta sodan aikana niiden lukumäärää vähennettiin luonnollisista syistä. (Suuri Suunnistusteos I 1981, 16–17)

Suunnistamisvaliokunnan aikana suunnistustoiminta laajeni entisestään ja SM-kilpailut tulivat säännöllisesti ohjelmaan. Niinpä aika rupesi olemaan kypsä myös varsinaisen suunnistuksen erikoisliiton perustamiselle. Sotavuodet tulivat kuitenkin väliin ja varsinaista suunnistuksen erikoisliittoa saatiin odottaa toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan.

Unelma suunnistuksen erikoisliitosta jäi kuitenkin itämään myös sotavuosien ajaksi ja heti sotien jälkeen vuonna 1945 alkoi suunnistuksen järjestäytyminen liittotasolla. Ensimmäisenä perustettiin ruotsinkielinen Finlands Svenska Orienteringsförbund (FSO) maaliskuun 18. päivä ja vajaan viikon sisällä edellisestä käytiin myös Suomen Suunnistamisliiton (SSL) perustava kokous maaliskuun 24. päivänä. Ruotsinkielisen FSO:n jäsenseurat liittyivät asteittain myös Suomen Suunnistamisliiton jäseniksi ja kuuluivat näin kumpaankin liittoon. Suomen Suunnistamisliiton nimi muuttui vuonna 1959 nykyiseksi Suomen Suunnistusliitoksi. Työväen Urheiluliitto (TUL) otti suunnistuksen ohjelmaansa myös vuonna 1945, toukokuun 13. päivänä. Naapurimaista Ruotsin suunnistusliitto (SOFT) oli perustettu vuonna 1938 ja tanskalaiset perustivat oman kansallisen suunnistusliittonsa vuonna 1942. Norjassa suunnistusliitto (NOF) perustettiin noin puoli vuotta myöhemmin kuin Suomessa syksyllä 1945. (Suomen Suunnistusliiton historiaa:

<http://www.ssl.fi/SSL/sslweb.nsf/sp?Open&cid=ContentF0075&folder=Navi\Suomen%20Suunnistusliitto>, viitattu 26.8.2009; Suunnistuksen tarina 60 1995, 10, 24–25)

Liiton keskeisimpiä toimielimiä olivat vuosina 1945–1958 liittokokous ja liittojohtokunta. Liittojohtokunta on nykyiseltä nimeltään liittohallitus. Liiton kokouksia olivat keväisin pidettävät vuosikokoukset ja syksyisin pidettävät vaalikokoukset. Vuosikokouksissa käsiteltiin muun muassa liiton edellisen vuoden tili- ja toimintakertomukset. Vaalikokouksissa vastaavasti valittiin muun muassa liiton puheenjohtaja.

taja, liittokunnan jäsenet ja tilintarkastajat sekä päätettiin seuraavan vuoden talousarviosta. Vuodesta 1959 alkaen kolmantena keskeisenä toimielimenä on ollut liittovaltuusto. Tämä johtoelinten kolmijako on jatkunut aina näihin päiviin saakka. Liittokokous pidettiin alkuvuosina joka toinen vuosi helmimaaliskuussa, nykyään se pidetään joka kolmas vuosi maaliskuu-kesäkuussa. Lisäksi pidetään tarvittaessa ylimääräisiä liittokokouksia. Liittokokous on nimenomaan se elin, joka käyttää liiton päätäntävaltaa. Vastaavasti liittohallitus on liiton toimeenpaneva elin. Nykyään liittovaltuusto kokoontuu kaksi kertaa vuodessa, kevätkokoukseen maaliskuu-kesäkuussa ja syyskokoukseen marras-joulukuussa liittohallituksen kutsusta. Liiton omaa suunnistuslehteä alettiin toimittaa vuonna 1946; Ensimmäisen nimellä ”Suunnistamisreitit” ja sittemmin neljä vuotta myöhemmin nimellä ”Suunnistaja”. (Suuri Suunnistusteos I 1981, 27; Suomen Suunnistusliiton toimintasäännöt: [http://www.ssl.fi/SSL/sslweb.nsf/images/toimintasaannot.pdf/\\$FILE/toimintasaannot.pdf](http://www.ssl.fi/SSL/sslweb.nsf/images/toimintasaannot.pdf/$FILE/toimintasaannot.pdf), viitattu 8.9.2009)

Myös maaottelutasolla päästiin vauhtiin vuonna 1945 ja ensimmäinen Suomi-Ruotsi -maaottelu järjestettiin 17.10.1945 Karkkilassa. Tosin Suomen ensimmäinen kansainvälinen kilpailu oli ollut jo vuonna 1935, kun ruotsinkielinen järjestö SFI otteli liitto-ottelussa Ruotsia vastaan 30.5.1935 Sipoon Östersundomissa. Pohjoismaiden Suunnistamisneuvoston (NORD) perustava kokous pidettiin Ruotsin Boråsissa 12.10.1946 ja ensimmäinen suunnistuksen kolmimaaottelu Ruotsi-Norja-Suomi pidettiin seuraavana päivänä myös Boråsissa 13.10.1946 (10-vuotis Rasti, 68). Tanskan tultua mukaan ensimmäinen nelimaaottelu Norja-Ruotsi-Suomi-Tanska järjestettiin Norjan Hønefossissa seuraavana vuonna 5.10.1947. Ensimmäinen naisten nelimaaottelu Suomi-Norja-Ruotsi-Tanska suunnistettiin Sipoossa 1949. Ensimmäisen kerran suomalaiset voittivat Ruotsin maaottelussa vuonna 1952 Tervakoskella. Ensimmäinen hiihtosuunnistusmaaottelu Ruotsi-Suomi suunnistettiin Ruotsin Sandvikenissä 1961. (Suomen Suunnistusliiton historiaa: <http://www.ssl.fi/SSL/sslweb.nsf/sp?Open&cid=ContentF0075&folder=Navi\Suomen%20Suunnistusliitto>, viitattu 26.8.2009; Suunnistuksen tarina 60 1995, 10)

Kansainvälinen Suunnistusliitto IOF perustettiin 22.5.1961 Kööpenhaminassa, jolloin liittoon liittyi jäsenenä 10 maata. Suomi oli tehnyt asiasta aloitteen vuotta aikaisemmin. Tällä hetkellä (2009) jäsenmaita on 70, joista 49 on täysivaltaisia jäseniä ja 21 liitännäisjäsentä (associate members). Myös kilpailutoiminta alkoi kansainvälistyä entisestään 1960-luvulla ja ensimmäiset suunnistuksen Euroopan mes-

taruuskilpailut järjestettiin Norjan Lötenissä 22.9.1962. Osanottajia oli yhdeksästä maasta. Suunnistuksen ensimmäiset MM-kilpailut järjestettiin 1.–2.10.1966 Suomessa Fiskarsissa. Osanottajamaiden määrä oli näissä kilpailuissa 11. Suunnistus sai näissä kilpailuissa runsaasti julkisuutta ja kilpailut olivat muutenkin kaikin puolin onnistuneet. Hiihtosuunnistuksen ensimmäiset MM-kilpailut järjestettiin vuonna 1975 niin ikään Suomessa ja Hyvinkäällä 24.–28.2.1975. (IOF, http://www.orienteing.org/i3/index.php?iof2006/iof/member_federations, viitattu 8.9.2009; Suunnistuksen tarina 60 1995, 49)

Vuonna 2009 Suomen Suunnistusliitolla oli varsinaisia jäseniä eli suunnistusta harrastavia urheiluseuroja noin 400. Suunnistusta harrastaa Suomessa säännöllisesti noin 45 000 aikuista ja 15 000 lasta ja nuorta. Alueyhdistykset ovat liitännäisjäseniä ja niitä on 14. Suunnistusliiton alaisuudessa on neljä eri suunnistuslajia: suunnistus, hiihtosuunnistus, pyöräsuunnistus ja tarkkuussuunnistus. (Suomen Suunnistusliitto:

<http://www.ssl.fi/SSL/sslweb.nsf/sp?open&cid=ContentEB279&sslInf=Navi\Suomen%20Suunnistusliitto&sslInfa=o&cat=Suomen%20Suunnistusliitto>, viitattu 8.9.2009)

3.3. Suojeluskuntien suunnistustoiminta

Suunnistus ja suunnistustaito ovat olleet kautta historian varsin tärkeässä roolissa armeijan toiminnoista ja näin ollen suunnistus on ollut myös yksi puolustusvoimien keskeisistä urheilulajeista. Samoin suoje-luskunnissa uskottiin aikanaan suunnistuksen hyödyllisyyteen. Vuonna 1919 ottivat suoje-luskuntajärjestöt ja armeija tiedusteluhihdon ohjelmaansa. Tiedustelujuoksukilpailuja suoje-luskuntajärjestöt alkoivat järjestää vuodesta 1924 lähtien. Tiedustelujuoksukilpailuista tuli nopeasti suosituimpia kuin tiedusteluhihdoista. Suojeluskuntajärjestön urheilutoiminnan yhtenä tärkeänä perusteena oli fyysisen kunnan ja sotilaan taistelukyvyn selvä yhteys. Hiihto nousi suoje-luskuntien tärkeimmäksi urheilumuodoksi, mutta myös suunnistuksella oli oma roolinsa taistelukyvyn kohottajana. (Vasara 1997, 45, 224; 10-vuotis Rasti 1955, 78)

Suunnistus ei vielä 1920-luvulla noussut suosikkilajien joukkoon ja alku oli hidas ja heiveröinen: ”Sa-ma oli tilanne myös partiojuoksukilpailussa eli suunnistuksessa, joka sai sijansa Suojeluskuntajärjestös-

sä 1920-luvun puolivälissä. Tavallisen murtomaahiihdon ja ampumahiihdon katsottiin riittävän talvikaudelle samalla kun kesäkauden lajivalikoimista puuttui perinteistä yleisurheilua sotilaallisempi kilpailumuoto. Aluksi partiojuoksu oli puhdas suunnistuskilpailu, mutta pian siihen liitettiin erinäisiä arviointitehtäviä sekä käsikranaatinheitto.” (Hersalo 1962, 278) Murtomaajuoksu oli 1920-luvulla selvästi suositumpi kuin partiojuoksu, jota vain muutamat suojeluskunnat pitivät ohjelmistossaan. (Vasara 1997, 257–259)

SVUL oli Suojeluskuntajärjestön lähin sukulaisjärjestö siviiliurheilussa ja järjestöjen kesken oli jonkinasteista yhteistyötä. 1930-luvun puolivälissä Suojeluskuntajärjestön urheilukoulutus sai uusia piirteitä. Järjestö alkoi keskittyä entistä tiiviimmin varsinaiseen sotilaskoulutukseen, mikä tapahtui urheilutoiminnan kustannuksella. Kilpailuohjelmaan tuli mukaan sotilasottelu, jolla tähdättiin sotilaan lähitaitelukoulutuksen tukemiseen. Näin myös partiokilpailuun panostettiin ja se taas vastaavasti nosti suunnistuksen asemaa. (Vasara 1997, 312, 393, 404)

Prosenttikilpailut olivat Suojeluskuntajärjestön keskeinen kilpailumuoto eri urheilulajeissa. Suunnistus saavutti jonkin verran sijaa prosenttikilpailuissa uinnin ohella, hiihdon ollessa ylivoimainen ykkönen. Vuosittaiset prosenttikilpailujen osallistujamäärät suunnistuksen osalta olivat seuraavat: (1930): 2024, (1931): 1624, (1932): 3537, (1933): 891, (1934): 3041, (1935):3912, (1936): 5131, (1937): 5007, (1938): 3948, (1939): 4817. Usean tuhannen osallistujamäärät vuotta kohden olivat varsin hyviä ja moninkertaisia siviilisuunnistuksen osallistujamääriin verrattuna. (Vasara 1997, 451, Vasaran lähde: Vuosittaiset prosenttikilpailutilastot. SkY Urheiluos. Kansio Dc2. Sota-arkisto; 10-vuotis Rasti 1955, 80)

Suunnistuksen kilpailutoiminta kolmikymmenluvulla oli ahkerinta Viipurin seudulla. Toiminta alkoi 20-luvulla ja suunnistus oli tapetilla myös jatkossa. Myös välinekehityksen rooli oli tärkeää ja etenkin suomalaisen nestekompassin valmistuksen aloittaminen vuonna 1934 oli merkittävää. Olosuhteet suunnistuskilpailujen onnistuneeksi järjestämiseksi eivät aina kuitenkaan olleet parhaat mahdolliset. Esimerkiksi järjestön mestaruuskilpailuissa 1932 sade kasteli kilpailijoiden suojaamattomat kartat. 30-luvulla käytiin paljon keskustelua kilpailumuodon uudistamisesta, esimerkiksi ilman karttaa kulkemista suunnan ja matkan avulla. Uudistuksilla pyrittiin palvelemaan sotilaallisia tarkoituksia mahdollisimman hyvin. Suojeluskuntalaisten suunnistamistaidoissa oli suurimmalla osalla huomattavia puutteita. Kyse olikin lähinnä siitä, kuinka hyvin suojeluskuntalaiset selviytyvät kunnialla maaliin järjestön suunnis-

tuskilpailuissa. Ainoastaan noin 10 % onnistui tässä hyvin, 25 % kohtalaisesti ja 2/3 oli enemmän tai vähemmän suurissa vaikeuksissa. Liian monet suojeluskunnat myös laistoivat syystä tai toisesta suunnistuskilpailujen järjestämisestä pitkin kolmikymmenlukua. (Vasara 1997, 472–479)

Suuren Suunnistusteoksen historia-osiossa pohdittiin suojeluskuntien suunnistustoiminnan merkitystä seuraavasti: ”Suojeluskuntien tiedustelujuoksulla oli urheiluseurojen 1930-luvun alun suunnistustoiminnan uudelleenvireytymisen kannalta kahdenlainen merkitys: toisaalta sk-kilpailut olivat suurine osanottajamäärineen innostava esimerkki, toisaalta suojeluskunnat omilla suunnistuskursseillaan kouluttivat monin paikoin myös urheiluseurojen puuhamiehiä siviilisuunnistuksen vetäjiksi. Kokonaisuutena suojeluskuntien suunnistustoiminnalla oli siis varsin suuri merkitys suunnistuksen leviämislle ja vakiintumiselle maassa, ja niinpä voidaankin perustellusti väittää, että ilman sk-tiedustelujuoksujen voimallista toimintaa 1920-luvun jälkipuoliskolla olisi urheiluseurojen suunnistustoiminnan liikkeelle lähteminen 1930-luvun alussa siirtynyt huomattavasti myöhempään ajankohtaan.” (Suuri Suunnistusteos I 1981, 15)

Suojeluskuntien suunnistustoiminta oli siis varsin vahvasti ollut luomassa pohjaa laajemmalle suunnistusinnostukselle ja ollut näin omalta osaltaan tekemässä suosiollista maaperää Jukolan viestin synnylle. Suojeluskuntien jouduttua lakkauttamaan toimintansa toisen maailmansodan seurauksena vuosina 1944–1945, monet urheiluseurat ottivat suunnistuksen ohjelmaansa ja toimintaansa, suojeluskunnissa suunnistusta harrastaneiden siirryttyä nyt ”siviilisuunnistuksen” pariin.

4. Jukolan viestin historialliset kaudet

”Muistuttipa heidän juoksunsa kuuta korkeuden sininiitulla. Ei väisty hän syrjään hattaran edestä, joka tahtoo sulkea hänen tiensä, vaan huoletonna hän retkeilee sen lävitse, ja kirkkaampana kuin ennen astuu hän jälleen sen kautta ulos. Ja vakaasti, juhlallisesti hän vaeltaa. Mutta Jukolan pojat juoksivat kuin jänikset ja villit oinaat; sillä hätä kirmasi heidän kantapäissään.”⁴

⁴ Kivi Aleksis 2000, Seitsemän veljestä, 176.

4.1. Liikunnan kansalaistoiminnan kaudet

Teoreettisena pohjustuksena Jukolan viestin kausille käytän Hannu Itkosen luokittelua kansalaistoiminnan eri kausista. Ne antavat teoreettista suuntaa sille, millaisessa liikunnan kansalaistoiminnan kentässä myös Jukolan viesti on liikkunut. Muuten Jukolan viestissä on kyse aivan ainutlaatuisesta urheilutapahtumasta maailmassa, eikä yleisten teorioiden esille tuominen tässä yhteydessä juurikaan anna lisäarvoa Jukolan viestin tutkimukselle.

Itkonen on jakanut liikunnan järjestäytyneen kansalaistoiminnan seuraaviin kausiin: 1. *Järjestökulttuurin kausi*, 2. *Harrastuksellis-kilpailullinen kausi*, 3. *Kilpailullis-valmennuksellinen kausi*, 4. *Eriytyneen toiminnan kausi*. Näistä kausista vain järjestökulttuurin kausi ajoittuu ajanjaksolle ennen Jukolan viestiä. (Itkonen 1996, 215)

1. Järjestökulttuurin kausi (1900–1930). Tällä ensimmäisellä kaudella liikunta oli väline erilaisten aatteiden, kuten työväen-, raittius- tai vapaapalokunta-aatteen levittämisessä. Urheilu olikin tiiviisti kiinnittynyt muiden järjestöjen toimintaan ja rientoihin. Ajanjakson nimeäminen järjestökulttuurin kaudeksi perustuukin juuri tähän eri järjestöihin kiinnittymiseen.
2. Harrastus-kilpailullinen kausi (1930–1960). Tuolloin lajikorostainen näkökulma alkoi saada otetta. Kilpailusta ja harjoittelusta alkoi tulla systemaattisempaa. Liikuntapaikkojen määrä alkoi kasvaa. Uudet lajit ajautuivat myös kiristyvään keskinäiseen kilpailuun ja lajin menestyminen puolestaan edellytti kilpailujärjestelmien kehittämistä. Myös itse kilpailuolosuhteita pyrittiin kehittämään. Tämä kehitystyö näkyi myös suunnistuksen ja Jukolan viestin osalta.
3. Kilpailullis-valmennuksellinen kausi (1960–1980). Tiedon merkitys alkoi korostua ja tieteellinen valmennus alkoi muotoutua. Myös kuntoliikunnan nousu ajoittuu tälle kaudelle. Liikunnan hallintoon ja tutkimukseen liittyvää käsitteistöä luotiin, liikuntapaikkoja rakennettiin ja liikuntakäsite otettiin käyttöön.

4. Eriytyneen liikuntakulttuurin kausi (1980-). Toimintamuotojen ja liikuntaan liittyvien intressien kirjon kasvu merkitsi koko liikunnan kentän laajenemista niin organisatorisesti kuin sisällöllisesti. Itse urheilukulttuurin sisällä tapahtui siis eriytymistä. Oli syntynyt niin liikeyritysmäistä huippu-urheilua kuin yhteisöllis-elämyksellistä seuratoimintaakin. Syntyi siis jakoa suoritusellisen urheilun ja sosio-kulttuurisen toiminnan välillä. (Koski 2009, 14; Itkonen 1996, 215–230; Itkonen 2000, 18–24)

Kaudet kuvastavat omalta kohdaltaan liikunnan ymmärryksen muutosta ja sitä miten se on heijastunut yhdistystoiminnan käytäntöihin.

Edellä kuvattu jäsenys ja kausittelu kansalaistoiminnan ja liikuntajärjestöjen vaiheista on hyvä pitää mielessä koko seurakenttää ja sen muutosta analysoitaessa. Jokainen seura on nimittäin myös oman aikansa ilmentymä. Samoin urheilutapahtumat ja niiden järjestäminen ilmentävät omaa aikakauttaan. Kukin urheilukilpailu järjestetään oman aikansa tapojen ja normien mukaisesti. Näin Jukolan viestin järjestäminenkin kulloisenakin aikana ilmentää omaa aikaansa. Vastaavasti Jukolan viestiä tarkastelemalla voidaan löytää yleisiä yhtäläisyyksiä kunkin aikakauden liikuntakulttuurista sekä kulttuurista ja yhteiskunnasta ylipäätään. Voidaan ajatella, että seurat muodostavat vastaavanlaisia sukupolvia kuin ihmisetkin. Tietyn sukupolven edustajille on olemassa tietynlaisia yhteneviä piirteitä. Jotkin seuran käytännöistä saattavat juontaa juurensa hyvinkin kaukaa ajatusmalleista, jotka ovat muotoutuneet oman aikansa edellytysten seurauksena. (Koski 2009, 15)

4.2. Jukolan viestin synty

Ajatus viestistä syntyi vuonna 1946 Helsingin Suunnistajien keskuudessa. He olivat ottaneet osaa Ruotsissa järjestettävään Tiomila-veistiin ja tulivat siihen tulokseen, että myös Suomessa täytyy järjestää vastaavanlainen viestitapahtuma. Vahvoja henkilöitä Jukolan viestin synnyn taustalla olivat Jaakko Kahila, Erkki Pekkanen ja Erkki Sorakuru. Tarkoituksena oli pitää viesti Aleksis Kiven päivän tienoilla 1947. Nimenomaan Erkki Sorakuraa Seitsemän veljeksien yhdistäminen suunnitteilla olevaan suunnistusveistiin kiinnosti ja miellytti. Tilanne viestin suunnittelussa muuttui, kun suunnistajat haluttiin mukaan saman vuoden Suomen Suurkisoihin suuren viestikilpailun avulla.

Suurkisaviesti juostiin 1. heinäkuuta 80 suomalaisen ja yhden ruotsalaisjoukkueen voimin. Kilpailua ennen monet epäilivät viestin järjestämisen onnistumista, myös Suomen Suunnistamisliitto kuului epäilijöihin. Tämä sai viestin ratamestarin Erkki Pekkasen ja kilpailunjohtajan Jaakko Kahilan avaamaan tuntojaan *Suunnistamisreiteiltä* -lehdessä kilpailun jälkeen. Molemmat olivat pettyneitä varsinkin liiton tukeen ja uskoon kilpailun järjestämisen onnistumisesta. (*Suunnistamisreiteiltä* 2/1947, 9–11)

Suurkisaviestin kokemuksen perusteella helsinkiläisseuroissa todettiin yhteisesti, että Jukolan viestin järjestämistä varten tarvittiin oma yhdistys ja 30.6.1948 perustettiin kuukausien valmisteluiden jälkeen *Kaukametsäläiset ry.* huolehtimaan viestin järjestämisestä Aleksis Kiven seitsemän veljeksien hengessä. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi eli Juhaniksi valittiin Erkki Pekkanen. *Kaukametsäläiset* on puhtaasti yhden asian liike, jonka tehtävänä on vaalia Aleksis Kiven muistoa ja järjestää Jukolan viesti hyvin. *Kaukametsäläisten* toimintasääntöihin on kirjattu yhdistyksen tarkoituksen ja toiminnan laadun kohtaan muun muassa seuraavat sanat: ”Yhtenä yhdistyksen tarkoituksena on myös kunnioittaa suuren luonnonystävä, metsänvaeltajien tunnelmien ja kokemusten vertaansa vailla olevan kuvaajan Aleksis Kiven muistoa suunnistajien keskuudessa.” (*Kaukametsäläiset*, Toimintasäännöt)

Miksi sitten järjestää suunnistusviesti nimenomaan Seitsemän veljeksien hengessä? Kulttuurisena taustana oli ilmeinen ja yleinen Aleksis Kivi-innostus. Kiven syntymästä tuli vuonna 1934 kuluneeksi sata vuotta, mikä herätti suuren Kivi-innostuksen. Aleksis Kiveä käsitteleviä kirjoja ja elämäkertoja kirjoitettiin useita, mm. V.A. Koskenniemen ”*Aleksis Kivi*” vuodelta 1934. Nämä teokset olivat varsin Kiveä ylistäviä ja olivat edesauttamassa laajempaa innostusta kansalliskirjailijaa kohtaan. Lisäksi kuuluisin Aleksis Kiven patsas Wäinö Aaltosen suunnittelemana valmistui Helsingin Rautatien torille vuonna 1939. Aleksis Kiven Seura perustettiin vuonna 1941. Myös Turkuun perustettiin oma Aleksis Kiven Seuran Turun kerho vuonna 1945, nykyisen Turun Aleksis Kivi -kerhon edeltäjä. Kun tähän lisätään vielä sotavuosien aiheuttama kansallinen herääminen ja vahva kansallis- ja isänmaallisuudentunne, niin ei ole ihme, että myös suunnistajien keskuudessa nousi kansallis-romanttinen innostus ja halu järjestää suunnistusviesti Seitsemän veljeksien hengessä.

Ensimmäinen Jukolan viesti järjestettiin vuonna 1949. Viesti lähti Helsingin koillispuolelta Ruskeasannalta ja Sipoon kautta saavuttiin maaliin Tapanilaan. Mukana oli yhteensä 41 joukkuetta (287 kilpaili-

jaa). ”Ensimmäisen Jukolan viestin kaikki suunnistajat kokoontuivat Helsingin rautatienraiteille Aleksis Kiven patsaalle. Päämäärää ei tiedetty. Kuorma-autot veivät vaihtopaikoille” (Jukolan viestin tarina 1989, 4) Seppelentervehdyksen Aleksis Kivelle luki kaukametsäläinen Aleksis Kiven Seuran puheenjohtaja, kauppaneuvos Kaarlo Urpelainen. Aleksis Kiven Seuran sihteeri Erkki Saure piti puheen ruotsiksi myös Tureberg IF:n suunnistajille. Juhlahetkeä seurasi suunnistajien lisäksi muutama sata helsinkiläistä. *Jukolan viestin tarina* kuvaa tapahtumia Aleksis Kiven patsaalla seuraavasti: ”Koko juhlahetki Aleksis Kiven patsaalla oli osoitus Kaukametsäläisten vahvasta halusta luoda suunnistusurheiluun jotain todella näkyvää ja perinteikästä... Jukolaan oli tästä tilaisuudesta alkaen kytketty vahva perisuomalainen, Aleksis Kiven kuvaama henki.” (Jukolan viestin tarina 1989, 11) Tämä henki on säilynyt aina näihin päiviin saakka. Vahvana taustavaikuttajana ollut Helsingin Sanomat päätti kilpailuselostuksensa seuraavalla tavalla: ”Kilpailun ulkonaisissakin puitteissa oli pyritty noudattamaan Kiven ääntä: järkkymätöntä, reipasta, karua. Yleiskuva täydentyi sillä kokonaisuudeksi, miellyttävän harmooniseksi.” (Jukolan viestin tarina 1989, 25)

4.3. Jukolan viestin kaudet ja kehitysvaiheet

Pohjustuksen jälkeen siirryn varsinaisista tutkimuskysymyksistä ensimmäiseen eli: miten Jukolan viesti on muuttanut historiansa aikana? Tulen vastaamaan tähän kysymykseen tarkastelemalla Jukolan viestin historiallisia kausia. Käyn ensin kunkin kauden tapahtumat pääpiirteittäin läpi ja tuon esille kunkin kauden erityispiirteet. Tämän jälkeen tarkastelen viestin muutosta eri osa-alueiden kautta ja niputan näin kaudet yhteen. Olen jakanut Jukolan viestin viiteen eri kauteen, jotka ovat seuraavat: 1. *Synty- ja organisoitumiskausi 1948–1954*, 2. *Vakiintumiskausi 1955–1969*, 3. *Uusiutumisen kausi 1970-luku*, 4. *Ammattimaistumisen kausi 1980–1994*, 5. *Tekniikan ja kaupallistumisen kausi 1995–2009*. Kullekin kaudelle on löydettävissä omat erityispiirteensä, jotka kuvaavat tuota aikakautta. Tarkoissa vuosiluvuissa kausien välillä on toki hieman liikkumavaraa ja ne onkin tulkittava suuntaa-antavina eikä ehdottomina rajapyykkeinä.

4.3.1. Synty- ja organisoitumiskausi 1948–1954

Ensimmäiselle kaudelle on kuvaavinta valtava innostus asiaa eli Jukolan viestiä kohtaa. Sodan jälkeen oli pulaa kaikesta ja elettiin taloudellisesti tiukkoja aikoja. Kaukametsäläisiä ajoi kuitenkin eteenpäin suuri innostus ja intohimo viestin järjestämiseen. Tilannetta auttoi, että Jukolan maine syntyi heti ensimmäisestä viestistä alkaen. Viesti oli kaikin puolin onnistunut ja juuri sellainen, joksi se oli suunniteltukin; vaativa, vaihteleva ja jännittävä. Niinpä kilpailuun osallistujat olivatkin heti pyytämässä jatkoa viestille ja Jukolan viestin tarina sai alkunsa.

Helsingin Sanomat lähti alusta alkaen tukemaan Jukolan viestiä. Tämä oli oikeastaan elinehto ensimmäisten viestien järjestämiselle, sodan jälkeen kun oli vielä pulaa kaikesta. Erkki Pekkanen kertoo: ”Meille oli ratkaisevaa, että saimme Helsingin Sanomat asiamme taakse. Vaikka heti ei selvinnytkään, mitä kustannuksia lehti ottaisi suorittaakseen, tuntui hyvältä, kun tiesimme saavamme ainakin merkittävän tiedotustuen.” (Jukolan viestin tarina 1989, 7)

Ensimmäisen viestin vaiheista on jo kerrottu Jukolan viestin syntyä käsittelevässä kappaleessa. Tähän olen koonnut vielä hiukan lisää ensimmäisen viestin tapahtumia. Ensimmäisen viestin legendaarisiin hetkiin kuuluu ehdottomasti lähtöhetki. Lähtölaukausta varten oli teetetty raketti, mutta kun sen laukaiseminen ei toisellakaan kertaa onnistunut, Jukolan viestin ensi taipaleet otettiin viestin vahvan taustavaikuttajan Erkki Pekkasen kovaäänisellä komennuksella: ”*Perkele, alkakaa painua!*” (Jukolan viestin tarina 1989, 18) Jukolan viestissä oli jotain ainutlaatuista sen alkuhetkistä lähtien. Ensimmäisen viestin vaatavuutta kuvaa se, että vain 15 joukkuetta pääsi maaliin saakka. Kilpailu herätti kuitenkin paljon huomiota ja osallistuneet seurat olivat heti pyytämässä jatkoa viestille ja niinpä vuonna 2008 juostiinkin järjestyksessään jo 60. Jukolan viesti. Legendaarinen suomalainen urheilutapahtuma oli saanut alkunsa.

Veljekset olivat esillä alusta alkaen, sillä ensimmäisen Jukolan palkintona oli keraaminen reliefi, jossa komeilee harjastukkainen veljeshahmo. Myös toisessa Jukolan viestissä oltiin Seitsemän veljeksien juurilla ja syntysijoilla, sillä ensimmäisen osuuden viestinviejät pukeutuivat osuudelleen Aleksis Kiven syntymäkodissa Nurmijärven Palojoen kylässä. Tämä oli varsin ainutlaatuinen liikuntaa ja kulttuuria yhdistävä tapahtuma. (Suunnistaja 4/2008)

Varsin tyypillisiä 1950-luvun kilpailuille olivat myös kärkijoukkueiden suuret haksahdukset ja ajalliset kiinniotot tai putoamiset. Tähän oli omalta osaltaan vaikuttamassa myös karttojen laadun vaihtelevuus, joukossa oli varsin heikkojakin karttoja. Niinpä esimerkiksi puolen tunnin tappioasemasta kilpailun puolivälissä saattoi hyvällä lopulla nousta vaikka viestin voittajaksi. ”Ja jos homma sujui hyvin useammalta mieheltä peräkkäin saattoi viestivoitto tulla kotiin varsin suvereeniin tyyliin.” (Suuri Suunnistusteos II 1982, 10)

Talous oli heti alusta alkaen keskeisessä roolissa, sillä rahaa ei todellakaan ollut liikaa. Ensimmäisen Jukolan taloutta pohdittiin seuraavasti: ”Kun kilpailun talouspuolta laskettiin, arvioitiin kulujen olevan 204.000 mk ja tulojen 103.000 mk, joten 101.000 mk oli sitten hankittava muilla keinoin.” (Jukolan viestin tarina 1989, 11) Nämä rahasummat olivat siis vielä vanhan markan aikaan, eli huomattavasti nykyistä pienemmistä rahasummista oli ensimmäisen viestin järjestämisessä kyse.

Ensimmäisen viestin järjestämisestä vastasivat Kaukametsäläiset pääjärjestäjänä sekä Helsingin Sanomat, joka oli vahva taustavaikuttaja alusta saakka. Käytännön järjestelyistä vastasivat Helsingin Tovereista, Helsingin Suunnistajista, Mellunkylän Kontioista ja Helsingin Kisa-Tovereista muodostettu ydinseurayhtymä. Myöhemmin mukaan järjestelyihin tulivat vielä Korson Kunto, Savion Sampo, Suomenlinnan Urheilijat, Suunta-Veikot, Tapanilan Erä, IK Örnen ja Sibbo-Vargarna. (Jukolan viestin tarina 1989, 9) Varsin laaja ja kirjava oli siis ensimmäisen Jukolan viestin järjestäjäorganisaatio. Tämä kertoo lähinnä siitä, että millään seuralla ei yksinään ollut resursseja ja mahdollisuuksia järjestää näin mittavaa tapahtumaa.

Yllättävää on se, ettei ensimmäisestä Jukolan viestistä ollut Suomen Suunnistamisliiton silloisessa virallisessa lehdessä *Suunnistamisreiteiltä* laisinkaan varsinaista kilpailujuttua tai raporttia. Viesti löytyi ainoastaan kilpailukalenterista ja mainittiin muutamaan kertaan lehden sivuilla vuoden 1949 aikana. Tulokset sentään löytyivät, tosin yhtä suppeasti kuin piirin kilpailujen tulokset. Oliko kenties niin, että liitossa vielä epäiltiin Jukolan viestin menestysmahdollisuuksia eikä sitä pidetty jutun arvoisena? Liitohan oli aikaisemmin epäillyt myös Suurkisaviestin järjestämismahdollisuuksia. (Suunnistamisreiteiltä 1–5/1949)

Suunnistajat halusivat tapahtumalle jatkoa ja Tapanilan Erä oli valmis vastaamaan toisen viestin järjestelyistä. Myös Helsingin Toverit, Helsingin Suunnistajat, Suomenlinnan Urheilijat, Hirvet, IK Örnen ja Reima 7 olivat mukana järjestelyistä. Vuoden 1950 Jukolan viesti oli valittu yhdeksi Helsingin kaupungin 400-vuotisjuhlien tapahtumaksi ja viestin voittajajoukkue Helsingin Suunnistajat toikin ensimmäisen Jukolan viestin tervehdyksen Helsingin kaupungin 400-vuotisjuhlaan Olympiastadionille. Viestissä oli muutenkin historian havinaa ja perinteiden vaalintaa, sillä kuten oli jo mainittu, ensimmäisen osuuden viestinviejät pukeutuivat Aleksis Kiven syntymäkodissa Nurmijärven Palojoella. (Jukolan viestin tarina 1989, 27; Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009)

Kahden ensimmäisen viestin jälkeen ruvettiin käymään keskusteluja Jukolan viestin levittämisestä myös muihin maakuntiin. Jotkut Helsingin ulkopuoliset suunnistajat epäilivät, että pääkaupunkiseudun suunnistajat hyötyivät enemmän tai vähemmän paikallistuntemuksestaan. Näin ei kuitenkaan juurikaan ollut, sillä viestit kiersivät varsin laajoilla alueilla, joista useimmilla ei ollut suunnistettu ennen lainkaan. Päällimmäiseksi syyksi ”maakuntakierrokselle” nousikin järjestelyrasituksen jakaminen. Myös pääkaupunkiseudun seurat halusivat osallistua täysipainoisesti kilpailuun, eikä niin, että vähäisistä resursseista huolimatta osa olisi kiinni järjestelyissä ja osa seuralaisista suunnistamassa viestissä. Vuonna 1951 päästiinkin jo pois pääkaupunkiseudulta, kun Lahden Suunnistajat – 37 järjesti viestin Hollolan lentokentällä. Tästä alkoikin Jukolan viestin pitkä maakuntakierros ja seuraavan kerran pääkaupunkiseudun lähistölle päästiin vasta Sipoon vuoden 1995 Jukolassa. Lisäksi vuoden 2012 Jukola tullaan järjestämään Vantaan Hakunilassa. Yhtä juhlallisia olivat Jukolan avajaistilaisuudet alkuvuosina muuallakin, kuten Lahden esimerkki osoittaa: ”Jukolan viestin osanottajat ja Venlat kokoontuivat Lahden rautatieasemalle, josta marssittiin soittokunnan sävelten tahdissa torille.” (Suunnistaja 5-6/1951, 4) Myös Suunnistajassa Jukolan viestin maineen kasvu alkoi näkyä, vuoden 1950 Jukolasta oli Suunnistajassa juttua kahden sivun verran, vuonna 1951 vastaavasti jo 10 sivua, tosin sivukoko oli pienentynyt puoleen.

Vuonna 1952 Jukola järjestettiin Hämeenlinnassa Hämeenlinnan Tarmon isännöimänä ja seuraavana vuonna Utissa Utin Haukkojen toimesta. (Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009) Näin Jukolan viesti oli lähtenyt koko maan kattavalle kierrokselleen ja tästä lähtien useana vuonna vain yksi seura vastasi viestin järjestelyistä.

Hämeenlinnan Jukolan viesti vuonna 1952 oli viimeinen paikasta toiseen kulkenut viesti. Tämän jälkeen Jukolan viestissä on ollut yksi kiinteä kilpailukeskus, jossa lähtö, vaihto ja maali sijaitsevat samassa paikassa. Ensimmäisten viestien yksi haaste järjestäjille oli viestin siirtyminen paikasta toiseen niin, että lähtö ja maali olivat eri paikoissa ja myös osuuksien vaihtopaikat sijaitsivat aina eri paikoissa. Tämä aiheutti lisätöitä ja kuluja kuljetusten järjestämisessä. Tämä teki myös viestin seuraamisen varsin hankalaksi, ellei jopa mahdottomaksi. Niinpä esimerkiksi lahtelaiset ottivat vuoden 1951 viestin järjestettäväkseen sillä ehdolla, että viesti saisi pyöriä yhden keskuksen ympärillä (Jukolan viestin tarina 1989, 29). Näin *Suunnistajassa* pohdittiin yhden kilpailukeskuksen etuja: ”Tämänkaltaisella järjestelyllä on monta etua. Ensinnä eräs vaikea pulma, kuljetuskysymys, tulee ratkaistuksi yhdellä iskulla. Toiseksi järjestävä seura voi asettaa pätevimmat toimitsijavoimansa juuri niille paikoille, joihin jo etukäteen tiedetään suurimman paineen keskittyvän. Kolmanneksi: toimitsijoita tarvitaan vähemmän. Neljänneksi: kilpailijat ovat tyytyväisiä, koska he alusta loppuun ovat kilpailun kulun tasalla. Ruokailupaikat, peseytyminen ym. saadaan myös tällä tavoin keskitetyiksi. Mutta kaiken tämän keskitetyn toiminnan ehtona on: Maaston tulee olla sellaista kuin nyt Lahdessa käytetty.” (Suunnistaja 5-6/1951, 5)

Seuraavan vuoden 1952 Hämeenlinnan Jukola oli siis viimeinen paikasta toiseen kiertävä viesti. Hämeenlinnan järjestäjät olivat luvanneet vastata ja hoitaa kuljetuksista. Viestin vaellus paikasta toiseen päättyi arvoisellaan tavallaan maalin sijaitessa Ahveniston urheilukeskuksessa, yhdellä tulevista Helsingin vuoden 1952 olympialaisten näyttämöistä. Hämeenlinnan jälkeen joissakin Jukolan viesteissä oli toki vielä käytössä useampia vaihtopaikkoja, mutta ne sijaitsivat lähellä toisiaan ja viestin varsinainen vaellus paikasta toiseen oli päätynyt. Hämeenlinnassa saavutettiin jälleen myös uusi osanottajaennätys ja Jukolan viesti jatkoi voittokulkuaan. Myös *Suunnistajassa* pohdittiin Jukolan menestyksen syitä: ”Ensinnäkin siitä, että suunnistajat mielellään osallistuvat viestikilpailuun ja toiseksi siitä, että Jukolan viesti suoritetaan vuosittain sellaisilla suunnistamisen keskuspaikoilla, joihin osanottajilla on melkoisen helpot kulkuyhteydet. Kolmanneksi Jukolan viestit ovat ainakin toistaiseksi olleet niin mallikelpoisesti järjestetyt, että suunnistajat mielellään saapuvat uudelleen ja neljänneksi on todettava, että Helsingin Sanomain kilpailusta tekemä mainos on ollut suuriarvoista, ei yksinomaan Jukolan viestille, vaan myös suunnistamiselle yleensä.” (Suunnistaja 6/1952, 3)

Heti alusta alkaen Jukolan viestiä verrattiin ruotsalaiseen isoveljeensä Tiomilaan⁵. Hämeenlinnan Jukolan jälkeen oltiin Suomessa jo vahvasti sitä mieltä, että Jukolan viesti on paljon paremmin järjestetty tapahtuma kuin Tiomila. Tätä perusteltiin muun muassa paremmilla ja tasapuolisimmilla maastovalinnoilla. Jukola kun kiertää ympäri Suomea ja Tiomila järjestetään aina Tukholman lähiseudulla. Itse asiassa vasta vuonna 2009 Tiomila järjestettiin ensimmäisen kerran Tukholman lähiseudun ulkopuolella Skoonessa. Lisäksi *Suunnistajassa* arvostettiin Jukolan viestin sisukkuudesta järjestää viesti mahdollisimman hyvin kovista taloudellisista vaikeuksista huolimatta. (Suunnistaja 6/1952, 4)

Vuonna 1951 tulivat naiset mukaan henkilökohtaisella ”Venlojen⁶ juoksu” kilpailullaan, joka juostiin yhteislähtökilpailuna aamuvarhaisella ennen Jukolan ankkuriosuutta. Venlojen juoksu järjestettiin aina vuoteen 1977 saakka. Vuonna 1978 järjestettiin ensimmäinen Venlojen viesti 3-osuuksisena ja vuodesta 1981 lähtien 4-osuuksisena, kuten se on tänä päivänä. Ensimmäiseen Venlojen juoksuun osallistui 57 naista ja voittajaksi selviytyi Epilän Esan Irja Petäjä (myöhemmin Niemelä). Seuraavana vuonna lähti matkaan 70 naista ja voittaja oli jälleen Irja Petäjä. Kahtena seuraavana vuonna osallistujamäärä hiukan putosi lukujen ollessa 44 (1953) ja 49 (1954). Tämän jälkeen osallistujamäärä vakiintui aika tasaiseksi aina vuoteen 1971 saakka osallistujamäärien pyöriessä sadan molemmin puolin. 1970-luvulla osallistujamäärät nousivat selvästi ja vuonna 1972 Venlojen juoksuun osallistui 206 naista ja viimeiseen henkilökohtaiseen juoksuun vuonna 1977 jo 325 naista. (Koski, Matti. J. Jukolan viestin tilastot)

Jo 1950-luvulla Jukolassa kiinnitettiin luontoon ja maanomistajien kunnioittamiseen huomiota. Näin Lahden vuoden 1954 Jukolan ratamestari Martti Ikävalko kehottaa suunnistajia viljelyksien kiertämiseen viestin jälkeen esittämässään toivomuksissaan ”vastaisen varalle”: ” – Kilpailijat, älkää tallatko viljelyksiä, etteivät maine ja mahdollisuudet menisi kokonaan. Vaikka vain viisi miestä sadasta havaitaan syyllisiksi, arvostellaan meitä ankarasti – myös niitä yhdeksääkymmentäviittä.” (Suunnistaja 6/1954, 71)

Lahden toisessa Jukolassa saatiin myös ensimmäinen ei-helsinkiläinen voittajajoukkue, kun viestin voitti samana vuonna perustettu Hämeenlinnan Suunnistajat, seura jossa itsekin olen suunnistamaan oppinut ja jota edelleen edustan.

⁵ Tiomila (suomeksi kymmenen peninkulmaa) on kymmenosuuksinen viestikilpailu, joka on järjestetty Ruotsissa vuodesta 1946 lähtien ja se toimi myös suomalaisten suunnistajien innoittajana oman viestin järjestämiseen.

⁶ Nimi Venlojen viesti tulee *Männistön Venlasta*, joka asui Jukolan naapurista. Venlasta tuli lopulta myös Juhanin vaimo.

Kaiken kaikkiaan osallistujamäärät nousivat ensimmäisenä kautena vuoden 1949 41 joukkueesta 96 joukkueeseen vuonna 1954. Nämä olivat siis lähteviä joukkueita. Keskeyttäneiden joukkueiden määrä oli alkuvuosina vielä huomattavaa. Tämä johtui pääasiassa sekä puutteellisista taidoista että kartoista.

4.3.2. Vakiintumiskausi 1955–1969

Ajanjakso vuodesta 1955 eteenpäin 1960-luvun loppuun saakka on helppo nimetä Jukolan viestin vakiintumiskaudeksi. Jukolan viesti vakiintui yhdeksi jokavuotiseksi suunnistuksen merkkitapahtumaksi. Lisäksi osallistujamäärät kasvoivat tasaisesti ajanjakson aikana ja ensimmäiset ulkomaalaiset joukkueet tulivat mukaan. Jukolan viestin kohonnutta arvostusta kuvaa hyvin se, että Yleisradio aloitti radiolähetykset viestistä. Radiolähetykset ovat nousseet vuosien saatossa klassikoiksi ja niitä ovat kuunnelleet myös tuhannet muut ihmiset, eikä pelkästään suunnistajat.

Vuoden 1955 urheilullisesta yllätyksestä vastasi siihen saakka tuntematon kyläseura Asikkalan Raikas voittamalla viestin ja nousemalla kertaheitolla kuuluisuuteen. Pääasiassa maanviljelijöistä ja metsämiehistä koostunut Asikkalan Raikas ylsi yhteensä neljään voittoon ja se on edelleen Jukolan viestin maratontilaston toisena Helsingin Suunnistajien jälkeen (Koski, Matti. J. Jukolan viestin tilastot; Liite 4).

Suunnistajassa kuvattiin vuoden 1955 Jukolan viestin kilpailukeskuksen elämää Uusitalon isäntäväen pihapiirissä Kangasalan Säynäjärvellä seuraavasti: ”Säynäjärven pysäkin lähistöllä korpimaaston äärellä rauhalliseen ja hiljaiseen elämänmenoon tottunut Uusitalon väki joutui kesäkuun alussa yhtäkkiä suurten tapahtumien pyörteeseen, josta rauha ja hiljaisuus oli kaukana. Noin 30 tunnin ajan jatkui tavallisuudesta poikkeava elämäntahti yli 1100 vieraan henkilön merkeissä. Yhdelle kummulle nousi telttakylä, yhdelle nurkalle pistettiin maaliaitaukset, kenttäkeittiöt savusivat keskellä peltoa, kilpailukanslia työskenteli kuumeisesti toisen talon peräkammarissa ja yläkerrassa yksi ja toinen veteli vuorollaan tunnin parin ”nokkaunia”. Kaikki vapaat paikat perunakuopan päällystä myöten olivat kilpailijoiden majoituspäikkoinä ja yksinpä saunan lauteillakin oli tungosta.” (Suunnistaja 6/1955, 5)

Vakiintumiskauden aikana Jukola sai myös oman tunnuksensa. Tunnus syntyi, kun eri järjestäjät olivat ottaneet tilapäisen merkin käyttöönsä. Näin tapahtui muun muassa Hämeenlinnassa 1952, Utissa 1953 ja Tampereella 1955. Jukolan viestin tunnus on liinatukkainen metsäisellä kummulla juokseva yksi veljeksistä. Se on Helsingin Sanomien taiteilijan Totti Noisniemen suunnittelema ja se valmistui vuonna 1956. Valmistumisen jälkeen tunnuksesta tuli Jukolan virallinen logo ja se löytyy kaikista keskeisimmistä paikoista kuten käsiohjelmien kannesta, Jukolan viestin kotisivuilta, palkinnoista ja niin edelleen. (Jukolan viestin tarina 1989, 74)

Riihimäen vuoden 1956 Jukola oli ehdottomasti viestin yksi vaativimmista. 127 startanneesta joukkueesta vain 38 ehti maaliin 19 tunnin määräaikaan mennessä. Myös Helsingin Suunnistajien viestin historian ylivoimaisin voitto nousee legendojen joukkoon. Helsingin Suunnistajat voitti toiseksi tullutta IF Kraftia peräti 2 tuntia ja 8 minuuttia. Helsingin Suunnistajat olivat selvästi sisuuntuneita annettuaan parina vuona peräkkäin voiton vieraille. Voiton he uusivat myös seuraavana vuonna. (Jukolan viestin tarina 1989, 35)

Vuonna 1957 Haminassa Jukolan viesti sai ensimmäisen suojelijansa, silloisen Kymen läänin maaherran Artturi Rannan. Tämäkin perinne on jatkunut näihin päiviin saakka ja monet varsin arvovaltaiset henkilöt ovat toimineet Jukolan viestin suojelijoina. Esimerkiksi tasavallan presidentti Urho Kekkonen toimi kaiken kaikkiaan peräti seitsemän kertaa Jukolan suojelijana. Myös nykyinen presidentti Tarja Halonen toimi Sippu-Jukolan suojelijana vuonna 2005. Tosin hän ei päässyt silloin itse kisapaikalle seuraamaan viestiä. Muita tärkeitä henkilöitä Jukolan suojelijoina ovat olleet muun muassa pääministeri Harri Holkeri (1987), joka on itsekin osallistunut Jukolaan, Nokian silloinen pääjohtaja Jorma Ollila (2001), Sanoma Oy:n silloinen toimitusjohtaja Aatos Erkko (1968), muutamia tärkeimpiä nimiä mainitakseni. Lisäksi pääministeri Matti Vanhanen on lupautunut 2010 Kytäjä-Jukolan suojelijaksi. (Jukolan viestin tarina 1989, 36; Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=58>, viitattu 13.11.2009)

Vuoden 1958 IK Örnenin järjestämä koruttoman tyylikäs Jukola järjestettiin keskellä korpea Karkkilassa. Mukana oli ensimmäistä kertaa myös norjalainen joukkue Nydalens SK. Olot olivat kaikin puolin karut. Sähköä ei ollut, ei edes kuulutukseen, öljylamput valaisivat tuloslaskentaa. Lehtimiehet kuljetettiin lähimpään puhelimeen viiden kilometrin päähän, eikä sielläkään edes laskettu sisään, vaan puhelin

roikkui ikkunan ulkopuolella ja siitä käsin lehtimiehet soittivat sääskien syötävinä tuloksia eteenpäin. Siinä olisi ollut tämän päivän median edustajilla ihmettelemistä. (Jukolan viestin tarina 1989, 39)

Vammalan Jukolaa vuonna 1959 kehuttiin taas vastaavasti harvinaiseksi: ”Vammalan Vaununperällä nähtiin harvinainen Jukolan näytelmä. Tyrvääläiset tulivat sankoin joukoin katsomaan moista kuuluisuutta. Heitä laskettiin olleen kolmetuhatta. Kilpailukeskus oli uutuus myös kokeneille kilpailijoille: lumiaidat jakoivat tyylikkäästi saapumis- ja lähtöurat, viisikymmentä metriä pitkä koko ajan muuttuva tulostaulu, josta tuli perinne, kaarisillat ylittivät nämä väylät, telttakylä uinui aivan vaihdon tuntumassa ja lämmin, kirkas yö oli kuin silkkiä.” (Jukolan viestin tarina 1989, 41) Suuri yleisö alkoi siis vähitellen löytää Jukolan ja kilpailukeskuskin alkoi muistuttaa nykyisiä keskuksia. Maaseutupitäjän Asikkalan Raikas hallitsi itse viestin tapahtumia ja otti toisen voittonsa.

Jo 1950-luvulla arvuuteltiin ja arvostettiin Jukolan viestin järjestämisen vaatimaa työmäärää. Edelleen vuoden 1955 Jukolaa koskevassa jutussa Suunnistajassa nimimerkki ”Tee” pohtii Jukolan viestin valtavaa työmäärää: ”Minkälaisen työmäärän Jukolan viestin järjestely vaatii, sen ymmärtää vain sellainen, joka on kerran ollut viemässä koko ruljanssin läpi. Voin varmuudella sanoa, että muilla ei siitä ole kalpeata aavistustakaan. Puuttumatta ollenkaan moniin satoihin työtunteihin yleisessä järjestelyssä tai ratamestarien useiden päivien lumessa kahlailemisiin tämänkertaisessa kilpailussa, esitän tässä yhden pienen yksityiskohdan. Kilpailukartat saatiin Helsingistä vasta vajaa viikko ennen kilpailua. Neljän viimeisen vuorokauden aikana ennen kilpailua joutuivat ratamestarit piirtämään 7880 ympyrää ja tekemään 7880 numeroa viereen. Lisäksi täytyi tehdä karttoihin 215 lähtöviivaa sekä leikata 965 kartasta kukin oma osuutensa erikseen” (Suunnistaja 6/1955, 15) Vertailun vuoksi mainittakoon, että tänä päivänä kartat tulevat painosta viimeistään keväällä monta kuukautta ennen kilpailua. Esimerkiksi, Tampereen 2008 Jukolan 50 200 karttaa painettiin huhtikuun alussa viikolla 14. Painatus viivästyi heillä kaksi viikkoa, mutta tapahtui kuitenkin hyvissä ajoin reilut kaksi kuukautta ennen itse tapahtumaa. (Tampere-Jukola 2008 loppuraportti, 39)

1960-luvulle tultaessa Jukolan valtikka siirtyi Helsingistä Tampereelle: ”Jos Helsingin Suunnistajat oli Jukolan valtiasta 1950-luvulla, niin sitäkin selvemmin hallitsi 1960-luvun alkua Tampereen Pyrintö kolmella peräkkäisellä voitollaan. Vuonna 1961 tamperelaisseurat ottivat peräti kolmoisvoiton Pyrinnön johdolla. Hämmäläisseurojen hegemoniaa jatkossakin täydensivät TPU ja TKV vuosien 1964 ja 1966

voitoillaan IK Hedemoran vyöryttäessä viestivaltikan välivuotena (1965) ensimmäisen kerran ruotsalaisjoukkueille.” (Suuri Suunnistusteos II 1982, 10)

1961 Tammelan Jukolassa oli karsittu liiat juhlallisuudet pois, Valkeaviidan korvessa kun oltiin. Enää ei ollut torimarsseja, oltiinhan kaukana järjestävän seuran omilta maisemilta Turusta. Vuonna 1962 Orimattilassa oli ensimmäisen kerran käytössä yleisörasti, joka oli ensimmäisen osuuden kolmosrasti. Rasti oli tosin keskellä edellissykyisen Maire-myrskyn pahinta tuhoaluetta, jonne oli niin kilpailijoilla kuin yleisölläkin hankalaa päästä. Tampereen Poliisi-Urheilijoista tuli vuonna 1964 Jukolan historian seitsemäs voittajaseura. Näin taas yksi veljessarja tuli täyteen, tällä kertaa voittajien osalta. (Jukolan viestin tarina 1989, 44, 46, 51)

Huomioitavaa on, että tätä vakiintumiskautta leimaa Kaukametsäläisten hiljaiselo virallisen toiminnan ja kokousten suhteen. ”Sitten seurasi pitkä, häiritsevän pitkä tauko Kaukametsäläisten virallisessa toiminnassa. Kokouksia kyllä pidettiin aina välillä, mutta pöytäkirjoja ei ole tallella.” (Jukolan viestin tarina 1989, 12) Viimeisin merkintä vuosikokouksesta oli ollut 21.11.1955 ja seuraavaa saatiin odottaa aina vuoteen 1971, jolloin 18.10. pidettiin vuosikokous Hyvinkäällä. ”Pääasia tietenkin oli, että työ Jukolan viestin hyväksi toki jatkui monella suunnalla Kaukametsäläisten voimin. Erkki Pekkanen piti valvojan hommia tiukasti käsissään koko 1950-luvun. Hän hoiti samalla myös kaikki tarvittavat yhteydet Helsingin Sanomiin valvoen mm. kartanpainatusta.” (Jukolan viestin tarina 1989, 12)

Kaukametsäläiset pitivät vuoden 1966 Padasjoen Jukolan yhteydessä 1.6.1966 kokouksen ja jäsenet olivat yhtä mieltä siitä, että toiminta kaipaava kohennusta. Kaukametsäläisten pöytäkirjaan kirjattiin seuraavaa: ”*Jäsenistö kutsuttava koolle ja toimintaa elvytettävä liittämällä muutakin kuin Jukolan viestin hoito. (Enemmän aktiivista touhua.)*” (Kaukametsäläiset 11.10.1950–22.10.1975, - pöytäkirjoja, - jäsenluettelot)

Vuonna 1966 Suomen Suunnistusliitto tulee mukaan taustavoimiin ja on ollut siitä lähtien mukana: ”Suomen Suunnistusliiton mukaantulo kilpailun taustatyöhön alkoi jo 1966–1967, jolloin liiton ylivalvoja Heikki Wollsten toimi Jukolan viestin valvojana. Merkittävä osuus näinä vuosina oli myös liiton pääsihteeri Allan Karilla, jonka tiedot ja taidot tuntuivat pitkälti myös Jukolassa. Sekä Kari että Wollsten olivat kaukametsäläisiä perustamisvuodesta alkaen, ahkerasti kokouksissa ja neuvonpidossa mu-

kana olleita. Vuoden 1967 aikana laati Kaukametsäläisten työryhmä Jaakko Kahila – Kauko Ruutsalo – Heikki Wollsten Jukolan viestille järjestelyohjeet.” (Jukolan viestin tarina 1989, 12) Tästä lähtien nämä järjestelyohjeet ovat olleet keskeisessä roolissa Jukolan viestiä järjestettäessä, toki niihin on tehty päivityksiä ja tarvittavia ajan vaatimia muutoksia. Erityisen tärkeää hiljaiselon aikaan oli myös Kauko Ruutsalon työ ja panos Kaukametsäläisten sihteerinä.

Myös kauhunhetkiä on Jukolan järjestämisessä koettu, yksi mieleenpainuvimmista on Kouvolan 1960 Jukolan karttojen eksyminen. Paniikki siinä meinasi jo tulla. Jukolan viestin valvoja Erkki Pekkanen kertoo tapahtumasta seuraavasti: “ - Olin juuri lähdössä ajamaan kilpailupaikalle, kun sieltä soitettiin, että kartat eivät ole tulleet Sanomapainosta. Puhelu painoon aivan sulkemishetkellä selvitti, että kartat oli pantu junaan jo maanantaina. Lähetyksistä vastaava oli lähtenyt kesälomalle. Kirjojen tarkistus selvitti, että kartat oli pantu menemään Tornioon ja siellä ne sitten olivatkin, asemalla. Koskaan ei selvinyt, miksi ne oli Tornioon Kouvolan Urheilijoille lähetetty. Helsingin Sanomat tilasi lentokoneen ja lennätti karttapaketit Uttiin, mistä ne saatiin ajoissa kisapaikalle.” (Jukolan viestin tarina 1989, 19)

Kaukametsäläisten merkki syntyi 1968. Siitä oli ollut paljon puhetta. Merkin piirsi Kauko Ruutsalo. ”Siinä ovat kirjaimet K ja M yhteen käpertyneet. K nousee alustaltaan nuolen tavoin – kompassineulana suuntaa osoittaen, ja M hänen vieressään on turvassa kuin korven kätkemänä. Yhdistelmä muodostaa ikään kuin metsän sokkeloista labyrintin ja on ulospäin tukeva kokonaisuus kuten hiidenkivi.” (Jukolan viestin tarina 1989, 14)

Mäntsälässä vuonna 1968 oli suunnistajissa käytössään ensi kertaa nelivärikartta, mittakaavaltaan 1:25 000. Se osoittautui kuitenkin laadultaan pettymykseksi ja aiheutti paljon keskustelua. Niinpä moninkertainen Jukola-voittajakin kommentoi karttaa: ”Kartta oli liian huono Jukolaan. Paremman kartan aikaansaaminen näin tärkeään kilpailuun ei voi eikä saa olla talouskysymys. Kisat on myönnettävä ajoissa, karttaa varten voidaan palkata ammattimies täydennystöihin ja liiton on saatava valvontatyö varmoihin käsiin.” (Jukolan viestin tarina 1989, 59) Tarkkana oltiin laadun suhteen aikaisemminkin. Vuonna 1968 valittiin Kaukametsäläisiin jälleen uusia jäseniä, edellisen kerran näin oli tehty vuonna 1955. Oli tullut tarve saada uutta tuoretta verta jo kovasti vanhenevaan ja veteraani-ikäiseen porukkaan. Tämän jälkeen seuraava täydennys tehtiin 1970 ja siitä lähtien lähes joka vuosi. (Jukolan viestin tarina 1989, 13)

Vuonna 1969 Yleisradio tuli mukaan Jukolan viestiin ja tästä alkoivat Jukolan viestin legendaariset radioselostukset. Yleisradio lähetti kolmeen otteeseen tietoja kilpailun kulusta. (Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009)

Vuosien 1965 ja 1966 Petäjäveden ja Asikkalan viestien aikaan suunniteltiin, että Jukola jäisi kiertämään eteläiseen Suomeen, kuten alun perin oli puhuttu ja kilpailun suuruuden vuoksi katsottiin olevan tärkeää. Onneksi ajatukset muuttuivat ja viesti on onnistuneesti kierrätetty aina Lappia myöten. (Jukolan viestin tarina 1989, 55) Petäjäveden Jukolasta oli myös televisiossa jälkilähetys viikkoa myöhemmin. Kyseessä oli reportaasimainen tunnelmakuvaus viestistä ”Seitsemän veljeksien jäljillä”. (Suunnistaja 7/1965, 1) Petäjävedellä voitto meni siis ensi kertaa Ruotsiin IFK Hedemorán ollessa vahvin.

Joukkumäärät vakiintumiskauden aikana kasvoivat niin, että vuonna 1955 lähteviä joukkueita oli ensimmäisen kerran yli sata (115). 1960-luvun loppuun mennessä joukkueiden määrä oli yli kolminkertaistunut ja joukkueita vuoden 1969 viestiin lähti 327 kappaletta, näistä 280 selvitti tiensä maaliin. (Koski, Matti. J. Jukolan viestin tilastot)

4.3.3. Uusiutumisen kausi 1970-luku

1970-luvun suurin kehitys Jukolassa tapahtui karttojen puolella. Kartat kehittyivät huomattavasti, mikä vähensi virheiden määrää ja mahdollisti nopeamman etenemisvauhdin maastossa. Varta vasten suunnistukseen tehty kartta oli ensi kertaa käytössä vuonna 1972. Vuonna 1975 käytettiin ensimmäisen kerran 1:15 000 mittakaavan suunnistuskarttaa. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 22) Myös hajontamenetelmät otettiin käyttöön 1970-luvulla. Viestin kasvaneet osallistumismäärät olivat mahdollistaneet entistä helpommin perässä juoksun ja toisen seuraamisen. Kasvaneiden letkojen hajauttamiseksi ruvettiin käyttämään erilaisia hajontamenetelmiä. ”Jukolan kolmas vuosikymmen – 1970-luku toi mukanaan monia uusia kehityssuuntia alati kasvavaan viestiin. Esimerkiksi kilpailukartat kokivat vuosikymmenen alkuvuosina tuntevan parannuksen erikoiskarttojen syrjäyttäessä lopullisesti suunnistuksen tarpeita ajatellen vanhoiksi käyneet peruskartat. Hyvien karttojen myötä kilpailu entisestään koveni, virheet vähenivät yhä pienemmiksi ja vauhti kasvoi äärimmilleen.” (Suuri Suunnistusteos II 1982, 10)

Kasvanut viesti kasvatti myös kisaravintolan ruoka-annosten määriä. Esimerkiksi Riihimäen Jukolassa 1970 myytiin 2000 litraa hernekeittoa ja saman verran makkarakeittoa, juotiin tunnissa 200 litraa kahvia, syötiin 4000 voileipää ja 3000 wieneriä ja korvapuustia ja mitään ei jäänyt jäljelle. Riihimäellä oli viestin jälkeen myös paljon puhetta hajonnoista, joukkueiden määrä oli kasvanut jo suureksi ja kilpailijat täytyisi saada paremmin hajotettua hajontasysteemiä käyttäen. (Jukolan viestin tarina 1989, 63)

Vuonna 1971 perustettiin Jukolan viestin päätoimikunta, joka myöhemmin korvautui johtoryhmällä. Myös viestin alkuvuosina oli ollut päätoimikunta, johon oli kuulunut Kaukametsäläisten, Aleksis Kiven Seuran, Helsingin Sanomien ja Suomen Suunnistamisliiton edustaja. Nyt päätoimikuntaan kutsuttiin edustajat Kaukametsäläisistä, Suunnistusliitosta sekä kolmen vuoden Jukolan järjestäjistä, edellisen, tulevan ja seuraavan vuoden edustajista. Ensimmäisenä puheenjohtajana toimi Suunnistusliiton varapuheenjohtaja Heikki Wollsten. (Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009; Jukolan viestin tarina 1989, 93)

Vuonna 1972 Jukola oli ensi kertaa kasvanut Tiomilan ohi osallistujamäärissä, matkaan lähti 443 joukkuetta, joista keskeytti 78 joukkuetta. Myös ruotsalaiset olivat sankoin joukoin löytäneet Jukolaan, Paimioon kun oli Ruotsista lyhyt matka saapua laivalla. Venlojen juoksu siirrettiin lauantai-iltapäivään ja heti osanottajamäärä kipusi yli 200 juoksijan. (Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009; Jukolan viestin tarina 1989, 67)

Hämeenlinnan Jukola vuonna 1973, joka oli samalla Hämeenlinnan Tarmon 70-vuotiskilpailu ja Jukolan 25-vuotisjuhlakilpailu, joutui lakkojen kouriin. Ensin pankkilakko sotki ilmoittautumisia ja lopulta teknikkojen lakko siirsi lopulta koko viestin pikavauhtia viimeisen viikon aikana Lopen Räyskälästä Hämeenlinnan lähelle Miemalaan. Räyskälän kilpailuun oli ratamestari Antero Niemi piirtänyt ja kartoittanut oivallisen erikoiskartan ja maastossa valvoja oli tarkastanut 150 rastipistettä. Myös kilpailukeskusta oli alettu rakentaa. Tämä kaikki työ valui siis hukkaan. Näin Hämeenlinnan Jukolan karttaongelmista kertoo Kaukametsäläisten puheenjohtaja Yrjö Teeriaho: ”Sellainen (kiperä ja kiusallinen tilanne, kirjoittajan lisäys) tapahtui jo ennen johtoryhmäaikaani v. 1973. Oli teknisten lakko ja Räyskälän kartta painamatta. Jukola siirrettiinkin Miemalaan vanhalle kartalle. Hämeen Sanomat kirjoittikin: ’On kummallinen juttu, ettei karttaa saatu painetuksi, vaikka Suunnistusliiton puheenjohtaja Osmo Niemelä

on karttapainon johtaja ja kilpailutoiminnan ylivalvoja Yrjö Teeriaho on karttapainon tuotantopäällikkö.’ Kävin lakkokenraali Jorma Reinin puheilla kysymässä, enkö voisi mennä töihin valvomaan painatusta. ’Katsotaan lakko loppuun’, oli Reinin toteamus. Lakot ja seurapelit ovat erikseen.” Teknisten lakon takia Jukola siirrettiin siis vain viikkoa ennen Räyskälästä Miemalaan. Tänä päivänä tuo tempu olisi varmasti jäänyt tekemättä. (Yrjö Teeriahon haastattelu, <http://jukola.com/?kieli=suo&id=176>, viitattu 10.9.2009; Jukolan viestin tarina 1989, 69)

Saatiin tähän 25-vuotisjuhlakilpailuun jotain uuttakin. Miemalassa oli ensi kertaa käytössä yksinkertainen, mutta tehokas hajontamenetelmä, jota käytettiin viestin kolmella ensimmäisellä osuudella. Kolmen osuuden jälkeen kaikki joukkueet olivat siis kiertäneet samat radat, tosin vain eri järjestyksessä. Hajonnan tarve oli ilmeiseksi joukkuemäärien kasvettua näin suureksi. Eroa oli saatava joukkueisiin ja toisten joukkueiden seuraamista oli vaikeutettava. Vuoden 1974 Jukola Puumalassa oli ollut ennätystasainen ja niinpä Niinisalossa seuraavana vuonna käytettiin niin sanottua Farsta-hajontaa. Farstahajonnan periaate on se, että viestin päätyttyä kaikki joukkueet ovat juosseet samat rastivälit, mutta vain eri osuuksille hajautettuna. (Jukolan viestin tarina 1989, 69, 73)

Vuonna 1974 syntyi haja-ajatuksia nuorten kilpailusta Jukolassa ja Pikku-Jukolasta Pohjanmaalla. Pieksämäen Veikot esitti nuorille Venlojen juoksun mallin mukaan omaa kilpailua. Kummatkaan ehdotukset eivät kuitenkaan menneet läpi. Myös veteraanijukolaa on vuosien saatossa esitetty useainkin kertaan, mutta nämäkään esitykset eivät ole menneet läpi. Jukolan viesti on haluttu pitää yhtenäisenä tapahtumana. Vuonna 1975 aloitettiin Kaukametsäläisten apurahaperinne, jolloin Risto Nuuros ja Outi Borgenström saivat matkarahat harjoitteluun Englannissa MM-kisoja varten. (Jukolan viestin tarina 1989, 13–14)

Vuonna 1976 Tammisaaressa Yleisradio päivysti ensi kertaa koko yön ja TV lähetti tunnin ohjelman viestistä (Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009). Varsinkin yön yli kestävästä radioselostuksista muodostui klassikko jo varhaisessa vaiheessa. Radioselostajien kuiskailuja pimeästä metsästä keskellä yötä kuuntelivat myös muut kuin suunnistajajihmiset.

Ruokolahden Jukolassa vuonna 1977 oli yksi merkittävä uudistus. Viestikapulaa ei enää käytetty, vaan viestin vaihto tapahtui uuden käytännön mukaan. Saapuva kilpailija juoksi kilpailunumeroin varustetul-

le karttatelineelle, jossa seuran kaikki kartat odottivat ja nosti seuraavan osuuden juoksijalle tämän kartan vaihtopuomin yli. Tämä vaihtomenetelmä osoittautui niin hyväksi, että se on käytössä yhä tänä päivänäkin. (Jukolan viestin tarina 1989, 77)

”Juhlajukolan 1978 yhteydessä Kuorevedellä järjestettiin myös 30-vuotisnäyttely, jossa oli runsaasti karttoja ja kuvia menneistä viesteistä. Viestin avajaisten yhteydessä jaettiin kaikille entisille järjestäjäseuroille muistoplaketti, yhteensä 37 seuralle. Juhlajukolasta alkaen Kaukametsäläiset on vuosikokouksessaan kuullut järjestäjien raportin kilpailujen järjestelyistä. Kuoreveden kilpailujohtaja Heikki Nikander raportoi mm. neljän alueen kunnan tukeneen kolmen vuoden ajan kartoitusta yhteensä 27.000 markan edestä. Ravintolan bruttomyynti oli 90.000 mk, autojen paikoituksesta tuli 25.000 mk (autoja yli 2500), puolustuslaitokselta ja alueen liikelaitoksilta saatiin käytännön tukea (henkilötyöpäiviä, ilmaisia telex-yhteyksiä, materiaalia jne.). Kolmen seuran kesken jaettava voitto nousi yli 100.000 markan.” (Jukolan viestin tarina 1989, 14) Jukolan viestin järjestäminen rupesi siis olemaan myös taloudellisesti kannattavaa 1970-luvulla.

Vuonna 1978 juostiin myös ensimmäinen 3-osuuksinen Venlojen viesti ja matkaan lähti heti peräti 190 joukkuetta, joista vielä 174 pääsi maaliin asti. Jukolassa taas oli ensimmäisen kerran yli 500 joukkuetta (545). (Koski, Matti. J. Jukolan viestin tilastot) ”Kilpailijoiden suuren määrän, yhteensä 4392, vuoksi tehtiin viestin jälkeen maastossa valvonnanluonteisia tarkastuksia, joissa ei havaittu juuri mitään vahinkoja. Kulumajälkiä oli, samoin uusia polkuja etenkin rastien lähellä, mutta hyvin suurelta osalta syksyyn, ja käytännöllisesti katsoen kokonaan seuraavaan kesään mennessä merkit Jukolan viestistä olivat kadonneet.” (Jukolan viestin tarina 1989, 79)

Jukolan viesti ja tavallaan myös Kaukametsäläiset sai muistomerkkinsä 30-vuotiskilpailun edellä. Ensimmäisen viestin lähtöpaikalle nykyisen Vantaan Ruskeasannalle hankittiin ”Hiidenkivi” ja sen kylkeen kuparilaatta kertomaan tapahtumasta: ”Tältä nummelta alkoi I Jukolan viesti 11.kesäkuuta 1949 klo 24.00.” (Jukolan viestin tarina 1989, 14)

Lapualla 1979 ensimmäinen norjalainen joukkue voitti Jukolan, oslolaisen Lynin viedessä voiton. Myös olympiakomitea kunnioitti ensi kertaa Jukolan viestiä läsnäolollaan. *Suunnistajakin* kehui jälleen Jukolaa ja sen parhaimpia puolia: ”Jukola oli jälleen mieleenpainuva elämys. Aleksis Kiven luomia pe-

rinteitä vaalittiin huolella. Hämyisessä yössä yhdistyivät kulttuuri, huippu-urheilu, kuntoliikunta, penkkiurheilu ja muu kansanomaisen viihde.” (Jukolan viestin tarina 1989, 81)

1980-luvulle tultaessa Jukolan viestin johto-organisaatioon haluttiin muutosta ja parannusta: ”Jukolan päätoimikunnan työ oli ryhdistänyt viestin järjestelyjä, sillä neuvot kulkivat tällä tavoin vanhalta järjestäjältä uudelle. Kovin runsaslukuinen kokous vesitti kuitenkin jonkin verran johtotyöskentelyä, joka pani päävastuussa olevat miettimään periaatesopimuksen muokkaamista ja erillisen sopimuksen laatimista kunkin järjestäjän kanssa. Työtä jatkettiin yhä vuoden 1979 aikana. Suunnistusliitto kaavaili Jukolan viestin saamista liiton kilpailuksi, jolloin Kaukametsäläisille jäisi vain perinteistä huolehtiminen. Ratkaisu tehtiin 1. helmikuuta 1980 Helsingin Sanomien kutsuttua Suunnistusliiton ja Kaukametsäläiset neuvotteluun. Silloin tehty linjanveto on edelleen voimassa: Kaukametsäläiset on Jukolan viestin perustaja ja ’oikeuksien omistaja’ tehtävänä vastata perinteistä, viestin kehittämisestä, sanomien laatimisesta ja uusien järjestäjien etsimisestä. Suunnistusliitto vastaa kilpailusääntöjensä mukaan valvonnasta ja järjestelytehtävään valittujen seurojensa avulla kisan teknisestä toteutumisesta.” (Jukolan viestin tarina 1989, 14)

Joukkumäärät nousivat 383 joukkueesta (1970) 594 joukkueeseen vuonna 1979. Viesti siis jatkoi taasaista kasvamistaan. Jukola oli valmis seuraavalle vuosikymmenelle ja kohti ammattimaisempaa otetta.

4.3.4. Ammattimaistumisen kausi 1980–1994

1980-luvulle siirryttäessä Jukolan viestin järjestäminen ammattimaistui monella eri tapaa. Vuodesta 1980 alkanutta kautta voidaankin kutsua ammattimaistumisen kaudeksi. Myös osallistujamäärät kasvoivat huomattavasti, varsinkin 1980-luvun alkupuolella. Tuhannen joukkueen raja ylitettiin 1987 Lahden viestissä. Kilpailu voitosta koveni entisestään ja monet seurat alkoivat ”haalia” suunnistajia riiveihinsä pärjätäkseen entistä paremmin Jukolassa ja muissa viestikilpailuissa.

1980-luvulle tultaessa Jukolan viesti teki myös uuden aluevaltauksen. Vuonna 1980 Jukola kilpailtiin pohjoisempana kuin koskaan aikaisemmin, Rovaniemen Ounasvaaralla. Yö oli yötön ja kilpailu yhtä suurta juhlaa. Kilpailussa juostiin myös ensimmäistä kertaa voittajien toimesta alle 6 minuuttia kilo-

metriä kohden. Melkoista vauhtia siis yöttömässä yössä Ounasvaaran rinteillä pidettiin. (Jukolan viestin tarina 1989, 83)

Vuosi 1980 oli merkittävä vuosi Jukolan viestin järjestämisessä. Silloin perustettiin Jukolan viestin johtoryhmä ja laadittiin tehtävänjakosopimus. Laaja päätoimikunta oli ollut hankala ja tilalle haluttiin tiiviimpi ja usein kokoontuva työryhmä. Johtoryhmään tuli edustaja Kaukametsäläisistä, Suunnistusliitosta ja Helsingin Sanomista. Kaukametsäläisten puheenjohtaja on toiminut johtoryhmän puheenjohtajana. Tehtävänjakosopimuksessa määritettiin jokaisen sopijapuolen tehtävät. Vuodesta 1982 lähtien ovat kaikki järjestäjät allekirjoittaneet erillisen järjestelysopimuksen. Jukolan viestissä oli selvästi siirrytty ammattimaisempaan otteeseen. (Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009; Jukolan viestin tarina 1989, 93)

Helmikuun Helsingin Sanomien kutsumissa neuvotteluissa vuonna 1980 sovittiin myös: ”että viestin järjestelyjä varten perustetaan johtoryhmä, jonka puheenjohtaja kutsutaan Kaukametsäläisistä, ja syksyisin pidetään Jukolan kokous, jossa kokemukset vaihtuvat vanhoilta järjestäjiltä uusille. Sopimusta muokattiin pitkin vuotta. Se allekirjoitettiin 6. marraskuuta 1980. Sen jälkeen on vuodesta 1982 alkaen jokainen viestin järjestäjä allekirjoittanut erillisen järjestelysopimuksen, jossa varsin tarkoin säädetään tehtävät, vastuut ja oikeudet.” (Jukolan viestin tarina 1989, 14) Johtoryhmästä ja järjestelysopimuksesta tulen kertomaan tarkemmin Jukolan viestin järjestämistä koskevassa luvussa.

Kytäjän Jukola 1981 oli mieleenpainuva ”Kura-Jukola”. Venlat saivat tuolloin viestiinsä neljännen osuuden ja tällaisena se on säilynyt myös tähän päivään saakka. Vuonna 1981 myös ulkomaalainen joukkue voitti ensimmäisen kerran Venlojen viestin, kun norjalainen Bäckelagets SK voitti kilpailun. Näin Jukolan viestin tarina raportoi legendaarisen Kytäjän Jukolan olosuhteita: ”Yö oli hyytävän kylmä. Helsingin Sanomien urheilupäällikkö Jussi (Syvänen) sanoi pakinassaan asian selvästi: ’Jukolan yö Kytäjällä kuuluu kohmeisimpiin viestin historiassa. Pari muutakin vastaavaa tosin löytyy. Omassa luokituksessani Puumalan Jukola (74) oli huurteisin, Niinisalon Jukola (75) räntäisin, Kytäjän taas rapaisin.’ Maalipelto lainehti ja jos malttoi katsoa, näki kuinka savipinta hiljalleen valui läheiseen järveen. Metsässä oli hurjaa ja kurjaa varsinkin louhikkoisilla rinteillä. Osa suunnistajista ei ymmärtänyt sään vaatimuksia. Mukana oli väärät jalkineet ja liian vähän vaatetta. Tavallisesti Jukolan ensiapuasema selviää vähällä. Kytäjällä 44 ensiapuryhmäläistä sai tehdä tosissaan töitä, samoin kaksi lääkäriä. Lähes

200 kilpailijaa sai käydä lääkärin vastaanotolla. Nilkka- ja rannemurtumia hoidettiin, pahasti kylmettyneet saivat kuumaa juotavaa ja lääkitystä. Seurojen huoltajat saivat lääkäriltä ankaraa kritiikkiä, sillä useimmat avuntarpeessa olleet olivat joukkueiden nuorimpia. Sää sai suunnistajat Kytäjällä käyttäytymään huonosti: kielletyille metsäalueille mentiin hakemaan polttopuuta, roskalaatikoista haettiin muovisäkit teltoihin alustoiksi, nuorten lähettien kamina varastettiin ruotsalaisteltaan ja ratamestari juoksi metsästä kiinni 'avustavan partion', joka selvisi ankarilla nuhteilla." (Jukolan viestin tarina 1989, 84) Vuonna 2010 Jukolan viesti käydään taas Kytäjällä, aika näyttää, käydäänkö viesti silloin yhtä äärimmäisissä sääolosuhteissa kuin vuonna 1981.

Jukolan viestiä on arvostettu alusta alkaen ja joka vuosikymmenellä: "Selänpään (1983) kisa osoitti taas kerran, miksi Jukolan viestiä arvotetaan kaikkialla huikeasti. Se oli suunnistuksellinen, hajonta oli hyvä ja yleisestikin järjestelyt täsmällisiä, palvelut kunnollisia. Kilpailussa ei onnella menestytty, täytyi osata. Maasto oli nopea, mutta osin hyvin peitteinen. Virheitä tuli helposti." (Jukolan viestin tarina 1989, 89)

Vierumäellä 1984 uutta olivat sähköiset tulostaulut, joista jokainen kilpailijakin saattoi nähdä tulonsa ja menonsa. Vierumäelläkin tehtiin maastotarkastus ja suunnistajat saivat kehuja siisteydestä Vierumäen opistonjohtajalta Tapani Ilkalta. Syksyn toinen tarkastus osoitti myös, että luonto oli hyvin paikannut tilapäiset urat ja kulumajäljet. Vierumäellä vaalittiin myös Aleksis Kiven syntymän 150-vuotista muistoa lyöttämällä kuvanveistäjä Kauko Räsäsen muotoilema mitali. Aleksis Kiven Seura lahjoitti tämän juhlamitalin 1984 viestin voittajajoukkueelle. (Jukolan viestin tarina 1989, 90–91)

Vuonna 1985 Laitilassa kilpailijat pääsivät ensi kerran alueelle jo perjantaina. Laitilassa oli käytössä myös ensi kerran suurennetut atk-tuloslistat. Laitilan Jukolan ylle heitti varjon läheisen Pikku Tulejärven saastuminen, josta myös Jukolaa syytettiin. Tämä syytös osoittautui kuitenkin onneksi perättömäksi. Tampereen Kaanaan kylässä 1986 kisajärjestäjillä oli erinomaiset suhteet kylän asukkaiden kanssa. Kyläläiset olivat innolla mukana talkootöissä ja kylätoimikunta koetti kaikin tavoin auttaa järjestelyissä. Vastapalveluksena kylä sai Jukolan viestin ansiosta digitaalisen puhelinyhteyden, lisää sähkövoimaa ja lentokentälle hallirakennuksen laskettua paljon aikaisemmin. Järjestäjät kävivät pitkiä neuvotteluja myös riistamiesten kanssa ja radat pyrittiin yhteistyössä laatimaan siten, että eläimistölle olisi mahdollisimman vähän haittaa. Hollolassa vuonna 1987 tuhannen joukkueen (1052) raja rikkoutui ensi kerran.

Viesti oli myös Kansainvälisen olympiakomitean (KOK) suojelema ja kilpailukeskuksessa nostettiin KOK:n lippu salkoon tämän kunniaksi. KOK lahjoitti myös merkittävän summan rahaa kilpailun kehittämiseen. Kaukametsäläiset päätti sijoittaa rahat viestin tietojärjestelmään, jonka toimitti Valtion tietokonekeskus. Järjestelmään oli tallennettu muun muassa organisaatio, lähtöluettelot, tulosseuranta, lisäksi erilaiset varaukset hoidettiin järjestelmän kautta. Tulevat kisajärjestäjät osallistuivat myös järjestelmän ajan tasalla pitämisen kustannuksiin. Järjestelmää voitiin käyttää myös mihin tahansa muuhun pitempään viestitapahtumaan. Vuonna 1987 Kaukametsäläisille myönnettiin myös kuntourheilun merkittävän uranuurtajan Erik Pihkalan nimeä kantava mitali, nro 84. (Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009; Jukolan viestin tarina 1989, 14, 95, 110)

Iso-Syötteellä vuonna 1988: ”Jukolan viesti sai oman lippunsa 40-vuotisjuhlan kunniaksi. Se liehui komeasti Ison Syötteen kilpailussa läpi koko valoisan kesäyön. Helsingin Sanomain teettämän ja lahjoittaman oranssivalkoisen lipun on määrä nousta salkoon jokaisessa Jukolan viestissä. Kilpailun päätyttyä se luovutetaan uuden järjestäjän käyttöön.” (Jukolan viestin tarina 1989, 14) Syötteellä käytettiin myös ensi kerran KOK:n edellisenä vuonna tukemin varoin kehitettyä Jukolan tietojärjestelmää. Sen toimivuus testattiin kenraaliharjoituksessa viikkoa ennen varsinaista Jukolaa. (Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009)

Joutsenon Raja-Jukolassa 1989 oli kirjausten helpottamiseksi tarkoitus käyttää numeroissa olevaa viivakoodia ja sen lukua lähdössä ja maalissa. Kenraaliharjoituksessa kaikki toimi hyvin, miesten viestissä ei. Ongelmaksi paljastui vaihtopaikan lähellä sijainnut radion lähetysauto. Siitä lähti niin voimakas sähköinen kenttä, että tiedot vääristyivät. Tulospalvelussa olikin aluksi melkoinen mylläkkä, kunnes ongelma selvisi ja palattiin manuaaliseen järjestelmään. Venloissa ongelmaa ei ollut, koska ei ollut radiolähetystäkään. Tekniikka on parantunut ajan mittaan, mutta vasta vuonna 2001 alettiin viivakoodia hyödyntää joukkueiden sisään luvussa. Enää ongelmia ei ole esiintynyt. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 32)

Vuonna 1990 Juvalla 10 000 (10 055) osanottajien kokonaismäärä yhteensä ylittyi ensi kerran. Käyttöön otettiin varaslähtösanktiot ja lähtöjen videokuvaukset varaslähtöjen kitkemiseksi. Juvalla päättyi myös lyhyiden viimeisten osuuksien kokeilu ja näin palattiin perinteeseen: ankkuriosuus on pisin. Ja siinä perinteessä on pysytty, viesti saa näin arvoisensa päätöksen. Kokeilu tehtiin pikkuseurojen toivo-

muksesta, mutta se oli käytössä vain kaksi vuotta ja siitä luovuttiin, koska sillä ei ollutkaan vaikutusta juoksujärjestyksiin. Joukkueissa olivat samat ankkurit, eli joukkueiden kovimmat suunnistajat siitä huolimatta, oliko lyhyt vai pitkä ankkuriosuus käytössä.

Lakeaharjun Kraateri-Jukolassa 1991 koettiin lähtöhetkillä dramatiikkaa. Helsingin Suunnistajien aloittaja pudotti lähtöhetkellä karttansa ja sitä poimiessaan joutui muiden ylijuoksemaksi. Aivotärähdyksestä ja muista kolhuista huolimatta hän sinnitteli vaihtoon sijalla 646, 23 minuuttia osuuden nopeimman jälkeen. Pahemmin kävi Lynxin Timo Äijälälle. Heti lakiaukealta metsään päästyään hän kaatui ja terävä kanto lävisti hänen reitensä. Onneksi apu oli lähellä ja hän pääsi nopeasti hoitoon. Tästä saatiin tuleville järjestäjille opetus: vesakkoa ei saa raivata vesurilla terävään kantaan ja risusavotta on tehtävä viimeistään kolmisen vuotta ennen kisaa, jotta kannot ehtivät pehmetä. (Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=129>, viitattu 14.10.2009)

Vuonna 1992 otettiin käyttöön uusi Pekka Pirilän kehittämä Jukolan tietojärjestelmä. Vuoden 1993 Jukolasta olivat poissa ruotsalaiset joukkueet heidän harjoittelu- ja kilpailukiellon takia mystisten kuolemantapausten seurauksena ja tämä näkyi osallistujamäärien laskuna. Tämä ammattimaistumisen kausi alkoi pohjoisesta ja päättyi pohjoiseen. Vuonna 1994 Jukola jatkoi maantieteellistä levittäytymistään ja viestit suunnistettiin pohjoisempaan kuin koskaan ennen, 100 kilometriä napapiiriltä pohjoiseen, Luosto- ja Pyhätuntureiden välissä. Useimmat joutuivat kuitenkin vain ihailemaan tuntureita, sillä vain pisimmät miesten radat yltyivät sinne kunnolla. Jukolan kylä nousi keskelle ei-mitään. Ei edes sähkölinjaa tullut lähimaille. Kaikki tarvittava rakennettiin ja tehtiin paikalla – sähkökin. Tämä ja pitkät kuljetusmatkat söivät järjestäjien tuotot. Ainoastaan ensi kertaa mukana ollut oluttelulta pelasti järjestäjät voitolle. Kaupallistuminen alkoi siis vähitellen saada entistä enemmän sijaa, oluttelulta on tästä hyvä esimerkki. Sijainti karsi myös osallistujia, joukkueita oli noin 250 vähemmän kuin edellisenä normaalivuonna. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 48)

Osallistujamäärät kaksinkertaistuvat tämän kauden aikana 508 joukkueesta (1980) yli tuhanteen joukkueeseen 1990-luvun alussa. Ainoastaan Pyhä-Luoston Jukolassa 1994 jäätiin alle tuhannen joukkueen (1982) pohjoisen sijaintinsa takia. (Koski, Matti. J. Jukolan viestin tilastot)

4.3.5. Tekniikan ja kaupallistumisen kausi 1995–2009

Viimeisintä kautta kuvaa eniten seuraavat neljä asiaa: tekninen kehitys, kaupallistuminen, kilpailun koveneminen ja kansainvälistyminen. Näissä kaikissa on tapahtunut huomattavaa kehitystä viimeisten viidentoista vuoden aikana. Viidentenä kohtana voisi vielä tuoda esille harrastajasuunnistajat. Myös harrastajaporukat ovat löytäneet Jukolan viestin kasvavassa määrin 2000-luvulla ja tämä on suurin yksittäinen selittäjä osallistujamäärien kasvussa. Olen nimennyt kauden kuitenkin tekniikan ja kaupallistumisen kaudeksi näiden tekijöiden antaessa eniten leimaa aikakaudelle.

Tekniikan kehittyessä hurjaa vauhtia Jukolan johtoryhmässä päädyttiin ratkaisuun, että Jukola ei ole tekniikan edelläkävijä, vaan varhainen soveltaja. Uudistuksia haluttiin tehdä maltilla, koska muutosten haluttiin olevan pysyviä ja pitkäaikaisia. Näin ei haluttu tehdä kokeilua erilaisten teknisten uudistuksien kanssa, vaan odotettiin, että ne todella oli käytössä testattu toimiviksi ennen kuin ne otettaisiin Jukolassa käyttöön. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Kaupallistuminen on Jukolassa lisääntynyt varsinkin 2000-luvulta alkaen. Merkkejä tästä oli jo vuonna 1999, kun Hiisi-Jukolalle annettiin johtoryhmän puolesta hiukan löysää. Tuolloin oli eri yleisörasteilla omat sponsorinsa. Muutenkin osuustukijoiden osuus on noussut viimeisten viiden vuoden aikana. Televisiolähetyksistä oli vastannut Yle 2000-luvulle saakka. Vuonna 2000 televisioinnista vastasi Nelonen, samoin kuin vuonna 2006. Urheilukanava on hoitanut televisioinnit vuodesta 2001 alkaen, vuotta 2006 lukuun ottamatta. Kaupallisten tv-kanavien myötä tulivat 2000-luvulla myös ensimmäiset tv-mainokset. Myyntikojut tulivat 90-luvun lopusta alkaen enemmässä määrin mukaan. Jukolan viestistä ei ole kuitenkaan haluttu mitään markkinoita, joten myyntikojuja on rajoitettu määrä ja näitä kontrolloidaan ja annetaan ohjeita. Yleensä on mukana 3–4 urheilukauppiasta ja lisäksi toivotaan paikkakunnan yrittäjiä mukaan. Tänä päivänä myös myyntipisteiden taloudellinen merkitys on tärkeässä roolissa. (Reimo Uljaksen haastattelu 3.9.2008)

Sipoonkorven maasto vuoden 1995 Jukolassa oli tuttu myös ensimmäisestä viestistä vuonna 1949, jolloin se oli tarjonnut kovastikin haasteita ensimmäisen Jukolan suunnistajille. Sipoon Jukolassa oli myös ainutlaatuinen GPS kokeilu kolmen suunnistajan toimesta. Sipoossa tehtiin myös äärimmäisyysennätys. Äänekosken sarjakuvaseuran II-joukkueen Jyrki Nummela käytti 12 km:n toiseen osuuteen aikaa

8.21.59. Hän kirjoitti Suunnistaja-lehteen värikkään kertomuksen "seikkailustaan". Hänen joukkueensa teki myös Jukolan kaikkien aikojen kokonaisuikaennätyksen, 27.39.43, voittajajoukkueen ajan ollessa 8.56.54. (Kerava-Sipoo Jukola 1995, <http://jukola.com/?kieli=suo&id=133>, viitattu 20.11.2009)

Vuonna 1996 Mehtä-Jukolan tapahtumia Rautavaaralla sai ensimmäisen kerran seurata Internetissä ja seuraavana vuonna Jyväskylän Jukolassa tulospalvelu toimi jo internetissä reaaliajassa. Vuoden 1996 Mehtä-Jukola on toistaiseksi viimeinen Jukola, jossa suomalainen joukkue on voittanut täysin kotimaisin voimin Turun Suunnistajien toimesta. Mehtä-Jukolassa jatkettiin Jukolan maantieteellistä valloitusta. Viesti käytiin ensimmäistä kertaa nimittäin Ylä-Savossa. Mehtä-Jukolassa kiellettiin myös piikkareiden käyttö Jukolassa, nastareiden ollessa edelleen sallittuja.⁷

Oman osansa Jukolan viestistä on saanut myös Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellinen tiedekuntakin (nykyään liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta) eli laitos, josta tämäkin tutkimus valmistuu. Tämä tapahtui vuoden 1997 Jyvä-Jukolassa Jyväskylässä. Jukolan sanoma osoitettiin silloin nimittäin silloiselle liikuntatieteelliselle tiedekunnalle ja sanoman otti vastaan tiedekunnan dekaani Pauli Vuolle. Jukolan sanoma kuului seuraavasti:

*”Suven yöttömänä yönä, halki tuoksuvien metsien ja yli Keski-Suomen huikeiden mäkien olemme me Jukolan suunnistajat kuljettaneet perinteistä viestiämme. Tänä itsenäisen Suomen juhlavuotena tuomme sanomamme urheilun ja liikunnan keskeiselle opinahjolle, **Jyväskylän yliopiston liikuntatieteelliselle tiedekunnalle**. Tahdomme kannustaa sen opettajia ja oppilaita maamme nuorison kasvatustyössä, korostaa opetuksessanne suunnistuksen merkitystä kansalaistaitona muistuttaen Aleksis Kiven Seitsemän veljeksien sanoin:*

”Järkevä, terve mies voi, mitä hän tahtoo”.

Jyväskylässä
14.–15. kesäkuuta 1997

Jukolan suunnistajat⁸

⁷ Piikkareilla ymmärretään jalkineita, joissa ovat vaihdettavat ”piikit” kengän pohjassa. Nastareissa taas on vastaavasti lyhyemmät kiinteät nastat pohjissa.

⁸ Jukolan viestit 1989–2008 2009, 63.

Viideskymmenes Jukola vuonna 1998 Siuntiossa ristittiin Juhla-Jukolaksi. Paikkakin oli valittu juhlaa silmällä pitäen. Lähellä oli Fanjunkarsin torppa, jossa Kivi asui vuodet 1864–1871. Näinä miehuusiän vuosinaan Kivi kirjoitti muun muassa Seitsemän veljestä ja valtaosan muustakin tuotannostaan. Kilpailun kunniavieraiaksi oli kutsuttu vuoden 1949 ensimmäisen Jukolan viestin osanottajat sekä kaikkien Jukolan viestien voittajat. Yli 200 oli paikalla, joista vanhimmat olivat yli yhdeksänkymmentävuotiaita. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 64)

Vuoden 1999 Jukolan uutuuksia olivat metsäkirkko ja osuustukijoiden mukaan nimetyt yleisörastit. Näin kaupallisuus alkoi siis vähitellen saada otettaan myös Jukolasta. 90-luvun loppua kuvaa myös huoli kisajärjestäjien löytämisestä. Vuoden 1998 50-vuotisjuhla-Jukolaan oli vielä 8 hakijaa, mutta 1999 oli enää 2 hakijaa ja vuoden 2000 Jukolaa haki enää yksi seura. Firmat eivät pitäneet työntekijöidensä panostuksesta Jukolan aikaa vieviin ja työllistäviin päätehtäviin. Toisena syynä taustalla oli uuden tekniikan pelko. Tekniikka oli juuri mennyt eteenpäin suurin harppauksin ja ihmisten oli vaikea seurata esimerkiksi tietotekniikan kehitystä. Tilanne kuitenkin helpottui, kun nuorena eläköityneet tulivat avuksi vastuutehtäviin. Lisäksi Kaukametsäläiset hankki teknisiä asiantuntijoita avuksi ja otti maksettavakseen osan heidän kustannuksista. Tällä hetkellä on kaksi asiantuntijaa mukana, Timo Kokko ja Jouni Aaltonen. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Vuonna 2000 Joensuussa siirryttiin perusteellisen harkinnan ja selvitysten jälkeen elektroniseen leimaustapaan (Emit). Keskusteluja ja neuvotteluja oli myös toisen leimausjärjestelmän (SportIdent) kanssa. 1990-luvulle saakka kilpailijan aika otettiin kellolla ja kirjattiin käsin maalipöytäkirjaan. Vuodesta 1992 lähtien toimitsija painoi nappia kilpailijan ohittaessa hänet ja aika tallentui tietokoneeseen. Nämä ajat ja joukkueiden numerot paritettiin ja näin saatiin vaihto-/maaliajat. Elektroninen leimaustapa mahdollisti ajan rekisteröitymisen vaihto- ja maalilinjan online-leimauksesta sähköisesti reaaliajassa. Vaihto- ja maalileimauksen lisäksi myös joillakin rasteilla oli online-leimasimia, jotka mahdollistivat kilpailun reaaliaikaisen seurannan. Ruotsalaiset olivat Tiomila-viestissään kokeilleet elektronista leimausta jo vuonna 1995, mutta systeemissä esiintyvien ongelmien takia Jukolassa päätettiin odottaa, jotta leimaustavasta olisi saatu riittävästi kokemuksia. Joensuun kilpailukeskuksessa oli myös jättivideotaulu, josta kilpailun kulkua pystyi myös seuraamaan reaaliajassa. Videotaululla näkyi myös Nelosen lähettämää kuvaa kilpailusta. Joensuussa katkesi 24 vuotta kestänyt radiolähetys Jukolan yöstä muutamaksi vuodeksi, kunnes 2008 lähtien Jukolaa on taas voinut radion välityksellä seurata yön yli. (Juko-

lan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009; Jukolan viestit 1989–2008 2009, 20)

Joensuun Jukola oli myös Venlojen juhla, sillä tämä oli heidän 50. kilpailunsa Jukolassa. Kaukametsäläiset olikin kutsunut paikalle kaikki vielä elossa olevat ensimmäiset Venlojen juoksun osanottajat sekä kaikkien Venlojen juoksujen ja ensimmäisen Venlojen viestin voittajat. Paikalla oli yhteensä kolmisenkymmentä Venlaa ensimmäisen voittajan Irja Niemelän johdolla ja heidät kukitettiin Jukolan iltajuhlassa. (Jukolan viesti 1989–2008 2009, 72)

Vuonna 2004 Jämin kankailla juostiin toistaiseksi kaikkien aikojen nopeimmat viestit; Venlat etenivät 4.51 min/km ja Jukolan Jussit 4.45 min/km - arvioaikoja selvästi nopeammin. Mainittakoon, että Venlat kilpailivat kokonaan nopealla mäntykankaalla, miesten vauhtia oli hidastamassa isot suoalueet pidemmällä radoilla. Puolustusvoimat oli Jämällä ensimmäistä vuotta mukana Jukolan taustaryhmässä ja suuri osa kilpailumaastosta oli myös sen harjoitusaluetta. Seuraavan vuoden Sippu-Jukolassa noteerattiin vastaavasti osallistuvien maiden uusi ennätys, 26 maata. Joukkueita oli muun muassa Turkista, Brasiliasta ja Kolumbiasta. Tähän oli edesauttamassa Suomessa ja Lappeenrannassa järjestetyt sotilaiden MM-kilpailut juuri ennen Jukolaa. Nykyään osallistuvien maiden määrä on asettunut noin 20 maan paikkeille. 2005 tapahtui Jukolan sanoman laadinnassa viestinvaihto. Nelisenkymmentä sanomaa laatinut Matti Salmenkylä luovutti tekstinteon Antero Viherkentälle. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 92; Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 29.10.2009)

GPS-seuranta tuli käyttöön Salossa vuonna 2006. Silloin parhaiksi arvioituilla ja kärjessä kulkevilla joukkueilla oli laite, joka lähetti 15 sekunnin välein tiedon kilpailijan sijainnista. Tieto esitettiin kilpailukeskuksen videotaululla ja tv:ssä. Menettely toi aivan uuden ulottuvuuden kilpailijoiden seuraamiseen – ja poisti selittelymahdollisuuksia. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 21)

2000-luvulla on ollut silmiinpistävää myös kilpailun tason koveneminen ja myös kansainvälistyminen. Jukolan viestin voittaminen ”oman kylän pojilla” ja omilla kasvateilla on käynyt äärimmäisen vaikeaksi, ellei jopa mahdottomaksi. Turun Suunnistajat voitti toistaiseksi viimeisen kerran täysin kotimaisella joukkueella vuonna 1996, eikä silloinkaan täysin omilla kasvateilla. Pohjoismaalaiset joukkueet hallitsevat edelleen viestiä, mutta nyt seurojen joukkueissa on entistä enemmän ei-pohjoismaalaisia suunnis-

tajia. Suunnistajia on tullut varsinkin vahvoista suunnistusmaista kuten Sveitsistä, Venäjältä, Tšekistä ja Ranskasta ja yleensä vielä ratkaiseville loppupään osuuksille. 2000-luvun kärkijoukkueiden ankkuri-osuuksien juoksijoita tarkasteltaessa on silmiinpistävä, että suomalaiset suunnistajat ovat selkeää vähemmistöä. Suomalaiset joukkueet alkoivat hankkia vahvistuksia 90-luvulla ensin Venäjältä ja nyt 2000-luvulla katseet on siis käännetty entistä tarkemmin Keski-Euroopan, kuten Sveitsin suuntaan.

Vuonna 2008 Tampereen Jukolan ja Venlojen viesteissä ylitettiin yhteensä ensimmäisen kerran 14 000 ilmoittautuneen osallistujan rajapyykki. Tampereen Jukola oli myös 60. juhleviesti, jota myös juhlistettiin asiaan kuuluvalla tavalla. Viesti käytiin lisäksi Kansainvälisen Olympiakomitean, KOK:n, suoje-luksessa. Myös Ylen Radio Suomi jatkoi muutaman vuoden tauon jälkeen yön yli kestävä lähetystään. Kaukametsäläiset olivat jälleen kutsuneet vieraikseen ensimmäisen Jukolan osanottajat, heitä oli elossa vielä 43. Näistä puolet pystyi vielä saapumaan paikalle vanhimpien ollessa yli 90-vuotiaita. Vuonna 2008 Jukolan viesti valittiin siis myös vuoden urheilutapahtumaksi Suomessa. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 104)

Mikkeli-Jukola 2009 oli tähän asti suurin Etelä-Savossa järjestetty urheilutapahtuma ja se oli lähes puo-livuotta paikallisten tiedotusvälineiden pääuutinen. Tämä kertoo paljon Jukolan viestin arvostuksesta tänä päivänä. (Mikkeli-Jukola 2009 Loppuraportti) Kaiken kaikkiaan osallistujamäärät jatkoivat kasvu-aan lähinnä harrastajajoukkueiden ja ulkomaalaisten joukkueiden ansiosta siten, että kauden aloitta-neessa vuoden 1995 Jukolan 1107 joukkueesta määrät olivat nousseet 1412 joukkueeseen vuonna 2009. Viimeisimmällä kaudella huomattavaa on myös Venlojen viestin merkittävä kasvaminen. Kun vuonna 1995 Venlojen viestiin lähti matkaan 597 joukkuetta, niin vastaavasti vuonna 2009 joukkueiden määrä lähenteli jo tuhatta joukkuetta (978). Venlojen viestin kasvu oli siis ollut jopa Jukolaakin suurempaa. (Koski, Matti. J. Jukolan viestin tilastot)

4.4. Harrastajat huippujen seassa

Viimeisimmälle kaudelle on oman vahvan leimansa antaneet harrastajajoukkueet. Jukolahan oli alun perin seurajoukkueiden kilpailu. 1980-luvulta lähtien eräät työpaikka- ja kaveriporukat halusivat olla mukana. Ne kilpailivat seurojen reservijoukkueina ja toivoivat voivansa osallistua ilman seurakytkentää. Kaukametsäläiset ja johtoryhmä liputtivat tämän puolesta, kun tällaiset joukkueet lisääntyivät

1990-luvun alussa. Liitto oli kuitenkin juuri luonut lisenssijärjestelmänsä. Se edellytti, että jokaisen tuli hankkia lisenssi voidakseen kilpailla suunnistuskilpailuissa. Oli kohtuutonta vaatia kaikilta Jukolaan osallistuneilta lisenssiä, koska se oli monille kauden ainoa lisenssikilpailu. Liitto taas ei halunnut heti tehdä poikkeusta järjestelmänsä. Eduskunnan Urheilukerho ei ymmärrettävistä syistä voinut liittyä SVUL:n tai TUL:n jäseneksi ja niinpä johtoryhmä oli antanut sille erikoisluvan osallistua Jukolaan. Tämä herätti kuitenkin närkästystä ja hyväksymättömyyttä sekä lehtikirjoittelua ja niinpä kerho jäi pois vuoden 1994 Jukolasta. Tämä kypsytti liiton myönnytyksiin ja johtoryhmä saattoi tehdä vielä saman vuoden syksyllä päätöksen, että seuraavaan Jukolaan voivat osallistua muutkin kuin seurajoukkueet ja ilman lisenssiä. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 25)

Harrastajajoukkueet ovat muun muassa työpaikkoja, osakuntia, partiolippukuntia, muiden urheilulajien harrastajia, kylä- ja sukujoukkueita, kaveriporukoita ja niin edelleen. Nimien suhteen mielikuviutus on ollut varsin rikasta. Ainoa rajoitus on, ettei nimi saa olla hyvän tavan vastainen. Vuonna 1995 Jukolassa oli satakunta harrastajajoukkuetta ja Venlojen viestissä parikymmentä. Määrä lisääntyi aluksi nopeasti, mutta kasvu on tasaantunut. Tosin viime vuosien joukkuemäärien kasvu perustuu pitkälle harrastajajoukkueiden määrän kasvuun. Jukolassa ei-seurajoukkueita on nykyisin noin 20–30 % ja Venloissa 10–20 %. Mikkelissä vuonna 2009 ei-seurajoukkueita oli Jukolassa peräti 400 ja Venloissa 200 joukkuetta. Harrastajajoukkueet ovat kaikki olleet Suomesta, sillä muissa maissa tapaa ei ole vielä tunnettu. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 25)

Vaikka viesteissä on yhteensä yli 2000 joukkuetta, vain satakunta kummassakin tavoittelee vakavissaan palkintosijoja. Muille Jukola on enemmänkin kesätapahtuma, johon on päästävää. Tietysti nämä muutkin kilpailevat tosissaan esimerkiksi parantaakseen omaa edellisvuoden sijoitustaan. Suurin osa harrastajajoukkueista löytyy tuloluettelon viimeisestä neljänneksestä. Ei-seurajoukkueiden salliminen on korostanut asetelmaa huiput ja harrastajat samassa kilpailussa, mikä on herättänyt laajaa mielenkiintoa. Siihen viittasi myös Kansainvälinen Olympiakomitea vuoden 2008 suojeluperusteissaan. Harrastajajoukkueiden kasvattama osanottajamäärien kasvu lisää myös ulkopuolisten kiinnostusta tapahtumaan. Toisaalta se vaatii järjestelyissä sopeutumista, koska ruuhkat ovat aiempaa suurempia. Lisäksi esimerkiksi sunnuntaiamun yhteislähtijöiden määrä on lyhyessä ajassa kaksinkertaistunut. Harrastajajoukkueiden salliminen tarjoaa kuitenkin tuhansille ihmisille mahdollisuuden terveeseen luontoliikuntaan ja johtoryhmä on ollut sitä mieltä, että päätös harrastajajoukkueiden sallimisesta oli ehdottomasti oikea. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 25)

4.5. Jukola ja ympäristön huomioiminen

Yksi viimeisimmälle kaudelle leimaa antava piirre edellä mainittujen lisäksi on ympäristöherääminen ja ympäristön huomioinnon entistä tarkemmin. Tämä kulkee käsi kädessä yleisen ympäristöheräämisen kanssa. Myös tapahtuman kasvu näin mittavaksi edellyttää ympäristöasioiden huomioimista tapahtumaa järjestettäessä. Lisäksi Suomen liittyminen Euroopan Unioniin vuonna 1995 on tuonut omat lisävaateensa lähinnä Natura-alueineen.

Suunnistajilla on pitkät perinteet hyvästä yhteistyöstä maanomistajien, metsästäjien, luontoharrastajien ja ympäristöviranomaisten kanssa. Suunnistuskilpailujen järjestäminen ei perustu jokamiehenoikeuteen, vaan Jukolan viestin pitämiseen pyydetään kaikilta kilpailualueen maanomistajalta lupa ja yhdessä maanomistajan kanssa järjestäjät sopivat toimenpiteistä, joiden avulla maanomistajan omaisuus (pelot, taimikot yms.) sekä maaston arat alueet voidaan suojella. (Jukolan viesti ja luonto: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=48>, viitattu 15.12.2009)

Kaukametsäläisissä huoli ja huolenpito luonnosta ja metsästä oli tärkeää jo alkuvuosista lähtien. Olihan nimenomaan luonto ja metsä viestin tapahtumapaikka, eikä sitä haluttu tapahtumalla vahingoittaa. Luonnon kunnioitus on kuulunut viestin perusarvoihin alusta saakka. Hämeenlinnan Miemalan Jukolassa 2.6.1973 pidetyssä kokouksessa kirjattiin ylös seuraava kommentti luonnonsuojelusta: ”*Keskustelussa suunnistuskilpailujen vaikutuksesta luonnonsuojeluun ja metsänhoitoon tuotiin esille asiantuntijoiden mielipiteen tarpeellisuus. Metsän ”muokkaantumisen” kannalta ehdotetaan otettavaksi yhteys mm. aikaisemmin pidettyjen Jukolan viestien alueiden maanomistajiin (pintakerroksen rikkoontuminen tekee mahdolliseksi puuston siementen joutumisen ”muokattuun” maahan).*” (Kaukametsäläiset 11.10.1950–22.10.1975, - pöytäkirjoja, - jäsenluettelot)

Ensimmäinen ympäristötarkastus kilpailun jälkeen tehtiin Kuoreveden 30-vuotisjuhlijukolassa vuonna 1978: ”Kilpailijoiden suuren määrän, yhteensä 4392 juoksijaa, vuoksi tehtiin viestin jälkeen maastossa valvonnanluonteisia tarkastuksia, joissa ei havaittu juuri mitään vahinkoja. Kulumajälkiä oli, samoin uusia polkuja etenkin rastien lähellä, mutta hyvin suurelta osalta syksyyn, ja käytännöllisesti katsoen kokonaan seuraavaan kesään mennessä merkit Jukolan viestistä olivat kadonneet.” (Jukolan viestin tarina 1989, 79)

Laajempi luontoselvitys tehtiin vuoden 1995 Sipoon Jukolasta. Aloitteen tälle tutkimukselle tekivät järjestävät seurat Keravan Urheilijat ja Sibbo Vargarna sekä Kaukametsäläiset. Ulkopuolinen tutkimusyhdistys teki itse selvityksen Jukolan ympäristövaikutuksista. Tutkimuksen tehneellä organisaatiolla ja sen tutkijoilla ei ollut minkäänlaista aiempaa kontaktia suunnistukseen tai suunnistajiin. Kustannuksiin osallistuivat myös ympäristö- ja opetusministeriöt ja metsäteollisuus. Kisaan osallistui 10 000 kilpailijaa ja paikalla liikkui lisäksi yli 20 000 muuta ihmistä. Tilanne kartoitettiin ennen kisaa, heti sen jälkeen ja seurantana vielä kolme vuotta. Tutkimus osoitti todeksi ennakkotiedot, että jälkiä syntyy, mutta niitä on paljon aiemmin yleisesti luultua vähemmän ja valtaosa niistä korjautuu nopeasti. Tutkimuksen seurauksena luontovaikutusten edelleen vähentämiseksi kiellettiin piikkarit kokonaan Jukolassa. Aikaisemmin piikkarikielto oli ollut käytössä vain viestin avausosuudella. Tutkimuksen tuloksia ja havaintoja on käytetty monipuolisesti Jukolan järjestelyjen lisäksi ratamestarikoulutuksessa ja keskusteluissa rajoitusten asettamisaikeista. (Kerava-Sipoo Jukola 1995: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=133>, viitattu 20.11.2009; Jukolan viestit 1989–2008 2009, 24)

Vuoden 2003 Jukola kilpailtiin aivan Sulkavan kirkonkylän kupeessa. Sulkavan asukkaat kiittivät Jukolaa siisteydestä ja ympäristöarvojen huomioonottamisesta, niinpä Etelä-Savon Ympäristökeskus antoi kilpailulle vuoden ympäristöpalkinnon. (Jukolan viestin kotisivut: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009)

Myös Natura ja suunnistus pyrkivät olemaan sopusoinnussa keskenään. Tuon esimerkkitapauksena esille vuoden 2005 Sippu-Jukolan. Näin viestin ympäristövastaava Heikki Kyyrönen ja luontokartoittaja Petri Parkko kertovat ympäristöasioiden valmisteluista: ” – Hyvänä tukena ympäristön huomioimisessa on ollut Suomen Suunnistusliiton ympäristöohje sekä paikallisten ympäristöviranomaisten kanssa kädyt neuvottelut.

– Aloitimme valmistelut hyvissä ajoin. Lähes neljä vuotta ennen kilpailua otimme yhteyttä Kaakkois-Suomen ympäristökeskukseen. Neuvottelussa ylitarkastaja Tuula Tanskan kanssa totesimme, että suunniteltuun kilpailumaastoon sisältyy myös Natura-alueita. Päädyimme epäroimättä laatimaan luontokartoituksen kilpailualueesta, toteaa Kyyrönen.

– Kilpailumaastossa olevan Pilkkakorven Natura-alueen suojeluperuste on vanha metsä. Kun suunnistajat eivät käytä piikkareita, ei suunnistajien siellä liikkuminen sitä tuhoa ja alueen halki voidaan siis

juosta, sanoo luontokartoituksen tekijä Petri Parkko. – Jukolan viestin ajankohta luonnon kannalta on hyvä, sillä useimmat linnut ovat jo tuolloin ehtineet pesiä... Luontokartoituksessa selvitettiin suunnitellun kilpailualueen eläimistö ja kasvillisuus. Muun muassa jäkäliköt ja puronvarsilehdot merkittiin ratamestarin teemakartalle väistettäväksi kohteiksi. Kartoitus antaa lopullisen varmuuden siitä, mihin radat voidaan luontoarvoja vaarantamatta vetää.” (Sippu-Jukola 2005 kisalehti, 15)

Luonnon kunnioittaminen ja ympäristön huomioon ottaminen ovat Jukolan viestin perusarvoja ja samalla myös onnistuneen viestin järjestämisen perusedellytyksiä. Ilman luonnon kunnioitusta Jukolan viestillä ei olisi tulevaisuutta ja sen järjestäminen kävisi mahdottomaksi. Tämän ovat Jukolan viestin järjestäjät onneksi sisäistäneet ja ymmärtäneet.

4.6. Yhteenvetoa Jukolan viestin kausista

Seuraavaksi kokoon vielä lyhyesti yhteen eri aikakausien ominaispiirteitä. Kustakin kaudesta on löydettävissä juuri kyseessä olevaa ajanjaksoa kuvaavat ominaispiirteet. Ensimmäistä kautta kuvaa parhaiten sana ”innostus”. Sotavuosien jälkeen oli pulaa kaikesta, mutta Kaukametsäläisiä ajoi eteenpäin valtaisa innostus asiaansa kohtaan. Taustalla oli kansallisromanttinen näkemys Suomen luonnosta ja suomalaisesta metsän miehestä.

Kaikki innostus laantuu ja laimenee aikanaan ajan kuluessa. Näin kävi myös Jukolan suhteen 1950-luvun puolesta välistä 1970-luvun alkuun saakka. On aivan luonnollista, että samanlainen innostus ei voi jatkua loputtomiin. Jukolan viesti oli ehtinyt kuitenkin jo nopeassa ajassa vakiinnuttaa paikkansa suomalaisten suunnistuskisojen joukossa ja siitä oli nopeasti tullut kesän kohokohta. Näin pienestä toiminnallisesta taantumasta huolimatta Jukolan viesti vakiintui entisestään. Kaukametsäläisten ydinryhmä Erkki Pekkasen johdolla kantoi ansiokkaasti vastuuta Jukolan laadukkaista järjestelyistä. Muuten Kaukametsäläisten toiminta oli heidän omaksikin harmikseen liian heikkoa.

1970-luvulle tultaessa oli tullut selväksi, että viestin täytyy uudistua ja näin myös tapahtui. Päätoimikunta perustettiin organisoimaan paremmin ja yhtenäistämään Jukolan viestin järjestelyitä. Kasvaneet osallistujamäärät pakottivat myös hajautusmenetelmien käyttöönottamiseen. 1970-luvun suurin uudis-

tus tapahtui kuitenkin kilpailukarttojen puolella. Aikaisempien laadultaan kovin vaihtelevien peruskarttojen sijaan suunnistuksessa ja myös Jukolassa otettiin käyttöön moniväriset suunnistuksen erikoiskartat. Tämä uudistus vähensi virheiden määrää huomattavasti.

1980-luvulla Jukolan viesti ammattimaistui entisestään. Tärkeimpänä yksittäisenä tekijänä on Jukolan viestin johtoryhmän perustaminen päätoimikunnan tilalle. Johtoryhmän perustaminen ja toiminta ovat osoittautuneet varsin onnistuneeksi ratkaisuksi. Johtoryhmä käyttää varsinkin tänä päivänä varsin suurta valtaa, mutta toisaalta se samalla estää vuosittaiset ”poukkoilut” eri järjestäjien kesken. Päätökset tehdään suunnitellusti ja harkiten. Ammattimaistumisen lisäksi Jukolan viesti kasvoi entisestään 1980-luvulla ja jopa kiihtyvällä tahdilla. Viimeistään silloin Jukola oli noussut suomalaisten urheilun suurtahtumien joukkoon.

Viimeisimmällä kaudella Jukola on kehittynyt entisestään muun muassa kaupallistumisen ja kansainvälistymisen merkeissä. Tämän kauden ehkä merkittävin muutos on kuitenkin ollut tekniikan kehittyminen ja sen hyödyntäminen Jukolan viestissä. Tämä on näkynyt niin kilpailun järjestämisessä kuin sen seuraamisessakin. Pihtileimasimet ovat vaihtuneet elektroniseen leimausjärjestelmään, online-tulospalvelu, jättivideotaulut kilpailukeskuksessa ja reaaliaikainen GPS-seuranta ja sen näyttäminen videotaululla. Lisäksi koko yön kestävä radiolähetys on vaihtunut vastaavaan tv-lähetykseen, tosin yön radiolähetykset ovat jälleen yleisön pyynnöstä tulleet takaisin. Viime vuosina myös nettilähetyksillä on ollut suuri merkitys viestin seuraamisen ja julkisuuden kannalta. TV-lähetys on mennyt samalla myös internetiin ja lähetystä on seurattu jopa yli 50 maassa. Nettilähetyksillä onkin voitu tavoittaa aivan uudet ja entistä suuremmat katsojakunnat kuin aikaisemmin.

Jukolan viestin muutokseen ja kehitykseen palaan vielä Jukolan viestin järjestämisen kappaleessa sekä johtopäätöksien ja tutkimustuloksien osalta.

5. Jukolan viestin suunnistajat Aleksis Kiven jäljillä

*”Terve, metsä, terve, vuori,
terve, metsän ruhtinas!
Täs on poikas uljas, nuori;
esiin käy hän, voimaa täys,
kuin tuima tunturin tuuli.*

*Metsän poika tahdon olla,
sankar jylhän kuusiston,
Tapiolan vainiolla
karhun kanssa painii lyön
ja maailma Unholaan jääköön”⁹*

Aleksis Kivi oli omana elinaikanaan kiistanalainen ja ristiriitoja herättävä persoona. Kiven kuoltua voitolle ovat päässeet häntä ylistävät näkemykset. 1900-luvun alussa alkoi varsinainen Kivi-renessanssi, joka nosti Kiven Suomen kansalliskirjailijaksi Runebergin rinnalle ja ohi. Kivi on edelleen laajan kiinnostuksen kohde: uusia tutkimuksia Kiven elämän vaiheista ja teoksista julkaistaan jatkuvasti, näytelmät ja teosten sovituksat kuuluvat teattereitten ohjelmistoon, uusia elokuvia ja sävellyksiä tehdään ja uusia käännöksiä teoksista ilmestyy eri puolilla maailmaa. (Aleksis Kiven kotisivut: http://www.aleksiskivi-kansalliskirjailija.fi/fi/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1, viitattu 8.4.2009)

Aleksis Kiven *Metsämiehen* laulu on jäänyt monen suunnistajan ja metsän ystävän mieliin ja Kiven upeat luontokuvaukset ovat toimineet monilla innoittajana omillekin luontokokemuksille. Kansalliskirjailijamme Aleksis Kivi on ollut myös ollut vaikuttamassa ratkaisevalla tavalla yhden merkittävimmän suomalaisen urheilutapahtuman syntyyn ja kehitykseen. Harvoin tulemme ajatelleeksi kuinka tärkeä rooli Kiven *Seitsemällä veljeksellä* on Jukolan viestissä. Kivi ja Seitsemän veljestä näkyvät yhä edel-

⁹ Kivi, Aleksis, ”Metsämiehen laulu” (1866), runokokoelmassa *Kanervala*.

leen merkittäväällä tavalla tämän päivän Jukolan viestissä. Seuraavaksi tarkastelen sitä, kuinka suunnistajat ovat kunnioittaneet Aleksis Kiven ja Seitsemän veljeksien muistoa.

5.1. Kaukametsäläiset perinteiden vaalijoina

KAUKAMETSÄ

*Alas kalliolta lapsi riensi,
äitins luoksi riensi hän,
lausui loistavalla katsannolla:
"Nähty olen taivaan maan."*

*"Mitä haastelet, mun pienoiseni,
mitä taivaan kaukamaast'?
missä näit sä autuitten mailman?
Sano, kulta-omenain."*

*"Vuoren harjanteella kauan seisoin,
katsahdellen koilliseen,
siellä näin mä nummen sinertävän,
honkametsän kaukasen.*

*Puitten kärjil näin mä kunnaan kauniin,
armas päivä paistoi siel,
ylös kunnaan kiirehelle juoksi
kultasannotettu tie.*

*Tämän näin ja sydämeni riutui,
kyynel juoksi poskellein,
enkä ymmärtänyt miksi itkin,*

mutta näinhän taivaan maan."

*"Ei, mun lapsein; sineydes ylhääl
taivaan korkee sali on,
siellä lamput, kultakruunut loistaa,
siel on istuin jumalan."*

*"Ei, vaan siellä, missä ilmanrannal
Kaukametsä haamottaa,
siellä omi onnellisten mailma,
siellä autuitten maa."¹⁰*

Kuten edellä on käynyt ilmi, *Kaukametsäläisillä* on keskeinen rooli ja merkitys Jukolan viestin järjestämisessä. Tärkeimmät tehtävät ovat perinteiden ja arvojen vaaliminen sekä Aleksis Kiven kunnioittaminen ja Jukolan viestin järjestäminen Seitsemän veljeksien hengessä. Kaukametsäläiset halusivat ja haluavat yhä kunnioittaa suuren metsän ystävän Aleksis Kiven muistoa. Helsingin Suunnistajien puheenjohtajaa ja myöhemmin myös Suomen Suunnistusliiton puheenjohtajaa Erkki Sorakuraa¹¹ kiehtoivat Aleksis Kiven hyvä kansallinen esimerkki veljessarjasta. Näin nousi ajatus seitsemästä veljeksestä ja 7-osuuksisesta viestistä. Alusta asti oli selvää, että viestin nimeksi tulisi Jukolan viesti veljesten kotitalon mukaan.¹²

Hieman oli politiikkaakin Kaukametsäläisten perustamisessa mukana. Alusta alkaen oli nimittäin selvää, että mukaan otetaan myös TUL:n suunnistuksen puuhamiehiä ja yhdistys on nimenomaan suomenkielisten suunnistajien yhdistys. Yhdistystä perustettaessa päätettiin myös, että yhdistykseen ei oteta naisia mukaan, vaikkei sellaista sääntöihin kirjattukaan. Nykyään naisten jäseniksi tulemiselle ei ole estettä, tosin ainuttakaan naisjäsentä yhdistyksessä ei vielä ole ollut. Pääsyy naisten puuttumiseen on ollut se, ettei naisia ole vielä kilpailun johtajina tai pääratamestareina ollut. Suomenkielisiä oli jäänyt

¹⁰ Kivi, Aleksis. 1866. *Kaukametsä*. Julkaistu ensimmäisen kerran *Kirjallisessa Kuukausilehdessä* 1866.

¹¹ ”Erkki Sorakuru keksi seitsemän veljeksien idean. Se on ollut vahva pohja ja tausta, joka elää ja siinä on oma hohtonsa, Uljas arvioi.” (*Suunnistaja* 4/2008) Reimo Uljas on toiminut Kaukametsäläisten puheenjohtajana vuodesta 1995.

¹² Seitsemän veljestä alkaa seuraavin sanoin: ”Jukolan talo, eteläisessä Hämeessä, seisoo erään mäen pohjaisella rinteellä, liki Toukolan kylää. Sen läheisin ympäristö on kivinen tanner, mutta alempana alkaa pellot, joissa, ennen kuin talo oli häviöön mennyt, aaltoili teräinen vilja.”

harmittamaan ruotsalaisten Skogkarlarna Klubben ja se, että sinne oli kutsuttu myös suomenruotsalaisia. Lisäksi suomenruotsalaiset olivat perustaneet oman Skogkarlarnaa vastaavan kerhonsa. Ja suomenkieliset olivat jääneet kaikkien näiden ulkopuolelle. (Jukolan viestin tarina 1989, 9)

Aleksis Kivi oli suuri metsän ystävä ja mainio luonnonkuvaaja. Kaukametsäläisten ihannoinnin kohteena oli suomalainen metsän mies ja veljesten yhteistyö ja yhteishenki, ”voimasta seitsemän veljen”. Taustalla oli myös kansallis-romanttinen näkemys suomalaisesta miehestä.

”Kaukametsäläiset” nimen seura otti Aleksis Kiven runosta ”*Kaukametsä*”. Alkuun oli vaihtoehtona myös Metsolan Pojat, mutta Kaukametsäläiset-nimi sai lopulta vahvimman suosion (Jukolan viestin tarina, 9). *Kaukametsä* onkin yksi hienoimpia Kiven metsäaiheisia runoja ja luontokuvauksia. Ei siis ole ihme, että se herätti vahvoja tunteita myös kaukametsäläisissä.

Jukolan viestin alkuaikoina Kaukametsäläisillä oli paljon yhteistyötä Aleksis Kiven Seuran kanssa. Molemmat olivat nuoria yhden asian liikkeitä, joilla oli yhteinen innoittaja. Kuten edellä on käynyt ilmi, ensimmäiseen Jukolan viestiin lähdettiin Aleksis Kiven patsaalta Helsingin Rautatientorilta ja tervehdyksen luki Aleksis Kiven Seuran puheenjohtaja ja alkuaikojen keskeinen voimahahmo Kaarlo Urpelainen, joka kutsuttiin myös Kaukametsäläisten jäseneksi vuonna 1953. Myös Erkki Saure Aleksis Kiven Seurasta oli kutsuttu Kaukametsäläisten jäseneksi jo perustamisvuonna 1948. Ei liene sattumaa, että Erkki Saureen toimittama Aleksis Kiven Seuran Aleksis Kiveä käsittelevän artikkeliteoksen nimeksi vuonna 1949 tuli juuri ”*Kaukametsä*”.

Kunnianosoituksena pitkäaikaiselle yhteistyökumppanille Jukolan viestin tervehdys osoitettiin Aleksis Kiven Seuralle vuonna 1970. Tervehdys ripustettiin juhlallisesti myös Aleksis Kiven kuolinmökkin seinälle. Tervehdys kuuluu seuraavin sanoin:

”Kaksikymmentäkaksi Jukolan Viestiä ovat suunnistajat kuljettaneet keväisissä maisemissa ja heräävän kesän kynnyksellä. Vuodesta toiseen on suurtapaustamme elävöittänyt Aleksis Kiven luoman Seitsemän Veljeksien henki. Niinpä tahdommekin osoittaa Riihimäen ja Hyvinkään korpimaisemia kierrelleen XXII viestimme sanoman Seitsemän Veljeksien ilmestymisen satavuotismuistoa kunnioittaen Aleksis

Kiven Seuralle kansalliskirjailijamme kotimökkiin edelleen saatettavaksi. Kiitollisina toteamme Simeonin veljilleen osoittaman elämänohjeen soveltuvan nykypäiväänkin:

”Veljet, uusi koto ja uusi sydän luokaamme itsellemme metsien kohdussa”.

Hyvinkäällä 31. päivänä toukokuuta 1970

Jukolan viestin suunnistajat”¹³

Nykyisin ei yhteistyötä yhdistysten välillä ole, mutta yhteyksiä pidetään yllä. Erikoistumisen aikakaudella kumpikin yhdistys on keskittynyt omaan toimintaansa ja erikoisalueeseensa. Aleksis Kiven Seura on käynyt Aleksis Kiven päivänä laskemassa seppeleen kirjailijan patsaalle Helsingin Rautatientorilla. Kaukametsäläisten nykyisen puheenjohtajan Reimo Uljaksen juhlapäivään kuuluu seppeleen lasku Aleksin Kiven haudalle Tuusulan kirkkomaalla. (Reimo Uljaksen haastattelu 3.9.2008)

Reimo Uljas nostaa esille vielä muutamia Kaukametsäläisten vaalimia seikkoja: ”Jokaisessa yhdistyksemme kokouskutsussamme on lainaus Seitsemästä veljeksestä. Lisäksi, kun Kaukametsäläiset muistavat poismenneitä jäseniään tai suunnistusvaikuttajia, adressissa on lainaus *Kaukametsä* runosta. Vuoden 2008 Jukolassa jaoimme kaikille parhaille suomalaisille Venla- ja Jukola-joukkueille Seitsemän veljestä -kirjat. Olemme eri yhteyksissä todenneet, että kun kouluissa ei veljeksiä enää lueta, teosta ei tunneta. Kirjojen jakoa jatketaan jatkossakin, jos parhaat joukkueet vaihtuvat. Vuonna 2009 jaamme Seitsemää veljestä Nuorten Jukolassakin.” (Reimo Uljaksen haastattelu 3.9.2008)

5.2. Jukolan viestin tervehdykset kunnioittamassa Kiven perintöä

”Aleksis Kiven syntymäkodilta lähteneet, ”Jukolan viestiin” osallistuvat Suomen ja Pohjoismaiden suunnistajat ovat seitsemän miehen joukkueina voittoa kilvoitellen kuljettaneet tämän tervehdyksen maan kunnianarvoiselle 400-vuotiaalle pääkaupungille. Aleksis Kiven sanoilla ”Ja päivä nouskoon taas ja laskekoon, niin vuodet menkööt, niin aika aina onnen suojassa kulukoon” Nurmijärven kunta ja Aleksis Kiven Seura kansalliskirjailijamme muistoin vaalijoina lausuvat kunnioittavat onnittelunsa niin tieteen ja taiteen kuin työn ja ruumiinkulttuurin keskukselle, 400-vuotiaalle Helsingille.

¹³ Jukolan viestin tarina 1989, 63.

Nurmijärvellä kesäkuun 10. päivänä 1950.

Nurmijärven kunta

Matti Mattila Tapio Palho

Aleksis Kiven Seura

Kaarlo Urpelainen Erkki Saure”¹⁴

Yksi keskeinen rooli ja merkitys Jukolan viestin perinteiden vaalimisessa on ollut edellä mainituilla Jukolan viestin tervehdyksillä (Liite 6). ”Kaukametsäläiset tervehtivät Jukolan viestin sanomalla jota-kin ajankohtaista yhteisöä tai ryhmää tai haluavat tuoda esiin tai kiinnitettävän huomiota johonkin tärkeäksi katsomaansa asiaan. Sanoman lukee julki voittajajoukkueen ankkuri pian maaliin saapumisensa jälkeen.” (Jukolan viestin kotisivut: <http://www.jukola.com/?kieli=suo&id=35>, viitattu 12.11.2009) Jukolan viestin tervehdyksen tai sanoman, siitä käytetään molempia nimityksiä, lukeminen on yksi viestin ehdottomia kohokohtia. Sanoman lukeminen on myös monen huippusuunnistajan unelma; päästä voittaja-ankkurina lukemaan sanoma kaikille paikalla oleville. Ei ihme, että myös tunteet ovat usein nousseet pintaan sanomaa luettaessa. Ensimmäisessä viestissä tervehdystä ei vielä ollut, mutta vuodesta 1950 lähtien Jukolan viestin tervehdys on luettu joka vuosi. Tervehdykseen on aina myös liitetty pätkä Kiven Seitsemän veljeksien tekstiä ja näin tässäkin viestin tärkeässä hetkessä on Seitsemän veljeksien henki vahvasti mukana. Ensimmäisen tervehdyksen sanoma on esitetty yllä ja kunnian sen vastaanottamisesta sai vuonna 1950 400-vuotissyntymäpäiviään viettänyt Helsingin kaupunki.

Kilpailun perinteisiin kuuluu, että yleensä kilpailunjohtaja luovuttaa tervehdyskäärön voittaja-ankkurille loppusuoralla ja mikäli kyseessä on ankara kirikamppailu, niin siinä tapauksessa heti maaliintulon jälkeen. Tervehdyksen ulkoasu on myös kauniisti koristeltu ja siihen on voitu liittää jotain paikallista.

Nykyään Jukolan viestin tervehdykset, tai sanomat kuten niitä myös kutsutaan, laatii tunnettu urheiluselostaja Antero Viherkenttä. ”Seitsemän veljeksien perinne elää edelleen voimakkaasti, ja on tietynlainen idea koko hommalle”, Viherkenttä sanoo. (*Suunnistaja* 4/2008) Viherkenttä tuntee perinteen sii-

¹⁴ Näin kuului ensimmäinen Jukolan viestin tervehdys, Jukolan viestin tarina 1989, 27.

nä määrin läpikotaisin, että kokonaan uusien lainausten löytäminen tervehdyksiin on käymässä haasteelliseksi.

5.3. Seitsemän veljksen näkyvyys Jukolan viestissä tänä päivänä

”Ulos lepiöstä kirmasivat veljekset, juoksivat yli kivisen, kallionkieluisen tienoon, siitä halki ahtaan katajiston, siitä yli pappilan avaran, kaislarantaisen Neulaniemen niitun, viimein poikki lakean, kumisevan ahon, ja seisovat santaisella tiellä, Sonnimäen kaltevan nummen alla. Ylös pitkin mukulakivistä rinnettä he astuivat ja ehdittyänsä nummen harjulle, päättivät he rakentaa itsellensä leiriä honkien juurille, kanervaiselle maalle; ja pian suitsuili heidän tuleltansa savu ylös puitten latvoille.”¹⁵

Veljesten lailla suunnistajat pystyttävät leirinsä kesäisenä viikonloppuna jossain päin Suomea, ja samanlainen vilske on niitä pystyttäessä kuin veljeksillä aikanaan.

Vaikkeivät kaikki kilpailijoista ja yleisöstä sitä välttämättä huomaakaan, Aleksis Kiven vaikutus näkyy edelleen vahvasti myös tämän päivän Jukolan viestissä. Parhaiten Aleksis Kivi näkyy nimenomaan arvoissa ja perinteissä. Vastaavasti Kaukametsäläiset toimii näiden arvojen ja perinteiden säilyttäjänä ja niinpä arvot ja perinteet ovat säilyneet aina näihin päiviin saakka. Jukolan viestin järjestelyohjeisiin on kirjattu, että ”Aleksis Kiven Seitsemän veljestä – Jukolan punainen lanka”. (Jukolan viestin järjestelyohjeet) Järjestävien seurojen tulee vastaavasti myös noudattaa näitä järjestelyohjeita, näin Aleksis Kiven perinne tulee säilymään jatkossakin Jukolan viestissä.

Elämä ja yhteiskunta ovat muuttuneet melkoisesti Jukolan syntyhetkistä ja myös Jukolan viesti on joutunut mukautumaan muutoksiin. Esimerkiksi kaupallisuus ja tekniikka ovat nousseet yhä keskeisempään rooliin myös Jukolassa. Muutoksia on kuitenkin pyritty tekemään maltilla ja Jukolan viestin perinteitä ja arvoja kunnioittaen.

Jukolan viestin järjestäminen on myös mainio osoitus talkoo- ja vapaaehtoistyön voimasta Suomessa. Jukolan viestin järjestäminen vaatii yhteensä noin 100 000 työtuntia ja 1200–1500 talkoolaisten panos-

¹⁵ Kivi, Aleksis 2000, Seitsemän veljestä, 56.

ta. Yhä edelleen Jukolan viesti järjestetään 95-prosenttisesti talkoovoimin. Kuten Seitsemässä veljeksessä veljekset raivasivat ja rakensivat asumuksensa ja peltonsa Impivaaran korpeen, samalla lailla Jukolan viestin talkoolaiset joka vuosi rakentavat ja purkavat Jukolan kilpailukeskuksen ympäri Suomea.

Jukolan viestissä Seitsemän veljeksien perintö näkyy edelleen monessa asiassa. Viestien nimet, Jukolan viesti ja Venlojen viesti ovat luonnollisesti Seitsemästä veljeksestä. Veljekset komeilevat myös erilaisissa tunnuksissa, kuten Jukolan viestin logossa. Numero seitsemän on symbolinen luku Jukolassa ja esiintyy monessa kohtaa. Osuuksia on myös nimetty veljesten mukaan, kilpailukeskuksen tiet ja alueet ovat saaneet nimensä Aleksis Kiven tekstistä tuttujen hahmojen ja kylien mukaan. Tällaisia nimiä ovat olleet muun muassa Toukola, Impivaara, Venlanpolku, Juhaninpolku.

Useissa kilpailukeskuksissa on erikseen ollut nimettynä Hiidenkivi¹⁶, joka on toiminut mm. palkintojenjakopaikkana ja esityslavana. Seitsemän veljestä on näkynyt myös viestin oheisohjelmassa. Näin kaukametsäläisten puheenjohtaja Reimo Uljas kertoo teatteriesityksistä:

”Takavuosina järjestäjäpaikkakunnan amatööriteatterit esittivät lähes vuosittain pätkiä Seitsemästä veljeksestä. Pudasjärven Iso-Syötteen vuoden 1988 Jukolan viestin iltajuhlan jälkeen palautetta tuli niin paljon, että nykyään on sovittu, että vastaavia esityksiä on harvemmin. Iso-Syötteen iltajuhla tapahtui tunturin laella, satoi ja tuuli kovasti, esitys kesti yli puoli tuntia. Humalaiset veljekset temmelsivät isolla kivellä niin kuin reippaanlaisessa ohjauksessa voi vain kuvitella. Esityksen pituutta ei ollut silloin ohjeissa rajoitettu. Seuranneessa Venlojen palkintojenjaossa oli vain muutamia läsnä, kun jäätyneet naiset olivat lähteneet alas teltoilleen. Ymmärsin hyvin heitä. Jukolan kansainvälistyminen merkitsee myös sitä, että suomenkielinen esitys ei aukea neljäsosalle paikalla olevista. Tämä on otettava myös huomioon ohjelmanumeroita mietittäessä.” (Reimo Uljaksen haastattelu 3.9.2008)

Seitsemän veljeksien hengessä on Jukolan viestiin tietävästi osallistunut viestin historian aikana seitsemän seitsemästä veljeksestä koostunutta joukkuetta. Heistä on maaliin päässyt kuusi veljessarjaa. Tunnetuimmat ja pitkäikäisimmät viestiin osallistuneet veljekset ovat Hanhelan veljekset, jotka vuosien

¹⁶ Veljekset pakenivat suurelle Hiidenkivelle Viertolan isännän 40 härkää. Lopulta heidän oli tapettava härät oltuaan kivellä jo useita päiviä ilman ravintoa.

1975–2000 välillä osallistuivat viestiin yhteensä 22 kertaa sekä Tammelan veljekset, jotka osallistuivat viestiin 19 kertaa vuosina 1963–1997. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 26–27)

Voidaan huoletta todeta, että ilman Seitsemän veljeksien ja Kaukametsäläisten vaikutusta Jukolan viesti olisi varsin toisenlainen urheilutapahtuma kuin mitä se nyt on. Ilman tätä kulttuurista taustaa viesti tuskin olisi yhtä perinteikäs, kunnioitettu ja arvostettu kuin se tänä päivänä on.

6. Jukolan viestiä järjestämässä, ”Hyvvee yritettiin, mutta priimaa pukkas tulemaan”¹⁷

”Mutta kaikui taasen Aapon huulilta surkeasti kiljuva huuto: ’Hiidenkivelle, Hiidenkivelle!’ Ja tarkoitti hän erästä kiveä, valtaisen suurta, joka seiso i kolkossa korvessa. Sitä kohden kiirehtivät nyt veljekset, seisoivat pian sen juurella, ja leimauksina vilkaisivat niin miehet kuin koirat sen harjalle ylös. Kauas tuoksahtivat sammaleet, koska heidän kouransa kaappasivat kiven kulmista kiinni; heidän kyntensä iskivät lujemmin, tarkemmin ja terävämmin kuin koskaan ilveksen väärät kynnet. Niin he pelastuivat hirtittävistä kuolemasta, mutta olivatpa olleet lähellä surman nielua.”¹⁸

Seuraavaksi tarkastelen tutkimuskysymyksistä jälkimmäistä eli, miten Jukolan viestiä järjestetään ja miten kansalaistoiminta, vapaaehtois- ja talkootyö sekä Jukolan viestin organisointi ovat muuttuneet? Jukolan viestin järjestäminen on valtaisa voimainponnistus ja yhden kilpailun järjestämisen eteen tehdään töitä useita vuosia ennen tapahtumaa. Ennen kuin menemme tarkemmin Jukolan viestin järjestämiseen, käyn hieman läpi urheilutapahtumien järjestämistä sekä suunnistuksen vapaaehtoistoimintaa yleisemmällä tasolla. Tämä tarkastelu perustuu aikaisempiin tutkimuksiin ja selvityksiin sekä Suomen Liikunnan ja Urheilun (SLU) teettämään Kansalliseen liikuntatutkimukseen.

¹⁷ Tämä oli Vuoden 2003 Sulkavan Jukolan kilpailunjohtajan Mauri Rallin loppukommentti loppuraportissa. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 84)

¹⁸ Kivi, Aleksis 2000, Seitsemän veljestä, 177.

6.1. Urheilutapahtumien järjestäminen ja vapaaehtoistoiminta Suomessa

Urheilutapahtumien järjestäminen Suomessa on aina perustunut vahvasti vapaaehtoisuuteen ja talkootyöhön. Liikuntaseurat on Suomessa perinteisesti luokiteltu vapaaehtoisorganisaatioiden ryhmään ja kolmanteen sektoriin ja näin ollen myös kansalaisyhteiskuntaan. Liikunnan parissa tehtävästä vapaaehtoistyöstä on käytetty useita eri nimiä. On puhuttu rinnakkain vapaaehtoistyöstä, talkootyöstä sekä liikunnan kansalaistoiminnasta. Pasi Koski kuvaisi liikunnan vapaaehtoistoimintaa mieluummin kansalaisaktiivisuutena ja kansalaistoimintana kuin vapaaehtoistyönä. Ne ovat hänen mukaansa vapaaehtoistyöhön verrattuna neutraalimpia, eivätkä määritä esimerkiksi suhdetta rahaan. Vapaaehtoistyön lähtökohta on nimenomaan palkaton työpanos, mutta urheiluseuroissa monille toimijoille maksetaan vähintäänkin kulukorvauksia. Urheilutapahtumissa on tapana antaa kaikille vapaaehtoisille kisa-asuja ja aterioita sekä kahveja veloituksetta. Vastuuhenkilöille maksetaan myös kulukorvauksia tapahtumaan käytetyistä kuluista, kuten esimerkiksi matkakustannuksista. Näin ollen urheilutapahtuman järjestäminen ei ole täysin pyyteetöntä vapaaehtoistyötä, vaikka toki iso osa talkoolaisista ei saakaan mitään varsinaista rahallista korvausta. (Koski 2000,49; Pöyhä 2005, 8-9)

Urheilu ja liikunta ovat selvästi suosituin suomalaisen vapaaehtoistoiminnan alue. Siinä on mukana kolmannes vapaaehtoistoimintaan osallistuvista henkilöistä. Mielenkiintoinen seikka on se, että vaikka urheilu on tutkimustulosten mukaan yleisin vapaaehtoistoiminnan alue, niin vapaaehtoistoiminnan mielikuvissa urheiluseurojen ja liikunnallisen vapaaehtoistyön teemat eivät nousseet erityisen keskeisenä esille. Anne Birgitta Yeung (2002) arvelee tämän johtuvan siitä, että urheiluseuroissa toimimista ei heti mielletä vapaaehtoistoiminnaksi. (Yeung 2002, 26)

Liikunnan ja urheilun vapaaehtoistoiminta on osa laajempaa kansalaistoimintaa ja kansalaisyhteiskuntaa. Pasi Koski ja Juha Heikkala ovat määritelleet kansalaisyhteiskunnan käsitteen ytimekkäästi seuraavalla tavalla: ”Kansalaisyhteiskunnalla tarkoitetaan kansalaisten omaehtoisen toiminnan ja tätä toimintaa varten organisoitumisen kokonaisuutta. Siihen sisältyvät siis sekä organisatorisesti kiinteät yhdistykset, liitot ja järjestöt että löyhemmin organisoituneet sosiaaliset liikkeet, oma-apuryhmät jne.” (Koski & Heikkala 1998, 45)

”Seurojen vapaaehtoistoimijat voidaan karkeasti jakaa viiteen luokkaan: lasten vanhemmat, lajin edistäjät, liikunnan edistäjät, entiset aktiiviurheilijat ja muut.” (Koski 2009, 82). Jukolan viestin vapaaehtoisissa löytyy toimijoita kaikista näistä luokista.

Tuire Pöyhiä on pro gradu -tutkielmassaan paneutunut urheilutapahtumien vapaaehtoistyöhön ja talouden ja kaupallisuuden sekä vapaaehtoisuuden kohtaamiseen. Pöyhiän (2004) mukaan huippu-urheilun suurtahtumassa kisa-organisaatio tavoittelee tapahtumalla taloudellista voittoa, joten vapaaehtoisina työskentelevät henkilöt eivät niinkään toimi yhteisen hyvän saavuttamiseksi. Huippu-urheilun suurtahtumissa kohtaavat kaupallinen ja ammattimainen urheilun liiketoiminta sekä perinteinen talkootyö ja vapaaehtoistoiminta. ”Urheilutapahtumassa vapaaehtoisina työskenteleville henkilöille ei makseta palkkaa tai minkäänlaisia palkkioita, ja he ovat lähteneet toimintaan mukaan täysin vapaaehtoiselta pohjalta, omasta halustaan, oma-aloitteisesti.” (Pöyhiä 2004, 9)

Tämän hetken postmodernia vapaaehtoisuutta leimaavat Pöyhiän mukaan ajallinen joustavuus, itseohjautuvuus, spontaanius, luovuus ja asioiden koskettavuus omassa elämässä. Samalla myös henkilökoh-taisen hyödyn merkitys kasvaa ja pyyteetön talkoo- ja vapaaehtoistyö on jäänyt yhä harvinaisemmaksi. ”Kiinnostusta herättää vapaaehtoistoiminta, jossa on löyhästi organisoitu ja kevyesti hallinnoitu ryhmä, jonka toiminta on projektinomaista, ja joka tarjoaa elämyksiä, yhdessäoloa ja samaistumis pintaa ilman vaatimusta pitkäaikaisesta sitoutumisesta.” (Pöyhiä 2004, 28)

Tutkielmansa loppupohdinnoissa Tuire Pöyhiä tarkastelee tällä hetkellä hallitsevan yksilöllisen yhteisöllisyyden ja urheilutapahtumien vapaaehtoistoiminnan suhdetta seuraavasti: ”Hetken kestävä, suurta huomiota ja tunteita herättävä urheilun suurtahtuma vastaa nyky-yhteiskunnassa yleistyvää yksilöllistä yhteisöllisyyttä, johon heittäytytään saamaan korvaamattomia elämyksiä ja kokemuksia, mutta joka ei ajallisesti sido yksilöä kauaa vaan mahdollistaa uuden valintatilanteen muodostumisen nopeasti. Projektimaisuus on tyypillistä uuteen yhteisöllisyyteen perustuvassa vapaaehtoistyössä. Tämä näkyy liikuntakulttuurissa myös perinteisen seuratoiminnan puolella, jossa vanhemmat ovat mukana vapaaehtoistyössä lapsen harrastuksen ajan. Osallistuminen urheilutapahtuman vapaaehtoistoimintaan on eräänlaista valinnaista vapaa-ajan kulutusta. Kun tilaisuus koittaa, harkitsevat yksilöt tietoisesti osallistumisen hyviä puolia eli sen antia sekä myös siihen liittyviä negatiivisia puolia eli sen vaatimia uhrauksia ajallisesti tai taloudellisesti. Vapaa-ajan markkinoilla vallitsevassa kilpailussa urheilutapahtumaan osal-

listuminen on vain yksi mahdollisuus monien muiden toimintojen ohella. Siitä onkin saatava riittävästi jotain hyötyä osallistujalle itselleen, jotta mukaan edes lähdetään.” (Pöyhiä 2004, 77–78)

Vastaavasti Sydneyn 2000 olympialaisten vapaaehtoistyön tutkimuksessa tultiin siihen lopputulokseen, että vapaaehtoisten tyytyväisyys heidän tapahtumakokemukseen on tärkeässä roolissa sitoutumista lisäävänä tekijänä. Tähän tyytyväisyyteen taas ovat vaikuttamassa muun muassa tapahtumasta saatu hyöty sekä sosiaalisen yhteisöllisyyden tunne. (Green B.Cristine & Chalip Laurence 2004, 62)

Suomalainen liikuntatutkimus rupesi kiinnostumaan vähitellen myös liikunnan kansalaistoiminnasta. Yhtenä jatkumona tälle kasvaneelle kiinnostukselle oli liikunnan kansalaistoiminnan tutkimusohjelman toteuttaminen vuosien 1997–2000 aikana. Tutkijoina tässä hankkeessa ovat olleet vastaavana tutkijana Hannu Itkonen sekä Juha Heikkala, Kalervo Ilmanen ja Pasi Koski. Tutkimusohjelma on julkaissut useita tutkimusraportteja ja artikkeleita sekä kymmenestä artikkelista koostuneen loppuraportin ”Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot”. Hannu Itkonen näkee suomalaisessa liikuntajärjestelmässä tapahtuneen kaksi suurta muutosta viimeisen vuosisadan kuluessa. Ensinnäkin urheilu- ja liikuntaseurat ovat irtaantuneet muusta järjestötoiminnasta ja toiseksi liikuntakulttuurin sisällä on tapahtunut oma voimallinen eriytymisensä. Tämä eriytyneen toiminnan kausi on Itkosen mukaan alkanut 1980-luvulta alkaen ja jatkuu edelleen. (Itkonen 1999, 12)

Pasi Koski näkee liikunnan kansalaistoiminnan muuttuneen seuraavalla tavalla: ”Kulttuuriset ja rakenteelliset muutokset ovat luoneet liikunnan kansalaistoiminnalle uudenlaisen kontekstin. Toimintaan liittyvät merkitykset ja merkitysrakenteet ovat muuttuneet. Esimerkiksi ideologisten tekijöiden osuus on heikentynyt. Sitoutumisen ja osallistumisen perusteet eivät löydy tänä päivänä entisenlaisista yhteiskunnallisista tai poliittisista tekijöistä. Niiden sijasta kiinnittymisen pinnat löytyvät muunlaisista vaikuttimista kuten vanhemmuudesta, tietystä lajista, liikunnasta laajasti, paikallisuudesta tai arvolähtökohdista.” (Koski, P. 2000, 138)

Outi Metsäranta on taas vastaavasti tutkinut Helsingin vuoden 2005 yleisurheilun MM-kilpailujen kansalaistoimintaa ja kilpailujen vapaaehtoisia työntekijöitä. Vapaaehtoisten osalta Metsäranta keskittyi nimenomaan osallistumismotiiveihin, kisakokemuksen tyytyväisyyteen sekä kokemuksen mahdollisiin tulevaisuuden vaikutuksiin. Metsäranta nostaa tutkimuksessaan esille lyhytaikaisen vapaaehtoisuuden

ja viittaa samalla viimeaikaisiin tutkimuksiin: ”Sekä suomalaisessa että kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa on ryhdytty puhumaan episodisen eli lyhytaikaisen vapaaehtoisuuden noususta (Nylund & Yeung 2005, 27). Tämä muutostrendi on havaittu selkeästi alan kansainvälisissä empiirisissä tutkimuksissa. Niin kutsuttuun pätävävapaaehtoisuuteen kuuluu sekä intensiivinen lyhytkestoinen vapaaehtoisuus että säännöllinen harva vapaaehtoisuus, vaikkapa osallistuminen kerran vuodessa.” (Metsäranta 2006, 17) Metsärannan näkemys on, että satunnaisuudestaan huolimatta pätävävapaaehtoisuus ei ole perinteistä irrallista. Osallistumalla johonkin yksittäiseen tapahtumaan vapaaehtoinen osallistuu tapahtumien perinteeseen, ja on siten yksi osa kestävästä vapaaehtoisuuden ketjua (Metsäranta 2006, 17). Näinhän on juuri kyse Jukolan viestin järjestämisessä. Joka vuosi Jukolan järjestävät eri seurat ja talkoolaiset, mutta kyseessä on kuitenkin aina sama perinteikäs kilpailu, joka järjestetään tiettyjen ehtojen, sääntöjen, arvojen ja perinteiden mukaan.

Tarkastelemani Jukolan viestin järjestäminen on nimenomaan perusvapaaehtoistyöntekijän näkökulmasta pätävävapaaehtoisuutta, kuten ylipäättään suunnistuskilpailujen järjestäminen. Näin ollen näyttäisi siltä, ettei Jukolan viestillä jatkossakaan tule olemaan ongelmia vapaaehtoisten löytämisessä. Ihmiset ovat edelleen valmiita sitoutumaan yksittäisen tapahtuman vapaaehtoistyöhön. Sitä vastoin näyttää siltä, että yhä useammalla seuralla tai järjestöllä on ongelmia ja tulee jatkossakin olemaan ongelmia niiden vapaaehtoisten löytämisessä, jotka ovat valmiita pitkäaikaiseen sitoutumiseen ja esimerkiksi urheiluseuran toiminnan pyörittämiseen ja vastuutehtävien vastaanottamiseen.

Jukolan viesti voidaan laskea myös urheilun suur tapahtumien joukkoon, ainakin Suomen mittakaavassa ja miksei myös ihan maailmanlaajuisestikin. Suur tapahtumat ovat myös vapaaehtoistoimijoiden suurponnistuksia. Urheilun suur tapahtumalla (major sport event) voidaan tarkoittaa esimerkiksi tapahtumaa, joka on tunnustettu urheilun hallintoelimessä (esimerkiksi kansainvälinen lajiliitto) ja jolla on vähintään 1000 katsojaa. Lisäksi kriteerinä voidaan pitää kansallista tai kansainvälistä mediahuomiota. (Emery 2001, 92; Metsäranta 2006, 19)

Metsärannan mukaan tapahtuman vapaaehtoistyötä tutkittaessa on tärkeää ymmärtää, minkälaisissa mittasuhteissa tapahtuma järjestetään (Metsäranta, 2006, 20). Esimerkiksi suomalaiselle urheiluväelle Jukolan viesti on vain yksi vuosittain järjestettävistä urheilun suur tapahtumista muiden joukossa, tosin varsin ainutlaatuinen sellainen. Mutta järjestävälle seuralle tai seurayhteisölle Jukolan viesti on valtai-

san suuri ja useamman vuoden mittainen voimainkoitos. On aivan selvää, että seuraavaa Jukolan viestin järjestämistä ei haeta samojen seurojen toimesta ihan lähitulevaisuudessa. Viestin järjestäminen voisi tulla uudelleen ajankohtaiseksi esimerkiksi 15–20 vuoden kuluttua. Jukolan viestin järjestämisestä jäädyään yleensä myös sen verran paljon taloudellisesti voitolle, ettei tarvettakaan ole järjestää viestiä ihan heti uudelleen.

Metsäranta on sitä mieltä, että suur tapahtumat eroavat monella tapaa tavanomaisista urheilukilpailuista samaan tapaan kuin huippu-urheilu eroaa harrasteliikunnasta. Suur tapahtumia voidaankin luonnehtia samoilla piirteillä, joilla Itkonen (1996) on kuvannut julkisuus-markkinallista seuratyyppejä. Ensinnäkin, suur tapahtumien olemassaolon edellytyksenä on julkisuus-markkinallisuus. Tässä markkinat ja resurssit määräävät toiminnan puitteet. Pelkkä urheilijoiden kilpaileminen edes sankoin joukoin ei tee tapahtumasta suur tapahtumaa, vaan paikalle tarvitaan myös kilpailusta kiinnostunutta yleisöä sekä median osoittamaa kiinnostusta. Markkina- ja talousvoimien lisäksi suur tapahtumien järjestämiseen tarvitaan tapahtuman järjestelyvastuun kantava toimija vapaaehtoisineen. Lisäksi mukaan tulee myös julkinen sektori, joka pääasiassa omistaa suorituspaikat. Näiden erilaisten toimijoiden yhteensovittaminen voi olla usein varsin haastavaa.

Toiseksi julkisuus-markkinalliset seurat ja vastaavasti suur tapahtumat toimivat liikeyritysten tavoin. Talouskysymyksistä on tullut suur tapahtuman kulmakivi. Taloudellinen tulos voi ajaa järjestävän tahon suuriinkin vaikeuksiin tai onnistumisiin. Yritysmäiset toimintatavat valtaavat tapahtumaprojektin, eikä tapahtuma voi olla enää pelkkien urheiluosaajien käsissä. Näin myös tapahtuman järjestelyistä vastaa ammattitaitoinen työvoima, koska suur tapahtumien kaikkia järjestelyjä ei voi pyörittää talkoovoimin, vaan tarvitaan myös ammattiosaamista ja talouselämän tuntemusta. Samalla kisatapahtumasta tulee tuote, jota järjestelyorganisaatio myy sponsoreille ja yleisölle.

Kolmanneksi suur tapahtumien järjestäminen perustuu erilaisiin sopimuksiin. Järjestelysopimuksessa tapahtumaoikeudet myöntävän tahon kanssa sovitaan järjestäjän vastuista. Merkittävä juridinen huomio liittyy tapahtuman markkinointioikeuksiin ja toisaalta sponsoreiden oikeuksiin sekä mahdollisten voittojen ja tappioiden jakamiseen. Suur tapahtumien ammattimaistumisesta huolimatta niiden liikellepänevana voimana toimii kuitenkin edelleen kolmannen sektorin toimija, urheiluorganisaatio. Suur tapahtumien toimijoista suurin osa on edelleenkin vapaaehtoistyöntekijöitä. Näin on selvää, ettei ilman va-

paaehtoisten työpanosta voida suurtapahtumia järjestää. Vapaaehtoistyön sisältö suurtapahtumissa on ollut hyvin pitkälle samanlaista vuosien saatossa eikä siinä ole nähtävissä suuria muutoksia, yhä edelleen tarvitaan kahvinmyyjää ja liikenteen ohjaajaa. Lähinnä tapahtumien kasvun johdosta on huomioitava, että vapaaehtoisten määrä on ollut jopa kasvusuunnassa. (Itkonen 1996, 233–241, 243; Metsäranta 2006, 20–21)

Metsärannan mukaan tulevaisuudessa suurtapahtumien ja kansalaistoimijoiden välinen yhteys näyttäytynee kahtalaisena. Ensinnäkin vapaaehtoistyöntekijöiden panos ja rooli on edelleen ehdoton edellytys koko tapahtuman järjestämiselle. Toisaalta tapahtumat eriytyvät seurojen perustoiminnasta, kuten huippu-urheilu on eriytynyt muusta urheilusta ja liikunnan harrastamisesta. Ammattimaistumisen lisääntyminen on väistämätöntä myös urheilutapahtumien kentällä. (Metsäranta 2006, 23)

Juha Heikkala tarkastelee vapaaehtoisten määrän kehitystä seuraavasti: “Toisin kuin usein väitetään, monilla kansalaistoiminnan alueilla vapaaehtoisten määrä on pikemminkin lisääntynyt kuin vähentynyt. Väärä käsitys perustuu perspektiiviharhaan: kun uusia yhdistyksiä perustetaan jatkuvasti, vapaaehtoisten suhteellinen osuus yhdistystä kohden pienenee. Olennaisia muutoksia on tapahtunut varsinkin vapaaehtoisuuden laadussa. Vapaaehtoiset aktiivit kohdistavat panoksensa yhä rajatumpaan kohderyhmään tai tavoitteeseen. He vaativat selkeää näyttöä siitä, mitä heidän panoksellaan saadaan aikaan. Ehkä merkittävin muutos on tapahtunut toimintaan sitoutumisessa. Varsinkaan nuoret eivät juuri kiinnity yhdistykseen ja sen hallintoon vaan osallistuvat mieluiten mahdollisimman konkreettiseen toimintaan. Projektimaisuus, pätkittäisyys ja lyhytjänteisyys ovat yleistyneet. Yhdistysten jäsenkunnat muistuttavat yhä enemmän liikkuvaa virtaa kuin kiinteää kivijalkaa. Kaikesta huolimatta yhdistykset tarjoavat edelleen merkittäviä sosiaalisen ja henkisen kiinnittymisen pintoja.” (Juha Heikkala 2009)

Teen myös hieman selkoa seuratoiminnan tulevaisuudesta yleisemmällä tasolla. Yleinen seuratoiminnan kehitys vaikuttaa luonnollisesti myös Jukolan viestiin. Pasi Koski on tutkinut suomalaisia urheiluseuroja viimeiset kaksikymmentä vuotta ja uusimmassa teoksessaan ”*Liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa*” hän pohtii myös urheiluseurojen tulevaisuutta.

Kosken mukaan liikunta- ja urheiluseurojen voidaan ajatella olevan eräänlaisia yhteiskunnan peilejä, jossa yhteiskunnalliset muutokset peilautuvat. Seurakentän päällimmäisimpiä trendejä ovat olleet toi-

minnan ja seurakirjon monimuotoistuminen, ammattimaistuminen, vaatimustason kasvu ja ikärakenteen vanheneminen. Sekä yhteiskunnan että kansalaisten odotukset liikunnalta ovat kirjavoituneet ja sen myötä liikunnan koko repertuaari on monipuolistunut. Tämä heijastuu suoraan myös seuratoimintaan. (Koski, P. 2009, 126)

Kosken mukaan nykymuotoisen seuratoiminnan hyvinvoinnin kannalta uhkatekijöiksi voivat muodostua voimistuva asiakaslogiikka, tehokkuutta korostavan työelämän vaatimukset sekä vapaa-ajan toimintojen ylenmääräinen kasvu, jotka kaikki voivat omalta osaltaan individualismia ruokkivina syövyttää vapaaehtoispotentiaalia ja sen perustana olevaa yhteisvastuullisuutta ja yhteisöllisyyttä. Lisäksi väestön ikääntyminen tulee jatkumaan ja se voi seuratoiminnan jatkuvuuden kannalta olla haasteellinen asia. Etenkin tietäntyyppisillä paikkakunnilla voi syntyä ongelmallisia tilanteita. Seuratoiminnan tulevaisuuden kannalta on edellä kuvattujen haasteiden lisäksi olemassa myös myönteisiä virtauksia, joten tilanne ei ole mitenkään lohduton. Tämän hetkisen tiedon perusteella on nimittäin ennakoitavissa, että liikunnan asema yhteiskunnallisena elämänalueena on edelleen voimistumassa. Liikunnan merkitys hyvinvoinnille ja terveydelle ymmärretään yhä laajemmin ja tämä tulee näkymään myös päätöksenteossa. Liikunnassa ja urheilussa on sisäänrakennettuna ajatus kehitymisestä, joka sinällään on hyvä taustavire myös seuratoiminnan tulevaisuuden näkökulmasta. Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että seurakentän monimuotoistuminen ja eriytyminen jatkuu edelleen. Seurojen tulee sopeutua sirpaleisen maailman haasteisiin ja kunkin on löydettävä oma paikkansa urheilumaailman kartalta. (Koski, P. 2009, 127–129)

Itse liikuntakulttuurin muutosta Koski pohtii seuraavalla tavalla: ”Yleisympäristön muutosten lisäksi myös liikuntakulttuuri itsessäänkin on saanut uusia piirteitä. Edellä kuvattuihin yleisympäristön muutoksiin viitaten ei ole yllättävää, että liikuntakulttuuri on entisestäänkin kansainvälistynyt ja kaupallistunut. Konkreettisimpia esimerkkejä tästä lienevät monikansalliset liigat. Liikunta on myös teknistynyt. Aiempaa suurempi osuus liikunnasta vaatii rakennettuja liikuntapaikkoja ja parempia välineitä. Vaatimustaso ylipäättään on noussut ja myös järjestötoiminnalle asetetaan entistä enemmän sisällöllisiä ja laadullisia vaatimuksia. Yksi tähän liittyvä muutossuunta järjestöissä on ollut määrällinen ja laadullinen ammattimaistuminen.” (Koski, P. Katsaus liikunnan kansalaistoiminnan tutkimukseen Suomessa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Liikunta/valtion_liikuntaneuvosto/VLN_lausunnot/kansalais_meta_2006.pdf, viitattu 23.11.2009) Kuten tutkimuksesta on käynyt ilmi, nämä kaikki edellä mainitut piirteet ovat löydettävissä myös Jukolan viestistä.

Kosken mukaan itse seuroissa tehtävä talkootyö ei näytäkään vähentyneen. Se ei kuitenkaan enää ole samalla tavalla yhteisöllisyyttä pönkittävää kuin ennen, jolloin yhteisillä ponnistuksilla rakennettiin vaikkapa seurantaloa. Kyse on nykyisin ennen muuta varainhankinnasta. Talkootyöstä on tullut aiempaa välineellisempää. Toiminnasta on tullut projektiluonteista ja nämä liikuntaseurassa toimimisen projektit kestävät yleensä 5-10 vuotta. (Koski, P. Katsaus liikunnan kansalaistoiminnan tutkimukseen Suomessa:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Liikunta/valtion_liikuntaneuvosto/VLN_lausunnot/kansalais_meta_2006.pdf, viitattu 23.11.2009)

Nämäkin seikat pätevät Jukolaan viestin kohdalla. Jukolan viestissäkin on hyvin pitkälle kyse myös varainhankinnasta. Mikäli Jukolan viestin järjestäminen onnistuu taloudellisesti, se tulee olemaan tärkeä taloudellinen tukijalka suunnistusseuroille moniksi vuosiksi eteenpäin. Jukolan viestin järjestämisessä on nimenomaan kyse projektiluonteisesta vapaaehtoistoiminnasta, joka kestää noin viisi vuotta. Tutkimuksien mukaan tällaisiin vapaaehtoisprojekteihin olisi jatkossakin löydettävissä tarpeeksi talkoolaisia ja vapaaehtoisia. Myös Jukolan viestin johdolla on luja usko, että rivitalkoolaisia, jotka työskentelevät vain pari kolme päivää, löytyy jatkossakin. Osa-alueiden päälliköistä ja ryhmien vetäjistä, jotka joutuvat sitoutumaan vuosiksi, voi sen sijaan tulla puutetta nykypolven poistuessa. Toiveena onkin, että myös nuorempi sukupolvi tuntee kiinnostusta ja vastuuta Jukolan viestin järjestämisestä. (Jukolan viestit 1989–2008, 30)

Jukolan kasvamisesta liian suureksi ollaan oltu siis hiukan huolissaan. Näin on jo tapahtunut esimerkiksi 80-luvulla Jukolan kasvaessa rajusti. Myös keskusteluita ja lehtikirjoittelua viestin osallistujamäärien rajoittamisesta on virinnyt aika ajoin. Konkreettisiin toimenpiteisiin rajoittamisen suhteen ei ole missään vaiheessa kuitenkaan ryhdytty. Toistaiseksi Jukolan viestin johtoryhmä sekä järjestävät seurat ovat pystyneet vastaamaan viestin kasvun asettamiin haasteisiin. (Lehtiartikkeleita aiheesta on ollut muun muassa: *Etelä-Saimaa* 30.10.1988, *Helsingin Sanomat* 7.6.1984 ja *Iltasanomat* 13.6.1983)

Edellä mainituista näkemyksistä voisi päätellä, että Jukolan viestillä ei pitäisi olla ylitse pääsemättömiä ongelmia vapaaehtoisten rekrytoinnissa. Jukolan viesti houkuttelee juuri lyhytkestoisena projek-

tinomaisena vapaaehtoistoiminnan muotona. Lisäksi Jukolan viestin hyvä maine omalta osaltaan houkuttelee ihmisiä tapahtumaan mukaan, vaikkeivät muuten suunnistuksesta niin olisikaan kiinnostuneita.

6.2. Suunnistuksen vapaaehtoistoiminta

Seuraavaksi tarkastelen suunnistuksen vapaaehtoistoimintaa numeroiden valossa. Tämä tarkastelu perustuu Suomen Liikunta ja Urheilun (SLU) kansalliseen liikuntatutkimukseen. SLU on heti alusta alkaen tehnyt kansallisia liikuntatutkimuksia, joissa se on tutkinut muun muassa eri-ikäisten ihmisten liikunnan ja urheilun harrastajamääriä, urheiluseuroihin osallistumista ja urheilun vapaaehtoistoimintaa. Tulen tässä yhteydessä keskittymään pelkästään vapaaehtoistoiminnan lukuihin. SLU on siis tehnyt näitä kansallisia liikuntatutkimuksia vuosina 1994, 1997–1998, 2001–2002 ja 2005–2006.

Jos tarkastellaan urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen tai -yhdistyksien vapaaehtois- tai luottamustehtävissä toimivia, niin suunnistuksessa näiden toimijoiden määrä on kasvanut huomattavasti tultaessa 90-luvulta 2000-luvulle. Vuonna 1994 suunnistuksen vapaaehtois- ja luottamustehtävissä toimi 19 000 ihmistä ja 1997–98 toimijoita 14 000. Vastaavasti 2001–02 luku oli noussut 29 000:een ja 2005–06 heittä oli 28 000. Kasvu on siis ollut merkittävää 2000-luvulla. Kasvua olisi ilmeisesti selittämässä kaikenlaisen suunnistustoiminnan kehittyminen varsinkin seuratasolla 2000-luvulla. Ajankäytön osalta suunnistuksessa vapaaehtoistyössä käytetty aika kuukaudessa on noussut seitsemästä tunnista vuosina 2001–02 yhdeksään tuntiin vuosina 2005–06. Ajankäytön osaltakin kasvua on siis tapahtunut. Keskimäärin suomalaiset ovat käyttäneet liikunnan ja urheilun vapaaehtoistyöhön aikaa kymmenen tuntia kuukaudessa (2005–06). (Kansallinen liikuntatutkimus 2005–2006: <http://www.slu.fi/@Bin/120164/Power+Point+-kalvot+vapaaehtoisty%C3%B6.pdf>, viitattu 3.11.2009)

Ylipäätään suunnistuksen vapaaehtois- ja kansalaistoimintaan on osallistunut 32 000 ihmistä (2001–02) ja 31 000 vuosien 2005–06 tutkimuksessa. Vastaavasti vapaaehtoistyöntekijöiden jakaantuminen eri tehtäviin 2005–06 menee seuraavalla tavalla:

Suunnistuksen parissa vapaaehtoistyötä tekevät toimivat keskimäärää useammin:

- Toimitsija-, järjestely- ja myyntitehtävissä urheilutapahtumissa 59 %
- Kannustajina ja tukihenkilöinä 47 %

- Huoltotehtävissä 55 %
- Jokapaikan höylänä, puuhamiehenä 55 %
- Kyyditsijöinä 55 %
- Hallinnollisissa tehtävissä esim. sihteerinä, puheenjohtajana 41 %
- Toimitsija-, järjestely- ja myyntitehtävissä kuntotapahtumissa 39 %

(Kansallinen liikuntatutkimus 2005–2006: <http://slu-fi-bin.directo.fi/@Bin/089f47bd8bebeafdaad269f4cea4c914/1251285112/application/pdf/119>, viitattu 26.8.2009)

Suunnistuksessa vapaaehtoistyötä tekevien ensisijainen toiminta-alue jakaantuu seuraavasti:

- Nuorisotoiminta 25 %
- Harrastus- ja kuntoliikunta 26 %
- Kilpailutoiminta 28 %
- Yleiset järjestölliset tehtävät 18 %
- Jotain muuta 2 %

Lajien kohdalla on myös hiukan päällekkäisyyksiä. Suunnistuksen parissa palkatonta työtä tekevästä lisäksi neljännes (24 %) on mukana myös hiihdon tehtävälalueilla. Vastaavasti hiihdon vapaaehtoistyöntekijöistä melko moni (14 %) toimii myös suunnistuksen parissa.

Suunnistusta vähintään kerran paikan päällä seuraavien määrä on vaihdellut 28 000 (1997–98) ja 41 000 välillä (2001–02). Tässäkin on ollut selvää kasvua 2000-luvulla. Kasvun selittää pääosin Jukolan viestiin kohdistunut kiinnostuksen kasvu 2000-luvulla. Kun Jukolaa seuraa vuosittain paikan päällä noin 20 000–30 000 katsojaa, muodostaa se vuosittain suurimman osan suunnistuksen katsojaluvuista. Jukolan viestiä on päästävä seuraamaan paikan päälle, vaikeivät suunnistuskilpailut muuten juuri kiinnostaisikaan. (Kansallinen liikuntatutkimus 2005–2006: <http://slu-fi-bin.directo.fi/@Bin/089f47bd8bebeafdaad269f4cea4c914/1251285112/application/pdf/119>, viitattu 26.8.2009)

6.3. Jukolan järjestämisen muutokset ja organisointi tänä päivänä

Seuraavissa luvuissa on tarkoitus tutustua tarkemmin Jukolan viestin järjestämiseen ja järjestelyorganisaatioon sekä varsinkin siihen, miten kilpailun järjestäminen on muuttunut vuosien saatossa. Lähdän ensimmäiseksi tarkastelemaan Jukolan viestin järjestäjätahoja.

6.3.1. Jukolan järjestäjätahot

Kaksi ensimmäistä Jukolaa, vuodet 1949 ja 1950, Kaukametsäläiset järjesti Jukolan seurojen avustamina. Vuodesta 1951 seurat ovat järjestäneet ja Kaukametsäläiset ovat olleet apuna ja tukena. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Kaukametsäläisten jäseneksi voi seuran toimintasääntöjen mukaan päästä seuraavasti: ”Yhdistykseen jäseneksi kutsutaan Suomen kansalaisia, joiden äidinkieli on suomi ja jotka toiminnallaan ovat osoittaneet olevansa suunnistusurheilun ja luonnon ystäviä. Perustajajäsenistön lisäksi kutsutaan yhdistyksen jäseneksi vuosittain enintään seitsemän (7) uutta jäsentä, jotka ovat todella uutterasti ja uhrautuen toimineet metsäurheilun hyväksi. (Kaukametsäläiset, Toimintasäännöt, 1)

Uusien jäsenien kutumisesta päätetään yhdistyksen vuosikokouksessa marraskuussa. Pyrkimyksenä on ollut vähän nuorentaa porukkaa. Ongelmana on kuitenkin se, että jäsenellä tulee olla vastuuta Jukolan järjestelyissä, eli ovat olleet päätehtävissä kuten kilpailunjohtajana tai ratamestarina. Nämä henkilöt eivät useimmiten ole järin nuoria. Jäseniksi voidaan myös kutsua Aleksis Kiven Seuran jäseniä sekä henkilöitä, jotka ovat taloudellisesti tai muulla tavalla yhdistyksen toimintaa tukeneet. Tällaisia ovat Jukolaa lähellä olevien tukitoimintojen edustajat kuten liiton, median, valmentajien, hiihtosuunnistuksen ja IT-puolen edustajat. Ongelmana on kuitenkin usein ollut se, että näillä toimijoilla ei kuitenkaan ole ollut suoranaista sitoutumista Jukolaan. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009) Yhdistyksen kokous voi kutsua ansioituneita jäseniään kunniajäseniksi, josta käytetään siis nimeä *Taula-Matti*. Kunniajäseniä saa samanaikaisesti olla enintään seitsemän.” (Kaukametsäläiset, Toimintasäännöt, 1)

Kuten Jukolan viestin kausien tarkastelussa kävi ilmi, Kaukametsäläisten virallisessa toiminnassa oli häiritsevän pitkä tauko vuosien 1955–1970 välillä. Tärkein, eli työ Jukolan hyväksi kuitenkin jatkui ja Jukolan viestin järjestäminen jatkui vuosittain. 1980-luku toi tullessaan Kaukametsäläisten toiminnalle normaalit yhdistystoiminnan muodot. Yhdistys piti vuosikokouksensa syksyllä ja tapaamisen Jukolassa. Lisäksi hallitus piti vuosittain 3-4 kokousta. Yhdistyksen säännöt ovat vuodelta 1948. Niihin tehtiin 1973 joitakin muutoksia ja isompi ajantasaistus toteutettiin 2004. Säännöt tuntevat nyt myös Venlojen ja Nuorten Jukolan viestit. Myös puheenjohtajan toimikausi muutettiin kahdeksi vuodeksi. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 5)

Kaukametsäläisten samanaikaisena enimmäismääränä on pidetty 77 jäsentä. Uusia jäseniä on voitu kutsua vain edesmenneiden tilalle. Suunnistajat ovat olleet pitkäikäistä porukkaa ja moni Jukolan päävastuullinen onkin joutunut odottamaan jäseneksi kutsumistaan pitkään. Eikä yhden Jukolan meriitillä vielä ole päässyt jäseneksi, vaan niitä on yleensä pitänyt olla useita. Kaiken kaikkiaan kaukametsäläisiä on yhteensä ollut 152. Kunniajäseniksi eli Taula-Mateiksi on nimetty tähän mennessä viisi jäsentä: Erkki Pekkanen (1974), Lauri ”Tahko” Pihkala (1976), Kauko Ruutsalo (1980), Yrjö Teeriaho (1995) ja Matti Salmenkylä (2001). Myös yhdistyksen puheenjohtajat ovat olleet pitkään toimissaan, sillä 60-vuotiasta yhdistystä on johtanut tähän mennessä vain neljä puheenjohtajaa, Erkki Pekkanen vuosina 1949–1970, Kauko Ruutsalo 1971–1978, Yrjö Teeriaho 1979–1994 ja nykyinen puheenjohtaja Reimo Uljas vuodesta 1995 lähtien. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 5, 7)

Kaukametsäläiset saa järjestäjänä osanottomaksuista pienen rojalin, joka käytetään yhdistyksen kulujen kattamiseen. Loppu käytetään suunnistusta edistäviin ja tukeviin tarkoituksiin. Varoja on käytetty myös muun muassa Jukolan tietojärjestelmän kehittämiseen, maan ensimmäisen emit-leimauslaitteiston hankintaan kilpailijoiden järjestelmään tutustuttamiseksi. Myös erilaisia stipendejä ja tunnustuksia on annettu. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 7)

Kaukametsäläiset ovat osallistuneet järjestön erilaisiin tapahtumiin vaihtelevasti. Vuosikokous pidetään siis syksyllä ja kesätapaaminen Jukolassa. Kesäkokouksessa on noin 50 henkilöä ollut paikalla. Yleensä nuoremmat ja muista ansioista jäseniksi päässeet ovat puuttuneet. Vuosikokouksessa on ollut yleensä 25–30 henkilöä. Jukolan tekemiseen osallistuu vuoden varrella seuraavat tahot. Hallitus kokoontuu nykyään 4–6 kertaa vuodessa, puolet hallituksen jäsenistä tekee vähän enemmän töitä ja toinen puoli vas-

taavasti hiukan vähemmän. Lisäksi sihteerillä on tehtäviä, samoin kuin rahastonhoitajalla. Nuorten Jukolalla on oma johtoryhmä, jossa on Kaukametsäläisten hallituksen edustaja. Jukolan johtoryhmän puheenjohtajana toimii Kaukametsäläisten edustaja ja tämä työllistää häntä kolme henkilötyökuukautta vuodessa. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Juhla-Jukolan jälkeen syksyllä 1998 Kaukametsäläiset kokoontuivat miettimään, miten lähteä tästä eteenpäin viestiä viemään. Keskustelun aiheita olivat muun muassa: jatkaako järjestäjänä, onko kilpailu huipuille vai kuntoilijoille tarkoitettu, onko kyseessä kilpailutapahtuma vai markkinahumua, onko tärkeintä maasto vai kilpailukeskus, kumpi olisi parempaa, viestin kasvu vai hallittu pieneneminen, onko Jukola tekniikan jarru vai edelläkävijä. Lopputulos oli, että suunta, johon oli jo kuljettu, oli oikea ja muutoksia tarvitaan lähinnä yksityiskohtiin. Syksyllä 2001 taustayhteisöt pitivät kehittämiskokouksen järjestäjille tehtyjen kyselyjen perusteella. Todettiin, että Jukolan tulee olla kaikkien kilpailu, perinteet ovat tärkeitä, samoin kierto ympäri maata, kiinteä ajankohta sekä onnistuneet, laadukkaat järjestelyt ja Jukolan henki. Neuvotteluissa päätettiin eräistä kehittämistoimista. Ne toteutettiin seuraavina vuosina. Samoin päätettiin valvontamenetelmien kehittämisestä sekä järjestäjiä auttavien tukihenkilöiden hankkimisesta. Sovittiin myös, että liitto vastaa karttavalvojan kustannuksista ja Kaukametsäläiset huolehtivat tuloslaskennan, kilpailutekniikan, nettitoimintojen sekä yleisöpalvelun asiantuntijoiden yleiskulusta. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 5–6)

Vuodesta 1980 lähtien Jukolan viestin järjestämistä on valvonut ja koordinoinut Jukolan viestin johtoryhmä. Jukolan viestin johtoryhmään kuuluu edustaja *Kaukametsäläisistä, Suomen Suunnistusliitosta (SSL)* ja *Puolustusvoimista (PV)* vuodesta 2004 alkaen, sitä ennen johtoryhmässä oli mukana Helsingin Sanomien edustaja. Lisäksi Jukolan viestin valvoja toimii johtoryhmän sihteerinä. Jukolan viestin valvoja valitaan tehtävään ja *Suunnistajassa* on haku tehtävästä. Valvoja on Suomen Suunnistusliiton luottamushenkilö eli liitto maksaa valvojan kulukorvaukset. Kaukametsäläisten edustajalta ja valvojalta kuluu vuodessa Jukola-asioihin noin kolme henkilötyökuukautta, muilta edustajilta vähemmän. Kaukametsäläisten edustaja ja valvoja ovat talkoolaisia, joille maksetaan kulukorvauksia. SSL:n ja PV:n edustajat ovat johtoryhmän jäseniä osana työtään. 1970-luvun puoliväliin saakka oli johtoryhmän sijaan ns. ”päätoimikunta”. Suomen Suunnistusliitto tuli mukaan vuonna 1980, jolloin nykyisen kaltainen johtoryhmä perustettiin. Samalla tehtiin niin sanottu ”tehtävänjakosopimus”, joka määrittelee kunkin tehtävät. Taustana tälle oli, että vuonna 1979 liitto yritti ”kaapata” Jukolan itselleen nähdessään kuinka

tuottoisaksi ja merkittäväksi kilpailuksi Jukolan viesti jo silloin oli kasvanut. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Jukolan viestin järjestävät siis vuosittain seurat tai seurayhtymät (Liite 3). Nämä järjestävät seurat ja Kaukametsäläiset ovat siis varsinaiset Jukolan järjestäjät, kun taas SSL ja PV sekä aikaisemmin Helsingin Sanomat muodostavat Jukolan viestin taustayhteisön. 1980-luvulla Jukolan järjestäminen selvästi ammattimaistui. Viesti oli kasvanut jo niin suuresti, että myös järjestämisessä tarvittiin ammattimaisempaa otetta. Myös valvonta ja ohjaus ovat tiukentuneet selvästi viimeisen 15 vuoden aikana. Jukola on brändi, ja ihmiset tietävät, mitä odottaa ja saa kilpailulta. Kilpailu on aina periaatteessa sama, vaikka se järjestetäänkin eri paikkakunnilla. (Reimo Uljaksen haastattelut 3.9.2008 ja 15.10.2009)

Alkuvaiheessa Helsingin Sanomien panos ja tuki olivat keskeisessä roolissa Jukolan järjestelyissä. Taloudellinen tuki oli merkittävää ja lisäksi erilaisten painotuotteiden valmistus suoritettiin Helsingin Sanomien painossa. Helsingin Sanomien rooli on vähentynyt pikkuhiljaa ja vuonna 2004 Helsingin sanomien edustaja jäi pois johtoryhmästä. Helsingin Sanomat on kuitenkin edelleen yhteistyökumppani toimittaan ja kustantaen edelleen kiertopalkinnot sekä lehti-ilmoitukset lehdessään. Järjestäjille ei kuitenkaan jaeta enää puhdasta rahaa. (Reimo Uljaksen haastattelu 3.9.2008)

6.3.2. Hakuvaihe ja valinta

Kahden ensimmäisen Jukolan, vuosien 1949 ja 1950, pääjärjestelyvastuun hoiti siis Kaukametsäläiset seurojen avustamina. Tämän jälkeen tilanne muuttui ja Kaukametsäläiset valitsi järjestäjäseurat ja auttoi ja hyvin löysästi valvoi niitä. Silloin ei viestejä varsinaisesti julistettu haettaviksi, vaan haku ja valinta suoritettiin johtoduon Kahila ja Pekkanen henkilökohtaisten kontaktien kautta. 1950-luvulla tapana oli usein, että nimenomaan Jukolassa tehtiin päätös seuraavan vuoden järjestäjästä. Vuoden katsottiin riittävän pitkäksi ajaksi kilpailun valmisteluihin. Vammalassa 1959 siirryttiin Jukolan viestien myöntämisessä uuteen käytäntöön ja viestipaikkakunnat päätettiin samalla kertaa kolmeksi vuodeksi, jotta seurat saisivat valmistautumisaikaa. Samalla kertaa annettiin viestien järjestäminen vuodeksi 1960 Kouvolalle, 1961 Turulle ja 1962 Lahdelle. 60-luvulla tilanne vaihteli ja pääsääntöisesti kilpailut myönnettiin vuotta aikaisemmin. Silloin alkoivat myös seurat itse jo aktiivisesti tarjoutua järjestäjiksi.

(Jukolan viestin tarina 1989, 41; Reimo Uljas, ”Sirpaleita graduusi”, liitetiedosto sähköpostina, lähetetty 18.6.2008)

Tänä päivänä Jukolan viesti julistetaan haettavaksi *Suunnistaja* -lehdessä yleensä noin 5 ½ vuotta ennen tapahtumaa. Itse Jukolan viestin haku on nykyään kolmivaiheinen. I-vaiheessa kiinnostuneet seurat/seurayhtymät ottavat yhteyttä johtoryhmään, joka vierailee kunkin kandidaatin luona, tällöin alustavat suunnitelmat kuten kilpailumaasto ja kilpailukeskus tulee olla suunniteltuna. II-vaiheessa johtoryhmä tekee ns. Short-listan valitsemalla 2-3 parhaaksi arvioitua jatkoon. Varsinaisen hakemuksen teko on niin työläs, että tässä vaiheessa on syytä rajata hakijoiden määrää. III-vaiheessa jatkoon päässeet tekevät lopullisen hakemuksen. Jo hakuvaiheessa pitää olla nimettyinä järjestelytoimikuntaan tusina ja muutamia muitakin avainhenkilöitä. ”Usein on käynyt niin, että hakija on saanut viestit järjestääkseen toisella tai vasta kolmannella hakukerralla, kun jotakin on petrattu tai kierto on natsannut paremmin.” (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 10–11)

Nykyään tulevien Jukola-järjestäjien valinnat julkistetaan ”*Jukola-kokouksessa*”. Jukola-kokous pidetään marraskuun 1. viikonloppuna tulevan Jukolan paikkakunnalla. Vuonna 2008 pidettiin Jukola-kokous 8.-9.11 Mikkelissä, vuoden 2009 Jukolan paikkakunnalla. Mikkelissä valittiin vuosien 2013–2015 Jukolan viestien järjestäjät, eli järjestäjät valitaan yleensä 4-5 vuotta ennen kilpailun H-hetkeä. Jukola-kokous on samalla edellisen Jukolan kritiikki- ja tulevien Jukolan järjestäjien koulutustilaisuus. Siihen osallistuu yhteensä noin 40 edellisen Jukolan ja noin 100 kaikkien tulevien Jukoloiden edustajaa kaikilta eri toimintasektoreilta. Kilpailujen johtajien tulee aina olla paikalla, samoin kuin pääsihteerien, talous-, kilpailu- tms. päälliköiden. Jukola-kokouksessa käydään loppuraportin pohjalta toimintoryhmittäin läpi edellisen viestin järjestelyt ja siirretään tietoa tuleville tekijöille. Edellisenä iltana johtoryhmän, taustayhteisöjen ja kaikkien viestien järjestäjien johtohenkilöt keskustelevat ja päättävät sillä hetkellä ajankohtaisista asioista. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 9; Reimo Uljas, ”Sirpaleita graduusi”, liitetiedosto sähköpostina, lähetetty 18.6.2008)

Valinnan jälkeen johtoryhmä opastaa ja valvoo järjestäjiä eri vaiheissaan. Kisa ei voi olla samalla talousalueella liian usein, koska silloin yhteistyökumppaneiden löytäminen voi olla vaikeaa, tämä vaikuttaa myös valintoihin. Valintaan vaikuttavat seuraavat reunaehdot, joiden on oltava kunnossa:

- kilpailukeskuksen soveltuvuus
- maaston soveltuvuus
- henkiset resurssit eli järjestäjän kyky selvittää järjestelyistä eli päteviä ihmisiä on tarpeeksi (esim. seuran puheenjohtaja ei voi olla vastuutehtävissä)
- Taloudelliset resurssit, kilpailu ei ole liian kallis järjestää ja tulopuoli saadaan kuntoon
- maantieteellinen sijainti

Seurojen intressinä ja pontimena on Jukolan viestin järjestäminen, joka on kunniatehtävä ja monen seuran haaveena. Luonnollisesti myös taloudellinen tulos on tärkeää, ja Jukolan viestin järjestäjät ovatkin pääsääntöisesti päätyneet mukavasti voitolle. Vaativat ponnistelut palkitaan siis taloudellisesti hyvin. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

6.3.3. Järjestelyohjeet, johtojärjestelmä ja johtoryhmän ohjeistus ja seuranta

Jukolan viestin järjestelyohjeet ovat johtoryhmän tekemät Jukolan viestin järjestämisen yleisohjeet, jotka toimitetaan tuleville kisajärjestäjille. Nämä järjestelyohjeet ovat 200-sivuinen ohjeisto ja se tehtiin 2000-luvun alussa. Järjestelyohjeet ovat Jukolan viestin järjestäjien peruskäsikirja, jota päivitetään ja täydennetään tarpeen ja kokemusten mukaan. Johtoryhmä ohjaa ja valvoo järjestävien seurojen järjestelyitä muun muassa järjestelyohjeiden avulla. Järjestelyohjeet on muistio, josta löytyy tarkat ohjeet lähes kaikkiin mahdollisiin tilanteisiin. Ohjeet ovat syntyneet kymmenien Jukoloiden kokemuksella ja johtoryhmä korostaakin niiden merkitystä ja huomioonottamista Jukolaa järjestäessä. Vaikka osaa järjestelyohjeiden kohdista voidaan pitää itsestäänselvyyksinä, on ne kuitenkin koettu tarpeellisiksi vuosien saatossa. Koska Jukola on brändi, yhdenmukaiset menettelyt ja toiminta ovat oleellisia. Järjestelyohjeissa mainitaan mm. seuraavasti: ”Lähtökohta on, että ohjeita noudatetaan. Poikkeamista tulee aina sopia johtoryhmän kanssa.” (Jukolan viestin järjestelyohjeet)

Järjestelyohjeista käy ilmi mm. Jukolan viestin *arvot*, joita ovat:

- Luonto ja luonnon kunnioittaminen
- Kilpailu käydään metsässä. Kilpailukeskus ei vaadi kiinteitä rakennelmia eikä niitä kisan jälkeenkään jää. Kasvien ja eläinten suojelemiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

- Talkootyö

95 % työstä tehdään talkoilla.

- Huiput ja harrastajat samassa kilpailussa

Jukola tehdään huipuille, mutta kaikki harrastajat ovat tervetulleita – ja heitä on paljon.

- Kiertää ympäri maata

Saadaan vaihtelevat maastot ja motivoituneet järjestäjät.

- Laatu

Jukola on tunnettu erinomaisista järjestelyistään. Perinteet, Jukolan johtomenetelmän ja järjestelyjen jatkuva, tempoilematon kehittäminen, teknisten apuvälineiden harkittu käyttöönotto sekä eri vuosien järjestäjien yhteistyö ovat siinä merkittävät tekijät.

- Liikuntaa

Parhaimmillaan. Haasteista kunnolla selviäminen edellyttää sekä fyysistä että taitoharjoittelua eli pitkäaikaista panostusta terveelliseen liikkumiseen.

- Perinteet

Jukolaan liittyy paljon perinteitä, Kaukametsäläiset mainitaan nimenomaan perinteen säilyttäjänä

- Aleksis Kivien Seitsemän veljestä – Jukolan viestin punainen lanka. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, takakansi; Jukolan viestin järjestelyohjeet)

Johtoryhmän tehtävänä on siis taustayhteisöiltä saatujen suuntaviivojen mukaisesti huolehtia viestien käytännön asioista. Johtoryhmä muun muassa:

- Kehittää Jukolaa
- Etsii ja valitsee Jukolan järjestäjät
- Neuvoa ja ohjaa järjestäjiä
- Valvoo, että Jukola tulee laadukkaasti järjestetyksi. (Jukolan viestit 1989–2008, 8)

Jukolan viestin järjestämisen ja toiminnan ydin on kokonaisuus, josta käytetään nimeä *Jukolan johtojärjestelmä*. Sen pääosat ovat:

- Tietty järjestäjien haku- ja valintaprosessi. Valinnan pääkriteerit ovat: maasto, keskus, henkiset, fyysiset ja taloudelliset resurssit, maantiede,
- Jukolan ohjeisto

- Tehtävien ajoitussuunnitelma, toimintasuunnitelma, loppuraportti,
- Jukola-kokous – tiedon siirto tuleville järjestäjille,
- Järjestäjien välinen tiivis yhteistyö,
- Johtoryhmän jatkuva järjestelyjen kehittäminen, ohjaus ja valvonta.¹⁹

Tarkastelen seuraavaksi Jukolan johtojärjestelmää hiukan tarkemmin. Kaukametsäläisten vuosikokous linjaa yleisiä linjoja, miten Jukolan viestiä tulisi viedä eteenpäin. Kaukametsäläisten hallitus ohjaa ja opastaa johtoryhmää periaatteellisissa ja yleisluonteisissa asioissa, ja saattaapa joskus tarttua yksityiskohtiinkin. Hallitus kokoontuu nykyään siis 4–6 kertaa vuodessa. Kaukametsäläisten hallitus, Suunnistusliiton johto ja johtoryhmä pitävät kerran vuodessa yhteispalaverin, jossa käydään läpi yhteistä mielenkiintoa herättäviä asioita. Lisäksi johtoryhmä pitää vuosittain 3–4 erillispalaveria ja kokoontuu lisäksi keskustellen ja päättäen asioista 5–10 muuta kertaa vuodessa eri yhteyksissä, joita ovat muun muassa tarkastusmatkat, itse Jukolan viesti, Jukola-kokous ja niin edelleen. Johtoryhmän ohjelmaan kuuluu myös opastus- ja valvontakäynnit järjestäjien luona. Ensin on enemmän opastusta ja koulutusta, myöhemmässä vaiheessa painopiste on valvonnassa. Parina ensimmäisenä vuonna valinnan jälkeen on 2–3 tilaisuutta vuosittain, sitten tahti tihenee ja viimeisenä vuonna joko valvoja, yksittäiset johtoryhmän jäsenet tai ryhmä kokonaisuudessaan käyvät noin kymmenen kertaa kisajärjestäjien luona. Johtoryhmän sisällä työnjako on nykyään karkeasti seuraavanlainen: Jukolan viestin valvoja: - itse kilpailuun liittyvät asiat, Suomen Suunnistusliiton edustaja: - sopimukset ja kiertävä kalusto, Puolustusvoimien edustaja: - Puolustusvoimia koskevat yhteistyöasiat, Kaukametsäläisten edustaja: - muut asiat. Kaukametsäläisten edustajalta kuluu vuosittain Jukola-asioihin noin kolme henkilötyökuukautta, valvojalta suunnilleen saman verran, muilta vähemmän. Kaukametsäläisten edustaja ja valvoja ovat talkoolaisia, joille maksetaan kulukorvaukset. Muut ovat johtoryhmän jäseniä osana työtään. Työnjako on aiemmin vaihdellut hiukan jäsenten osaamisen mukaan. (Reimo Uljas, ”Sirpaleita graduusi”, liitetiedosto sähköpostina, lähetetty 18.6.2008)

Johtoryhmä käyttää tänä päivänä erittäin suurta valtaa. Joka kerta kilpailunjohtaja haluaa tuoda esille omia ehdotuksiaan, ja osa niistä onkin hyväksyttävissä. Kuitenkin jos annettaisiin kilpailunjohtajien määrätä, Jukola olisi varsin toisenlainen tapahtuma kuin mitä se on tällä hetkellä. Johtoryhmän ja johtojärjestelmän avulla vältetään turhalta poukkoilulta. Myös Kaukametsäläiset ja Suunnistusliitto esittävät

¹⁹ Jukolan viestit 1989–2008 2009, 8.

näkemyksiään johtoryhmälle, tosin tämä on aika vähäistä. Päätöksistä ja muutoksista 80 % on peräisin johtoryhmältä, 15 % järjestäviltä seuroilta ja 5 % taustaryhmältä (Suunnistusliitto ja Kaukametsäläiset). Jukolan viestin järjestämisessä on pyritty siihen, että päätösten tulisi olla pysyviä ja pitkäkestoisia ja turhaa poukkoilua vältetään. Näin muutoksia tehdään maltilla ja harkiten. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Myös taloudelliset tavoitteet ovat luonnollisesti tärkeitä. Erilaisia maksuja säätelemällä pyritään pääsemään tähän tavoitteeseen. Edellisenä syyskuussa tehdään päätös seuraavan vuoden Jukolan maksuista. Johtoryhmällä on tässäkin vastuunsa. Johtoryhmä päättää järjestäjän esityksestä seuraavista asioista: osanottomaksuista, parkkimaksuista ja 2–3 pääruokalajista ja sen hinnasta. Muut ovat järjestäjän päätettävissä. Suunnistajat ovat hyvin kustannustietoisia, joten hinnoista päätetään harkintaa käyttäen. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Kisajärjestäjät tekevät lisäksi järjestelyohjeiden pohjalta *toimintasuunnitelman*, joka hyväksytetään johtoryhmällä. ”Toimintasuunnitelma pakottaa kunkin osa-alueen päällikön käymään yksityiskohdissaan läpi asiat, sillä olosuhteet, yhteydet ja liittynät ovat aina erilaiset. Edellisistä suunnitelmista saa vain apua.” Lisäksi allekirjoitetaan *järjestelysopimus* 1-3 vuotta ennen tapahtumaa. Järjestelysopimuksessa esitetään sopimuksen yksityiskohdat kuten osapuolet, tehtävät, edut, vastuut ja velvollisuudet. Kokemus on myös opettanut, että mikäli järjestäjinä on useita seuroja tai yleisseurojen jaostoja, niillä tulee olla sopimus siitä, miten työt ja mahdolliset tuotot jaetaan – jo ennen järjestelysopimusta.” (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 8–12)

Edellä mainittujen lisäksi järjestelysopimuksen mukaan kunkin Jukola-järjestäjän on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa kilpailusta runsas 100-sivuinen *loppuraportti* johtoryhmälle sekä tuleville Jukola-järjestäjille. Loppuraportin ensisijainen tehtävä on auttaa tulevia järjestäjiä. ”Loppuraportissa järjestäjä kertoo tarkasti, miten he tekivät, mikä sujui hyvin, missä olisi pitänyt parantaa/tehdä toisin, määrät ja tunnusluvut, käytetyt koneet ja laitteet, apuvälineet, rakenteet jne.” Jukolan viestin järjestäminen on niin mittava tapahtuma, että tiedonsiirto ja kokemusten vaihtaminen on ensiarvoisen tärkeää. Ei ole järkevää eikä oikeastaan mahdollistakaan, että jokainen Jukola-järjestäjä lähtisi puhtaalta pöydältä ja opettelisi ja suunnittelisi kaiken alusta. Näin johtoryhmä ja järjestelyohjeet nousevat keskeiseen rooliin Jukolaa järjestettäessä. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 8–9; Jukolan viestin järjestelyohjeet, 92)

Kisatoimintoja täytyy päästä kokeilemaan myös käytännössä ennen varsinaista tapahtumaa. Kisaviikon alussa tai edeltävällä viikolla pidetään kenraaliharjoitus, jossa harjoitellaan oleellimmat toiminnot. Siihen osallistuu 500–700 talkoolaista. Jukolan viestinhän järjestää joka vuosi uudet kisajärjestäjät ja siksi kenraaliharjoituksella on tärkeä rooli kilpailuun valmistautuessa. Myös tulevien Jukoloiden edustajat tutustuvat kenraaliharjoitukseen. Eräs Jukolan johtojärjestelmän osa on myös tekemällä opettelu. Seuraavan vuoden 20–30 vastuuhenkilöä on toimitsijoina rivitalkoolaisina edellisessä Jukolassa ja näkevät sisältä päin, miten homma hoidetaan. Järjestelyjen seuraajat tekevät organisaatiolleen raportin havainnoistaan ja usein vielä ennen juhannusta ainakin seuraavan kisan järjestelytoimikunta kokoontuu tilanteen tarkastukseen todetakseen juuri saatujen kokemusten perusteella, tarvitaanko suunnitelmiin muutoksia. Usein monet näistä menevät myös omaa Jukolaa seuraavaan viestiin vuoden päästä auttamaan kisajärjestelyissä. Ja onpa mukana myös noin kymmenkunta vapaaehtoista, jotka vuodesta toiseen ovat Jukolaa järjestämässä, paikkakunnasta riippumatta. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 9: Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

6.3.4. Jukolan viestin järjestelyorganisaatio

Kisaorganisaatio on ollut yllättävänkin samanlainen koko Jukolan viestin historian. Heti vuodesta 1949 lähtien Jukolassa oli päätoimikunta, joka vastaa pitkälle tämän päivän johtoryhmää. Päätoimikunnassa oli Kaukametsäläisten, Aleksis Kiven Seuran, Helsingin Sanomien ja Suomen Suunnistusliiton edustaja. Suunnistusliittoa edusti liiton päävalvoja. Vuoden 1949 Jukolan organisaatiossa oli kilpailunjohtaja, ratamestarit, valvojat, kuljetuspäällikkö, kilpailutoimistopäällikkö, viestipäällikkö, huoltopäällikkö ja sanomalehtisihteeri. Vuonna 1950 päätoimikunnassa oli myös Helsingin kaupungin edustaja, koska silloin oli kaupungin 400-vuotisjuhlavuosi. Edellisten toimijoiden lisäksi oli myös tiedotuspäällikkö. Lahdessa 1951 organisaatio oli muuten sama, mutta siellä ei ollut kuljetuspäällikköä, koska kilpailut käytiin samasta keskuksista käsin. Kisajärjestäjien organisaatio on ollut tästä eteenpäin hyvin pitkälle sama kuin tänä päivänäkin, vastuutehtävät ovat olleet alusta alkaen ja järjestään samat. Päätehtävien alapuolelle on vain tullut lisää tehtäviä ja tekijöitä kilpailun kasvaessa. Päätoimikunta hiipui alkuvuosiensa jälkeen ja niinpä se perustettiin uudelleen vuonna 1971, jolloin koettiin ajankohtaiseksi uudistaa Jukolan johto-organisaatiota. 1980-luvulle tultaessa organisaatiota uudistettiin uudelleen ja nyt päätoimi-

kunnan korvasi siis Jukolan viestin johtoryhmä. (Jukolan viestin kisaohjelmat 1949–1951; Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

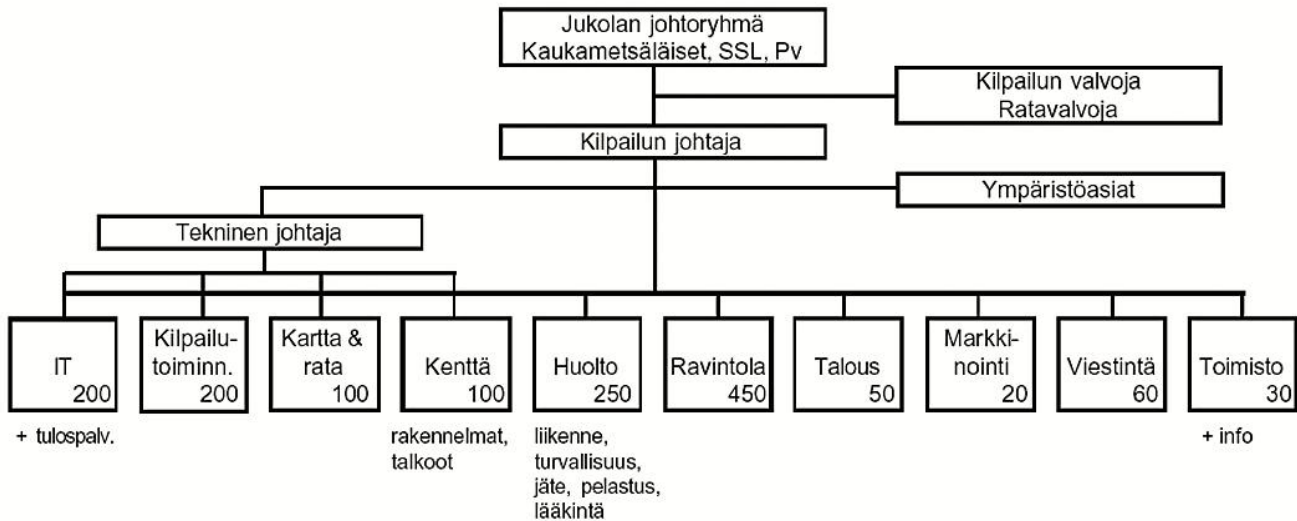
Kuten edellä on käynyt ilmi, on johtoryhmä keskeisessä roolissa Jukolan järjestelyissä. Lisäksi käytetään asiantuntijatukea ja tukiryhmää hyväkseen. Näiden tehtäviin kuuluvat lähinnä kartoitusvalvonta ja tulospalvelu sekä internetin toteutus. Asiantuntijat ja tukiryhmä toimivat asiantuntijoina erityisalueellaan ja tuovat osaamiseen jatkuvuutta ja pysyvyyttä. Pysyvä osa Jukolan organisaatiota ovat myös kilpailun valvojat, joita ovat Jukolan valvoja sekä ratavalvoja. Jukolan valvojan tehtävä on pysyvä ja hän on myös johtoryhmän sihteeri. Kilpailun järjestäjäseurat nimeävät yleensä ratavalvojan omalle kilpailulle ja tämä tehtävä vaihtuu vuosittain. Ratavalvojan henkilöllisyys tulee olla esillä jo hakemuksessa.

Järjestävien seurojen organisaatio muodostuu seuraavasti. Hakemuksessa tulee olla nimettynä ainakin kilpailunjohtaja, pääratamestari, tiedottaja ja ratavalvoja. Organisaatiokaavio muotoutuu yleensä paikallisten olojen mukaan ja pieniä eroavuuksia esiintyy. Yleinen malli on, että on 10–12 päätoimintoa, *valiokuntaa*, joiden päälliköt kilpailun johtajan kanssa muodostavat *järjestelytoimikunnan*. Valiokuntien vetäjät tulee nimetä ainakin kolme vuotta ennen kilpailua ja lisäksi vastuullisilla tulee olla nimettynä varamies. Järjestelytoimikunnan lisäksi kilpailun johtaja, tekninen johtaja, pääsihteeri ja taluspäällikkö ovat usein vielä muodostaneet *työvaliokunnan*. (Reimo Uljaksen haastattelu 3.9.2008)

Valiokuntia ovat yleensä olleet:

- pääsihteeri/kilpailutoimisto
- markkinointi
- talous
- viestintä
- kilpailutoiminnot
- atk ja tulospalvelu
- kenttä (rakenteet)
- huolto
- kartta ja rata
- ohjelma

Seuraavassa (Kuvio 1) on esitetty Jukolan viestin järjestelyorganisaatio kaavion muodossa. Kaavion luvut ovat järjestelytehtävissä olevien lukumäärä kunkin valiokunnan osalta. Luvut ovat suuntaa antavia ja vaihteluja eri järjestäjien välillä on esiintynyt.

Kuvio 1. Jukolan organisaatiokaavio.²⁰

Normaali työntekijöiden ja talkoolaisten rekryointitapa on ollut ns. *pyramidi-menetelmä*. Ensin hankitaan järjestelytoimikunta n. 12 henkilöä, he hankkivat taas vastaavasti alueittensa päälliköt 5 henkilöä, nämä taas alipäällikkönsä n. 60 x 5 henkilöä, jotka taas hankkivat työntekijät jne. Näin saadaan rekrytoitua yhteensä n. 1000 henkilöä. Työntekijöitä täydennetään sitten ulkoisella haulla netissä, paikallis-lehdissä, -radiossa jne. Työntekijöitä tarvitaan yhteensä n. 1200–1500 henkilöä, joista suurin osa on töissä vain kilpailuviikonlopun aikana. Rekrytoinnin onnistuminen on ollut vaihtelevaa. Joillakin seuroilla se on sujunut ilman ongelmia ja tekijöistä on ollut jopa ylitarjontaa, kun taas toisilla on viimeisten työntekijöiden saamisessa ollut suuriakin vaikeuksia. Esimerkiksi monilla isoilla yleisseuroilla on ilmennyt vaikeuksia sen takia, että he eivät ole paneutuneet rekryointiin riittävällä vakavuudella ajateltuaan, että isona yleisseurana heillä ei tule olemaan tämän kanssa mitään ongelmia. (Reimo Uljaksen haastattelu 3.9.2008)

²⁰ Lähde: Jukolan viestit 1989–2008 2009, 13.

Päätoimisia työntekijöitä Jukolan viestin järjestäjillä on ollut 1990-luvulta lähtien. Useana vuonna järjestäjät ovat palkanneet *pääsihteerin*, joka on tehnyt päätoimisesti töitä Jukola-organisaatiossa noin 1,5vuotta. Monilla seuroilla on lisäksi ollut palkallinen toimistosihteeritoimistotyöntekijöitä, joiden palkkaamisessa on myös joskus hyödynnetty työvoimatukea. Yleensä on ollut vuoden verran yksi palkattu henkilö ja viimeiset puoli vuotta toinen. Työllistettyjä on ollut viimeisen viiden vuoden aikana. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Vuoteen 2009 mennessä yhteensä 80 seuraa on järjestänyt Jukolan viestin (Liite 3). Niistä 23 seuraa on järjestänyt Jukolan useammin kuin kerran. Tapahtuma on ollut mannersuomen kaikissa muissa maakunnissa paitsi Keski-Pohjanmaalla ja Kainuussa. Keski-Pohjanmaalta on ollut vaikea löytää sopivaa maastoa ja Kainuussa jokavuotinen rastiviikko vie resurssit. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 10)

Valiokuntien tai sektoreiden päälliköistä koostuva järjestelytoimikunta kokoontuu ensin puolivuositain, sitten pari vuotta kuukausittain ja viimeisenä keväänä 2–3 viikon välein. Se varmistaa, että osajärjestäjät ovat edistyneet suunnitelmien mukaisesti ja päättää suurista linjoista. Ryhmät ovat jo täydessä työssä ainakin suunnitelmia hioen viimeistään kaksi vuotta ennen kisaa. Jukolan johtoryhmä neuvoo ja valvoo järjestelyjen kehittymistä. Se ei ole tarvinnut järeitä keinoja aikatauluissa pysymiseksi, mutta tosi on, että suuria eroja on järjestäjien yleensä ja erityisesti kilpailujen johtajien tavoissa hoidtaa projektia. Eri syistä on muutamia viestien vastuuhenkilöitä vaihtunut projektien aikana. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 11)

6.3.5. Muita järjestäjiä ja ammattilaisia

Jukolan viestin kilpailullisen puolen järjestävät suunnistusta harjoittavat urheiluseurat. Lisäksi järjestäjät hankkivat alihankkijoina eri toimintoihin muita tahoja, esimerkiksi liikenteenohjaukseen. Tavallista on ollut, että myös muut alueen yhdistykset ja urheiluseurat osallistuvat Jukolan viestin järjestämiseen. Jukolan viestin järjestäminen on niin mittava tapahtuma, että monilla suunnistusseuroilla on vaikeuksia selviytyä siitä yksinään. Vain isoimmat suunnistusseurat, joista monet ovat myös yleisseuroja, pystyvät suoriutumaan järjestelyistä yksinään. Mukana järjestelyissä on ollut muiden lajien urheiluseuroja, kyläyhdistyksiä, metsästysseuroja ja -yhdistyksiä, partiolaisia, reserviläisiä, maatalousnaisia, SPR:n en-

siapuryhmiä ja niin edelleen. Maatalousnaiset ja kylätoimikunnat ovat yleensä olleet mukana ravintolapuolella, metsästysseurat ovat olleet mukana riistanajossa. Aleksis Kiven Seura oli mukana kilpailun järjestelyissä ensimmäisestä Jukolasta 1950-luvun loppuun saakka. Viime vuosikymmeninä seura ei ole ollut enää mukana Jukolan viestin toiminnassa lainkaan. Korvaus muille seuroille on yleensä maksettu tehtyjen tuntien mukaan, esimerkiksi 2 €/tunti. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Vuoden 2005 Sippu-Jukolan järjestäjä Sippurasti oli vain 300 jäsenen suunnistuksen erikoisseura, joten he eivät mitenkään pystyneet suoriutumaan tehtävästä yksinään. Tarve oli suuri ja Sippurasti pieni seura, joten yli puolet töistä hoidettiin alihankintoina. Niinpä Sippurasti jakoikin tehtäviä tehokkaasti ja tavallista laajemmin alueen eri yhdistyksille ja seuroille. Yhteensä muita yhdistyksiä ja seuroja osallistui Sippu-Jukolan järjestelyihin peräti 29. (Reimo Uljas, ”Sirpaleita graduusi”, liitetiedosto sähköpostina, lähetetty 18.6.2008; Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Muiden seurojen ja yhdistysten osuus ja tarve on vaihdellut vuosittain. Esimerkiksi Tampereella 2008 ei ollut juurikaan tarvetta turvautua ulkopuolisten apuun, koska isot yleisseurat Tampereen Pyrintö ja Koovee järjestivät viestin. Edellä mainittu Sippurasti taas oli pieni seura, joten heillä oli suuri tarve ulkopuoliselle avulle. Kaikki muut tahot ovat yleensä tulleet mielellään mukaan, eikä pelkäästään rahan takia. Jukolan viestin järjestäminen on kunniatehtävä myös muille seuroille ja yhdistyksille. Esimerkiksi Tampereen Jukoloissa 1986 ja 2008 Kaanaan kylä oli aktiivisesti mukana molemmissa viesteissä. Kokemus on kuitenkin opettanut, että jos viestiä on järjestämässä yleisseura tai useita seuroja, niin nykyään tulee olla sopimus siitä, miten työt ja voitot jaetaan, muuten voi esiintyä ongelmia. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Kuten edellä on tullut ilmi, monia töitä on hoidettu myös alihankintatöinä. Tällaisia ovat olleet edellä mainittujen lisäksi muun muassa kartanteko, tuloslaskennan johto, tv-tuotanto, sähkötyöt, kuljetukset ja maansiirto. Lisäksi SPR:ltä on ostettu lääkintäpalvelu. Paikalliset vaihtelut alihankkijoiden suhteen ovat olleet melkoisia, riippuen muun muassa järjestävien seurojen koosta sekä talousalueesta. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Kartanteko on tänä päivänä pääasiassa ammattikartantekijöiden työtä. Niinpä Jukolan viestinkin kartan tekee tänä päivänä ammattilaiset. Tämä käytäntö on ollut 90-luvulta lähtien, aikaisemmin yleensä seu-

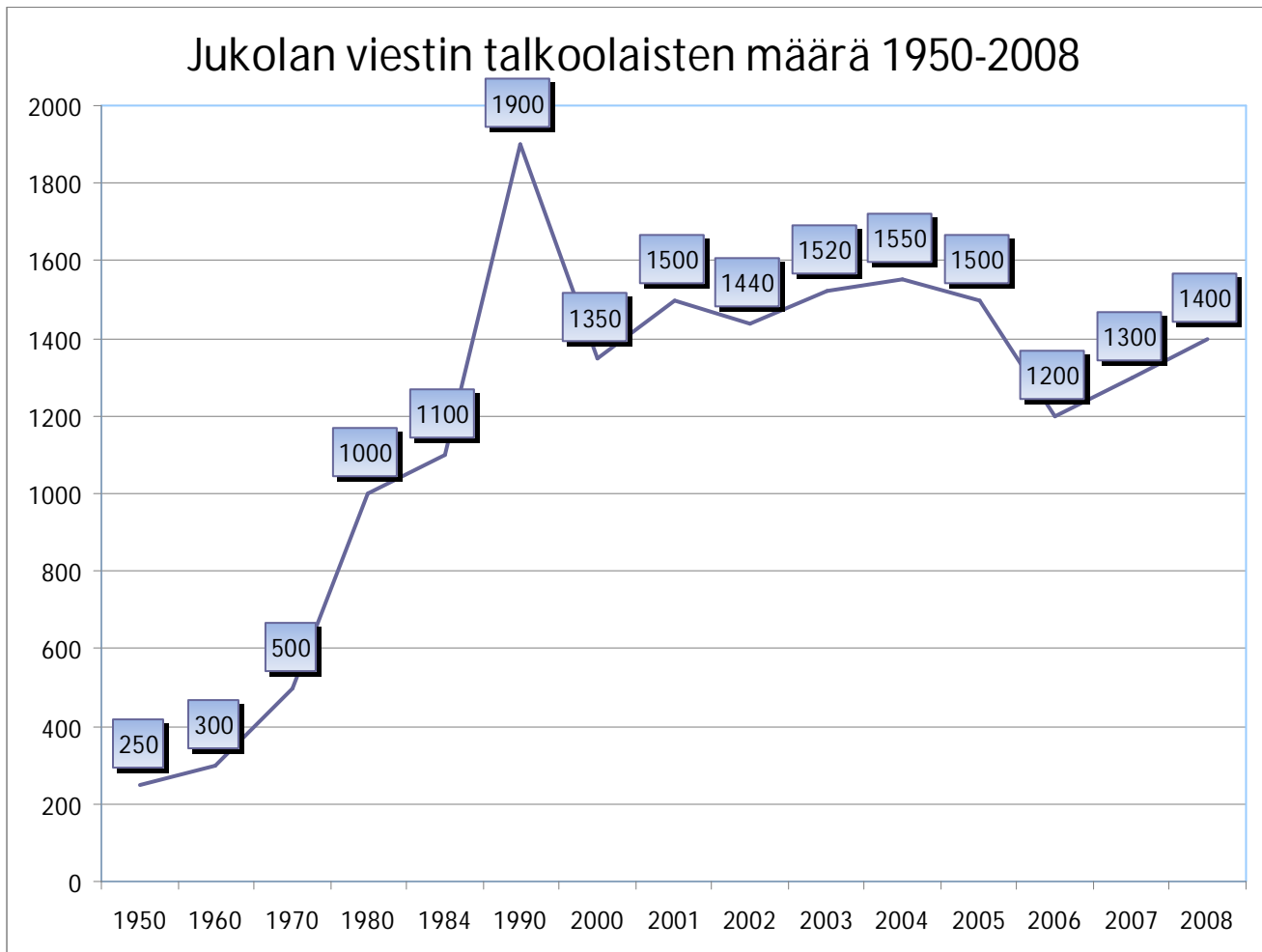
ran oma väki teki kartan. Vastuuhenkilöiden etsimisen ohella ensimmäisiä tehtäviä on siis kartanteon aloittaminen. Yleensä tarvitaan ilmakehuus tulkintoihin, mikä vaatii aikaa. Kolmisen vuotta ennen kisaa ratamestarit kiertävät jo ahkerasti maastoa rastipaikkoja ja reittejä suunnitellen. Kartanteon lisäksi IT-puolella tarvitaan tänä päivänä muutama vahva ammattilainen, lähinnä tukihenkilöitä ja teknisiä asiantuntijoita kuten Pekka Pirilä, Jouni Aaltonen ja Timo Kokko. Kun nämä asiantuntijat tekevät kehitystyötä, tapana on että Kaukametsäläiset maksavat kustannukset. Jos taas he tekevät tietyille Jukolalle töitä, niin tällöin kisajärjestäjät maksavat kulut. Myös sähkö- ja tv-puolelle tarvitaan ammattilaisia töihin, joita eivät tavalliset talkoolaiset pysty hoitamaan. Samoin ravintolan 2–3 päällikköä ovat tavallisesti alan ihmisiä. Ravintola ja ruokapalvelu on kaiken kaikkiaan Jukolan isoin yksittäinen yksikkö, joten sitä täytyy olla ammattilaiset vetämässä. Lisäksi voi olla mukana myös muutamia mediapuolen ammattilaisia. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

6.3.6. Talkootyö ja vapaaehtoistoiminta

1980-luvun puoliväliin saakka Jukolan viesti järjestettiin sataprosenttisesti vapaaehtois- ja talkoovoimin. Ainoat korvaukset olivat kulukorvauksia. Alkuaikoina varsinkin Helsingin Sanomien ja Puolustusvoimien panos ja tuki ovat olleet ratkaisevia. Helsingin Sanomien taloudellinen tuki oli merkittävää ja armeijan varusmiehiä on hyödynnetty muun muassa kilpailukeskuksen rakentajina, rastimiehinä sekä liikenteen ja paikoituksen ohjaamisessa.

Edelleenkin Jukolan viesti järjestetään 95 prosenttisesti talkoo- ja vapaaehtoisvoimin. Yhteensä työntekijöitä tarvitaan siis tänä päivänä 1200–1500 henkilöä. Näistä suuri osa työskentelee ainoastaan Jukolaviikonlopun aikana, mutta useita satoja vapaaehtoisia tarvitaan jo monia kuukausia ennen kilpailuviikonloppua. Varsinkin kilpailukeskuksen rakentaminen samoin kuin purkaminen ovat erittäin mittavia tapahtumia ja vaativat satojen ihmisten työpanoksen. Jukolan viestin talkootyön merkitystä kuvaa hyvin se, että vaikka Kaukametsäläisten edustaja johtoryhmässä sekä Jukolan viestin valvoja käyttävät vuodessa kumpikin noin kolme henkilötyökuukautta ajastaan Jukolan viestin tehtäviin, heille maksetaan ainoastaan kulukorvauksia. Kaikkiaan Jukolan viestin järjestämiseen menee noin 50–70 henkilötyövuotta eli yhteensä noin 100 000 tuntia. (Reimo Uljaksen haastattelu 3.9.2008)

Talkoolaisten määrän kasvu on ollut huomattavaa vuosien saatossa. Talkoolaisia oli vuodesta 1949 aina 1960-luvulle saakka noin 300, 1970-luvulla ja 1980-luvun alkuvuosina 500 talkoolaista, 1980-luvun loppupuoliskolla 1000 talkoolaista ja 1990-luvun alusta alkaen keskimäärin 1500 talkoolaista. Vuoden 2010 Kytäjän Jukolaan Hyvinkäälle järjestäjät kaavailevat 1800 talkoolaista. Talkoolaisten määrän kasvu on korreloinut osanottajamäärien kasvua. Yhteensä Jukolan viestin järjestelyihin on osallistunut vuosikymmenten aikana 50 000 talkoolaista. Kyseessä on siis varsin mittava ja näyttävä suomalaisen talkootyön voimainnäyte. Seuraavassa (Kuvio 2) on esitettyä talkoolaisten määrän kehittyminen aina 1950-luvulta 2000-luvulle saakka. Suurin kasvu tapahtui 1970-luvulta 1980-luvun lopulle ajoittuvana ajanjaksona samanaikaisesti viestin osallistujamäärien rajun kasvun kanssa.

Kuvio 2. Jukolan viestin talkoohenkilöiden määrä vuosina 1950–2008:²¹

²¹ Lähde: Reimo Uljas, ”Sirpaleita graduusi”, liitetiedosto sähköpostina, lähetetty 18.6.2008.

Kohtuullinen nykytavoite talkoolaisten määrässä on 1500, mikäli ei ole käytetty paljon ulkoistuksia. Vuonna 1999 oli siis jopa 1900 halukasta talkoolaista, mikä oli jo liikaa ja osalle halukkaista piti ”keksiä” hommia. Vuosina 2006 ja 2007 talkoolaisia taas oli liian vähän. Salossa 2006 jotkut ihmiset joutuivat tekemään jopa 36 tunnin vuoroja ja vastaavasti Lapualla osa töistä jäi tekemättä. Tampereen 2008 Jukolan 1400 talkoolaista oli niukasti riittävä määrä. Salon ja Lapuan ongelmat johtuivat rekrytointitavasta. Molemmat Jukola-järjestäjät isoina yleisseuroina uskoivat rekrytoinnin onnistuvan helposti. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. Tästä viisastuneena Jukolan johtoryhmä tulee jatkossa kiinnittämään entistä tarkemmin huomiota myös rekrytointiin. Johtoryhmä tulee huolehtimaan, että jatkossa käytetään vain pyramidi-menetelmää, jota sitten täydennetään ulkoisella haulla. Näin saadaan myös parhaat henkilöt oikeille paikoille ja ihmiset tuntevat toisensa. (Reimo Uljas, ”Sirpaleita graduusi”, liitetiedosto sähköpostina, lähetetty 18.6.2008)

Aikaisemmin alkuvuosina rekrytoitiin yleensä seuran omasta piiristä ensin jäsenet ja sitten tuttavat. Siinä vaiheessa, kun talkoolaisia on tarvittu yli 500, hakua on jouduttu laajentamaan seurojen ulkopuolelle. Myös Jukolan viestissä on internet otettu mukaan yhdeksi rekrytointikanavaksi viime vuosina sisäisen pyramidimallin lisäksi. Jukolassa talkoolaisten nettihaku on ollut noin 10 vuotta käytössä. Tälläkin hetkellä vuoden 2010 Kytäjä-Jukolan kotisivuilla löytyy ilmoittautumislomake talkoolaiseksi haluaville (Kytäjä-Jukolan kotisivut: <http://www.jukola2010.net/talkoolaiset/>, viitattu 12.11.2009).

Tuire Pöyhiä tarkastelee internetiä rekrytointikanavana seuraavasti: ”Internetin kautta tapahtuva rekrytointi sinällään viestii vapaaehtoistoiminnan uusista virityksistä. Internetin välityksellä tapahtumaan voivat lähteä mukaan henkilöt, joilla ei ole vahvaa perinteistä kiinnittymispintaa lajiin ja seuratyöhön, vaan jotka hakeutuvat toimintaan mukaan hetken mielihoituksesta. Tällöin tapahtumasta lähdetään hankkimaan itselle hyötyä erilaisissa muodoissa, kuten käytännöllisen työkokemuksen saamisena. Rekrytointikanavana internet madaltaa kynnystä ilmoittautua mukaan, mutta toisaalta sitoutuminen toimintaan voi ainakin alkuvaiheessa olla varsin löyhää.” (Pöyhiä 2004, 78–79)

Talkoolaisten tehtävät jaetaan taitojen ja toivomusten mukaan. Järjestelyissä on ollut yleensä mukana muutama sata täysin ulkopuolista henkilöä, jotka ovat halunneet olla mukana järjestämässä Jukolaa. On jopa kymmenkunta henkilöä, jotka ovat joka vuosi järjestelyissä mukana. Palkinnoksi vaivannäöstään

talkoolaiset saavat yleensä T-paidan, kisalippiksen ja ruokailun ilmaiseksi. Kisa-asut ostetaan tavallisesti omakustannushintaan. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Talkoolaisten saamisessa on myös merkille pantavaa, että aikaisemmin mitä suurempi paikkakunta oli kyseessä, sitä vaikeampi oli saada talkoolaisia kerättyä kasaan. Tähän voisi olla selityksenä se, että pienillä paikkakunnilla on ollut suurempi tarve saada aikaan merkittävä paikallinen tapahtuma ja Jukolan viestin järjestäminen on ollut juuri tällainen. Pienillä paikkakunnilla myös yhteisöllisyys on usein voimakkaampaa ja Jukolan viestin järjestämisessä on haluttu tuoda myös yhteisön voima esiin. Suuremmilla paikkakunnilla on riittänyt muitakin isoja tapahtumia ja yhteisöllisyys on ollut löyhempää. Nykytilannetta on vaikeampi arvioida, sillä tilanne vaihtelee ja riippuu vuodesta ja paikkakunnasta. Vuosien saatossa Jukolan viesti on kasvanut suur tapahtumaksi myös suuremmilla paikkakunnilla ja lukuisat vapaaehtoiset haluavatkin osallistua tapahtuman järjestämiseen. Yhteensä talkoolaisia on viestin historian aikana osallistunut kilpailun järjestelyihin noin 50 000. Voidaan siis puhua varsin mittavasta vapaaehtoistoiminnan voimannäytöstä. (Reimo Uljaksen haastattelu 3.9.2008)

Huomionarvoista on, että vuoteen 1999 saakka tarvittiin 200 pihtileimojen tarkastajaa. Vuonna 2000 elektroniseen leimausjärjestelmään siirtyminen vähensi tilapäisesti noin sadalla talkoolaisten määrää. Osanottajien määrän kasvu lisäsi kuitenkin taas talkoolaisten tarvetta nopeasti. Lisäksi tekniikan kehityksessä on tarvittu entistä enemmän ammattitaitoisia talkoolaisia, joten siinä suhteessa tilanne ei ole ainakaan helpottunut. Kaiken kaikkiaan Jukolan viestin järjestäminen on sen verran haastavaa, että talkoolasia joutuu myös kouluttamaan tehtäviinsä. Koulutuksen tarve on entisestään kasvanut viime vuosina tiukentuneiden viranomaismääräysten vuoksi. Eri tehtävissä olevilla talkoolaisilla täytyy olla hygieniapassia, tieturvallisuuskorttia ja järjestysmieskorttia ennen kuin he voivat toimia tehtävissään. Toki myös aikaisemmin oleellisiin tehtäviin on koulutettu, vaikkei siihen ollut varsinaisia velvoitteita. Järjestelyjen onnistumisen kannalta se koettiin kuitenkin tarpeelliseksi. (Reimo Uljas, ”Sirpaleita graduusi”, liitetiedosto sähköpostina, lähetetty 18.6.2008)

6.3.7. Talous ja brändi sekä politiikka

Jukolan viesti on kasvanut merkittäväksi tapahtumaksi myös taloudellisesti ja Jukolan liikevaihto onkin nykyään hiukan yli miljoona euroa. Tarkkojen lukujen määrittämisen ongelmaksi muodostuvat kuitenkin

kin niin sanotut ”oravannahkakaupat”, joita on useita. Miten kirjata esimerkiksi näkyvyyttä vastaan saatuja tavaroita ja palveluja? Suuri osa yhteistyösopimuksista on juuri tällaisia. Esimerkiksi Puolustusvoimien sopimus olisi täysin hinnoin maksettuna kymmeniä tuhansia euroja, nyt se vaihdetaan näkyvyyteen, esittelypaikkaan, ilmaisiin joukkueisiin, ruokalippuihin, kutsuvieraisiin ja niin edelleen. Vastineeksi Puolustusvoimilta saadaan muun muassa 350 telttää, 60–80 kilometriä valo- ja puhelinkaapeleita asennettuina, kenttäreitteitä ja henkilökuntaa eri tehtäviin. Esimerkiksi Tampereella 2008 Puolustusvoimat asensi yhteensä jopa 100 kilometriä kaapelia kilpailukeskukseen ja maastoon. Puolustusvoimat tuli voimallisemmin mukaan Jukolan viestiin vuonna 2004 viisivuotisella sopimuksella yhteistyöstä. Nyt sopimusta on jatkettu aina vuoteen 2012 saakka ja lisäksi sopimuksessa on kahden vuoden optio. Aikaisempina vuosina oli tapana sopia joka vuosi erikseen paikallisesti Puolustusvoimien kanssa. Kaiken kaikkiaan palvelut ja hyödykkeet on mitoitettu win-win-periaatteella samanarvoisiksi, eikä rahaa liiku lainkaan osapuolten välillä. Puolustusvoimat onkin varsin tärkeässä roolissa tämän päivän Jukolan järjestelyissä. (Reimo Uljas, ”Sirpaleita graduusi”, liitetiedosto sähköpostina, lähetetty 18.6.2008; Jukolan viesti uutiset: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=17&uutisid=165>, viitattu 16.12.2009)

Yhteistyösopimusten osuus on kasvanut viime vuosina. Lisäksi sopimukset ovat suurentuneet eikä takavuosien käsiohjelmien pikkuilmoituksia juurikaan ole enää. Osuussääntä ja tukijat ovat tulleet mukaan 80-luvun puolivälistä, sitä ennen oli lähinnä aitamainoksia ja kisaohjelman mainoksia. Nykymuodossaan osuussääntä tulivat 1990-luvulla ja ne ovat nousseet viimeisten vuosien aikana keskeiseen rooliin. Osuustukijoita rajoitti aikaisemmin viestin päätukijana alusta saakka olleen Helsingin Sanomien kanssa tehty sopimus, jonka mukaan rintanumeroissa saattoi olla vain Helsingin Suunnistajien nimi. Kun tämä tilanne muuttui vuonna 2004, osuusmarkkinoinnin osuus on korostunut siitä lähtien. Yhteensä osuustukijoita voi siis olla 11, seitsemän Jukolan viestissä ja neljä Venlojen viestissä. Venlan osuussääntien arvo on noin 10 000–15 000 euroa ja Jukolan vastaavasti 15 000–25 000 euroa, tavallisten yhteistyökumppanien tuki noin 3000–6000 euroa. Helsingin Sanomat on nykyään yhteistyökumppani ja se lahjoittaa kiertopalkinnot. Kaiken kaikkiaan talous on kasvanut vuosikymmenten saatossa kymmenkertaisiksi, ja on kasvanut suhteessa enemmän kuin mitä osanottajamäärien kasvu. Tähän ovat olleet tärkeimpinä syinä kaupallisuus, yhteistyökumppanit, televisiointi. Esimerkiksi tv- ja videotaulukuvan tuottaminen kaikkine kuluineen maksaa 100 000 euroa, mutta se tulee mainostuloina takaisin

järjestäjille. (Reimo Uljas, ”Sirpaleita graduusi”, liitetiedosto sähköpostina, lähetetty 18.6.2008; Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Taloudellisena tavoitteena on saada voittoa järjestäjille kaksi (2) euroa/työtunti ja jotkut järjestäjät ovat tähän päässeetkin. Voitto on vaihdellut 0,2–2 euroa/työtunti välillä. Kahden euron tavoite saada voittoa on kohtuutavoite, sillä kyseessä on kuitenkin viiden vuoden työ ja yhteensä 100 000 työtuntia. Erilaisia maksuja säätelemällä pyritään pääsemään tavoitteeseen. Edellisenä syyskuussa tehdään päätös maksuista. Kuten edellä on käynyt ilmi, johtoryhmä päättää osanottomaksuista, parkkimaksuista ja 2-3 pääruokalajista. Paljon tulee Jukolaan tukea tavarana ja niin sanottuna ”oravannahkakauppoina” Näille on pyritty hinnat arvioimaan ja joku hinta laskettu. Tappiota ei ole Jukolan järjestämisessä kukaan tehnyt ainakaan viimeisen 25 vuoden aikana, jolloin Reimo Uljas on ollut mukana toiminnassa. Tuotot kilpailusta ovat muodostuneet pitkälti seuraavan jaon mukaan: ¼ osanottomaksuista, ¼ yhteistyösopimuksista, ½ ravintola, pysäköinti, telttamaksu yms. tuotoista. Tapahtuman kasvun johdosta Jukolaa ei myönnetäkään samalle talousalueelle liian usein, koska silloin yhteistyökumppanien hankkiminen voisi olla vaikeaa. Näin menetellään varsinkin syrjäisemmän Suomen kuten Lapin ja Itä-Suomen osalta. (Reimo Uljas, ”Sirpaleita graduusi”, liitetiedosto sähköpostina, lähetetty 18.6.2008; Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.)

Suurimmat menoryhmät ovat rakentamis-, toimisto-, ravintola-, tv- ja videokuvan sekä kilpailutekniikan kulut. Liitto perii osanottomaksuista 20 %. Monen lajin arvokilpailujen tapaisia kynnysrahoja tai liitolle luovutettavaa osuutta mainoksista ei ole, vaan ne rahat jäävät järjestäjälle. Jukolassa raha ei ole pääasia eikä Jukolan järjestelyjen päätarkoitus ole tuottojen maksimointi, vaan tarjota huippuluokan tapahtuma kohtuuhinnoin. Kilpailu on pääasia, ei taloudellinen tulos. On myös tehty päätös, että Jukolan kisaportissa, logossa ja juhlahavalla ei ole mainoksia. Monelle seuralle on kunnia-asia järjestää Jukolan viesti ainakin kerran. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 12; Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Jukolasta on vuosien saatossa tullut myös eräänlainen brändi tai tuote, joka tunnetaan Suomessa myös muiden kuin suunnistajien parissa. Jukolan logo merkittiin Patentti- ja rekisterihallituksen tavaramerkirekisteriin 2003. Jukolan logo on suunnistusmaailmassa laajasti tunnettu ja osa Jukolan brändiä. Niinpä 2000-luvun alussa järjestelysopimukseen merkittiin, että Jukolan logon tulee olla merkittävä osa

kisan tunnusmerkkiä. Myös Nuorten Jukolan logolle tuli omat säännöt vuonna 2008. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 6–7)

Vuonna 2001 pidetyn neuvonpidon jälkeen perustettiin markkinointiryhmä, jossa oli Kaukametsäläisten ja liiton sekä kunkin tulevan Jukolan edustajat. Konsepti ei oikein toiminut ja niin herätettiin henkiin jo 1995 esitetty ajatus markkinointihenkilön saamiseksi. Jukolan rahkeet eivät siihen yksin riittäneet, mutta kun mukaan saatiin myös Kainuun ja Fin5-rastiviikot sekä liiton taloudellinen tuki, näiden päätapahtumien markkinointipäällikkö saattoi aloittaa elokuussa 2007. Hänen tehtäviinsä kuuluu mm. valtakunnallisten yhteistyökumppanien hankinta, osanottajamarkkinointi jne. Kustannukset on jyvitetty osapuolten kesken. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 6)

Suunnistajien keskuudessa taas Jukolan viesti kuuluu ehdottomiin lajin huipputapahtumiin ja se onkin yksi parhaista lajin näyteikkunoista muulle urheilumaailmalle ja suurelle yleisölle. *Jukolan brändi* ja *Jukolan ego* lähtevät suunnistuksen perusarvoista, jotka ovat seuraavat:

- puhdas laji ilman rasitteita
- järjen ja voiman ainutlaatuinen yhdistelmä
- ”amatöörilaji” vailla tarpeetonta glamouria
- luonnossa liikkumista sitä kunnioittaen
- omien rajojen etsimistä
- selviytymistä
- kansalaistaidon kehittämistä
- koko perheen laji

Näiden suunnistuksen perusarvojen varaan siis Jukolaa rakennetaan. Vastaavasti Jukolan egoon ja imagoon liitetään ainakin seuraavat asiat:

- mystinen suomalainen kesäyö
- kansallisromantiikka ja kunniakkaat perinteet
- maailman paras ja vaativin viestisuunnistustapahtuma

- urheilutapahtuma, josta pääsevät nauttimaan samassa kilpailussa maailman huiput ja harrastelijat
- luonnon järkevä moninaiskäyttö sitä kunnioittaen
- suunnistuksen näyteikkuna; osa suomalaista urheilukulttuuria
- Jukolan kuviomerkki/logo on laajalti tunnettu (Jukolan viestin järjestelyohjeet)

Politiikka ei ole missään vaiheessa ollut keskeisessä tai tärkeässä roolissa Jukolan viestiä järjestettäessä. Alkuvuosina silloiset molemmat urheilun keskusjärjestöt SVUL ja TUL ovat olleet mukana alusta saakka. TUL:n edustajia on ollut Kaukametsäläisissä alusta saakka mukana. Aikanaan he olivat poikkeuksella valittu niin sanotun kiintiöperiaatteen mukaan. Viimeiset ”kiintiövalinnat” olivat 1970-luvun puolivälissä, eli viimeiseen 30 vuoteen ei näin ole enää tehty. Aktiivipoliitikkoja ei ole mukana ollut eikä Jukolaa ole käytetty politiikan apuvälineenä. Poliitiikka ei näin ollen ole missään vaiheessa sanellut, kelle kisat myönnetään. Kielikään ei ole ollut Jukolan viestin esteenä, myös ruotsinkieliset seurat ja ihmiset ovat olleet mukana Kaukametsäläisten jäseninä ja Jukolaa järjestämässä. Alussa Kaukametsäläiset oli vastavetona ruotsinkieliselle Skogkarlarna järjestölle, mutta nykyään säännöistä on poistettu suomenkielen pakko. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Suomen liittyminen Euroopan Unioniin vuonna 1995 ei ole juurikaan vaikuttanut Jukolan viestin järjestämiseen eikä se aseta mitään erityisiä reunaehtoja. Natura on ollut ainoa vaikuttaja ja sekin riippuu siitä, miten sitä tulkitaan. Suomessa halutaan soveltaa Naturaa aivan omalla tavalla. Muuten EU:lla ei ole ollut merkittävää vaikutusta. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

6.3.8. Jukolan viesti lukujen valossa

Seuraavassa on vielä lueteltuna ja koottuna yhteen muutamia Jukolan viestin lukuja tämän päivän Jukolaa kuvaamassa. Luvut ovat viime vuosien keskimääräisiä lukuja.

- 14 000 osanottajaa
- osanottajista 2 500 ulkomailta ja 2 500 ei-seurajoukkueista
- 20–26 maasta joukkueita
- 15 000 huoltajia ja yleisöä
- 1 500 toimitsijaa

- 100 000 työtuntia
- 95 % työstä talkoina
- 8–12 km² kilpailualue
- 50–80 ha keskusalue
- 150+ rastia
- 200 eri rataa
- 500 rastileimasinta
- 35 000 karttaa
- 30 000 ruoka-annosta
- 30 000 kahvi-/teeannosta
- 10 000 grillimakkaraa tms.
- 15 000 kahvileipää tms.
- 65 000 leipäviipaletta
- 50 000 litraa juomaa vettä, josta 10 000 litraa juomaa rasteilla
- 350 linja-autoa
- 300 asuntoautoa, -vaunua
- 4 000 henkilöautoa
- 15 m³ polttopuita saunoissa
- 100 tietokonetta
- 100 km erilaisia asennettuja kaapeleita
- 100 000 nettihakua kisan aikana
- 500 000 nettihakua muina aikoina
- 50–60 maassa internet-lähetyksen katsojia
- 1 100 000 euroa, liikevaihto²²

Merkittävä asia järjestelyissä on kiertävä kisakalusto. Kaikkea materiaalia ei ole järkevää hankkia joka vuosi uudelleen. Niinpä järjestäjältä toiselle kiertää neljä isoa rekkakuormaa tavaraa: saunat, suihkut, lähdön ja vaihdon rakenteita, tekniikkaa, lipputankoja ja niin edelleen. Uusia investointeja tehtäessä mietitään aina niiden käyttöä useana vuonna. Tekniikka on kehittynyt kuitenkin viime vuosina niin nopeasti, että tekniikan osalta hankitaan joka vuosi yleensä uudet laitteet. Yleensä järjestäjä ostaa ne viestin jälkeen itselleen. Myös esimerkiksi kunta tai Puolustusvoimat ovat ostaneet Jukolassa käytettyjä tietokoneita. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 24; Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

²² Jukolan viestit 1989–2008 2009, 13.

6.4. Käänne­pisteet/taitekohdat Jukolan viestin järjestämisen historias­sa

Kaukametsäläisten nykyinen puheenjohtaja Reimo Uljas on käynyt läpi Jukolan viestin eri vuosikymmeniä ja tullut siihen tulokseen, että seuraavat vuodet ovat merkittäviä käänne­pisteitä Jukolan viestin historiassa. Kaikki nämä tapahtumat ovat olleet merkittävällä tavalla vaikuttamassa Jukolan viestin järjestämiseen. Niillä on myös ollut pysyvää ja pitkävaikutteista vaikutusta viestin järjestämiseen.

1948: Kaukametsäläiset perustetaan 30.6. Perustava virallinen kokous pidettiin 16.12. Ilman Kaukametsäläisiä Jukolan viesti ei olisi koskaan syntynyt.

1951: Viesti halutaan ja ajetaan pois pääkaupunkiseudulta. Tehdään päätös, että viesti kiertää ympäri maata. Tämä on ollut keskeinen päätös Jukolan viestin järjestämiselle ja on ollut osaltaan rikastamassa viestiä.

1972: Ensimmäiset suunnistuksen erikoiskartat otetaan käyttöön Jukolassa. Tämä tuo suunnistamisen aivan uudelle tasolle.

1980: Jukolan viestin järjestäminen ammattimaistuu. Johtoryhmä perustetaan. Johtoryhmä on tänä päivänä keskeisessä roolissa järjestelyissä.

1988: Jukolan tietojärjestelmä otetaan käyttöön. Vuonna 1992 otetaan uusi tietojärjestelmä käyttöön edellisen pohjalta. Tämä tietojärjestelmä on edelleen päivitettyinä ja sovellettuna käytössä.

2000: Elektroninen leimausjärjestelmä (emit) otetaan käyttöön. Samalla tulevat myös online-rastit ja suurta videotaulua aletaan hyödyntää kilpailukeskuksessa kilpailun kulun seuraamiseen.

2006: GPS-seuranta otetaan käyttöön. Seurannan hyödyntäminen lisäsi huomattavasti tapahtuman seurattavuutta niin paikan päällä kuin kotikatsomoissakin. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

6.5. Jukolan järjestämisen heikkoudet, ongelmat ja uhkakuvat sekä vahvuudet

Jukolan viestillä kuten millä tahansa urheilukilpailulla on omat heikkoutensa, ongelmansa ja uhkaku-
vansa sekä vastaavasti vahvuutensa kilpailujen järjestämisen kannalta. Reimo Uljas on pohtinut näitä
seuraavalla tavalla:

”Järjestelyjen kannalta on ongelma tai uhakuva, mistä löytyy kunnollinen kilpailukeskus, joka on riit-
tävän suuri yhteensä noin 60–80 hehtaaria ja lisäksi siinä tulisi olla riittävän hyvä maasto ympärillä.
Sähkö- ja teleyhteydet ovat tärkeitä, samoin vesi- ja jätevesijärjestelyt. Kuitenkin esimerkiksi 1994
Luostolla ei ollut sähköä, vaan kaikki sähkö tuotettiin aggregaateilla. Tänä päivänä valinnassa painaa
ensin kilpailukeskus ja sitten vasta maasto – voi ehkä sanoa, valitettavasti. Kompromisseja joudutaan
tekemään. Pahimpana uhkakuvana ovat maaston käyttörajoitukset, joista voi tulla ongelmia ratasuun-
nittelulle. Käyttörajoituksia voi tulla jälkikäteen kilpailun myöntämisen jälkeenkin. Tällaisia ovat esi-
merkiksi uudet suojelupäätökset. Yksi uhakuva on lisäksi, että löytyykö Jukolalle järjestäjiä? 1990-
luvun lopulla uhka oli todellinen. Silloin firmat pelkäsivät ”antaa” työntekijöitään Jukolan johtotehtä-
viin näiden vapaa-aikoinakaan. Nyt se ei ole ollut enää suuri uhka. Käytettävissä on viime vuosina ollut
johtotehtäviin paljon toimintakykyisinä eläköityneitä. Sen sijaan tiukentuneet viranomaismääräykset
ovat nousseet viime vuosina merkittävään rooliin. Lisäkoulutuksesta tulee kymmenien tuhansien lasku.
Tällaisia vaativat muun muassa terveys, liikenne-, pelastus-, poliisi- ja ympäristöviranomaisten määrä-
ykset. Esimerkiksi ruuan kanssa tekemisissä olevilla täytyy olla hygieniapassi, liikenteenohjauksessa
olevilla tieturvallisuuskortti, lisäksi tarvitaan järjestysmieskortin omaavia ja niin edelleen. Rekrytointi-
puolella ravintolapäällikön löytäminen on ollut vaikeinta. Ravintolapäälliköllä on 500 alaista. Se on
suurin yksikkö ja tehtävä onkin varsin haasteellinen.” (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Yksi uhakuva voisi olla mahdollinen osallistujamäärien lasku. Tämäkin mahdollisuus tulee ottaa
huomioon. Tämä mahdollisuus voisi helposti konkretisoitua suurten ikäluokkien poistuessa lajin paris-
ta. Tähän vaihtoehtoon on pyritty vastaamaan monella eri tavalla. Osuuksia on hiukan lyhennetty. Ta-
pahtumaa on markkinoitu myös ei-suunnistajille ja seurojen ulkopuolelle. Myös ulkomaiseen näkyvyy-
teen ja markkinointiin on panostettu varsinkin internetin välityksellä. Myös lajien suosiot vaihtelevat
kausittain. Juuri tällä hetkellä Jukolan viesti on varsin kiinnostava ja suosittu urheilutapahtuma, mutta

kuka tietää, mikä tilanne on esimerkiksi kymmenen vuoden päästä? Mikäli osallistujamäärät putoaisivat selvästi, niin tällä voisi olla vaikutusta kalliimpiin palveluihin. Esimerkiksi tv-kameroiden määrää voisi joutua pudottamaan oleellisesti nykyisestä ja tämän takia taas kilpailun seurattavuus kärsisi. Osallistujamäärien laskiessa kilpailun järjestäminen ei olisi myöskään taloudellisesti yhtä kannattavaa kuin mitä se on tänä päivänä. Tämä voisi taas vaikeuttaa halukkaiden järjestäjien löytämistä. Kaiken kaikkiaan osallistujamäärien mahdollisella selvällä pienentymisellä voisi olla monia haittavaikutuksia ja tähänkin vaihtoehtoon on syytä varautua.

Myös osallistujamäärien voimakas kasvu voisi kääntyä uhkakuvaksi. Tällöin jouduttaisiin väistämättä tekemään erilaisia rajoituksia viestin suhteen. Myös sopivan kilpailupaikan löytäminen vaikeutuisi entisestään. Lisäksi myös ympäristön huomioiminen ja erilaiset ympäristö- ja maastonkäyttörajoitukset voisivat hankaloittaa viestin järjestämistä huomattavasti. On ilmeistä, että Jukolassa liikutaan osallistujamäärien suhteen niillä rajoilla, jolloin viestin kasvaminen muuttuikin vahvuudesta uhkakuvaksi.

Jukolan viestissä on tänä päivänä monia vahvuuksia. Ensinnäkin Jukola kiertää ympäri maata ja näin on joka vuosi uudet motivoituneet järjestäjät eikä leipääntymistä pääse tapahtumaan. Toisaalta Jukolalla on vahva ja hyvin toimiva johtojärjestelmä ja johtoryhmä. Näin viestin järjestämistä ei tarvitse opetella joka vuosi alusta alkaen uudelleen. Myös Jukolan hyvä maine voidaan nähdä vahvuutena. Kilpailulla on näkyvyyttä ja se on haluttu tapahtuma järjestää. Perinteet ja arvojen kunnioittaminen on myös ehdottomasti nähtävä vahvuuksina. Lisäksi Kaukametsäläisten rooli perinteiden vaalijana on tärkeää ja sillä on vain positiivista vaikutusta kilpailulle. Jukola on tunnettu korkeasta laadustaan. Se herättää kiinnostusta – ympäri maailmaa – tulla kokemaan Jukolan maaginen yö. (Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

7. Yhteenvetoa ja pohdintaa

”Kovin siinä iskeiltiin ja juostiin, ja voittajina taistelivat Tuomas, Aapo ja Eero, jotka jo olivat karkoitaneet vastusmiehensä tarhan itäiseen päähän. Mutta kun raivattu tie oli loppunut, vaihettivat puolueet asemia kiistassaan, ja veljekset Juhani, Simeoni ja Timo rupesivat pakenemaan kohden kotoa taas, vaikka pinnistelivätkin vastaan voimiansa myöten. Vaikeata oli vastustaa Tuomaan heittoa, koska kiekko loiskien ja parkuen kirmasi esiin; vaikeata kiekon, taasen tullessaan takaisin, pyöriä ohi Eeron, il-

man sattumista hänen sauvaansa. Niin siinä kamppailtiin, hikoiltiin ja kirkkuiltiin täyttä kitaa, ja kamppausta katseli äänetön Lauri, seljässä Metsolan taakka, katselivat myös Killi ja Kiiski, istuen aina lähellä Juhania, avaten tuolloin tällöin leukojansa vilahtavaan haukotukseen. Ja kirkaana kaarteli heidän päällensä syyskuun taivas, raikas koillinen hongistossa hymisi, ja korvessa, kuivan kuusen kyljessä, nakutteli punaharjainen, keltasilmäinen tikka, ja välistä helähteli hänen kileä ja kaunis äänensä.”²³

—

Kovasti on Jukolassakin vuosien saatossa isketty ja juostu. Eräskin tikka on varmasti ihmetellyt puunrungolta suunnistajien menoa metsän siimeksessä. Käyn seuraavaksi tiivistettynä läpi niitä tutkimustuloksia ja vastauksia, joita sain alussa asettamiini tutkimuskysymyksiini. Tutkielmani rakentui kahden päätutkimuskysymyksen ympärille. Nämä tutkimuskysymykset olivat: 1.) Miten Jukolan viesti on muuttunut historiansa aikana? 2.) Miten kansalaistoiminta, vapaaehtois- ja talkootyö sekä Jukolan viestin organisointi ovat muuttuneet? Lopuksi pohdin vielä Jukolan viestin tulevaisuudennäkymiä.

7.1. Jukolan viestin muutokset

Ensimmäinen päätutkimuskysymykseni käsitteli siis Jukolan viestin muutosta ja muuttumista historiansa aikana. Maailma ja sen myötä Jukolan viestin toimintaympäristö ovat muuttuneet melkoisesti näiden 60 vuoden aikana, jolloin viesti on järjestetty. Myös varsin suuret yhteiskunnalliset muutokset ovat muuttaneet ihmisten elinolosuhteita. On tullut niin globalisaatiota, kaupallistumista kuin teknistä kehitystäkin. Nämä muutokset ovat luonnollisesti näkyneet myös Jukolan viestissä. Jukola on kehittynyt alle sadan suomalaisjoukkueen mitteloista kansainväliseksi tuhansien suunnistajien juhlaviikonlopuksi, josta löytyy itse suunnistuksen lisäksi tarjontaa laidasta laitaan. Jukolan viesti on muuttunut ajan mukana seuraten yhteiskunnan, liikuntakulttuurin ja tekniikan kehitystä. Muutokset on kuitenkin pyritty tekemään maltilla ja harkiten.

Jukolan viestin historiallisia kausia tarkastellessani päädyin kausittelussa viiteen eri kauteen. Nämä ovat siis: 1. Synty- ja organisoitumiskausi 1948–1954, 2. Vakiintumiskausi 1955–1969, 3. Uusiutumisen kausi 1970-luku, 4. Ammattimaistumisen kausi 1980–1994 ja 5. Tekniikan ja kaupallistumisen

²³ Kivi, Aleksis 2000, Seitsemän veljestä, 218–219.

kausi 1995–2009. Kullakin kaudella on omat erityispiirteensä, jotka antavat leimansa kaudelle. Olen myös pyrkinyt nimeämään kaudet näiden erityispiirteiden mukaan. Jukolan viestin syntykautta leimasi valtaisa innostus asiaa kohtaan. Tämän jälkeen tilanne tasaantui ja jäi paikalleen kunnes oli taas aika uudistaa viestiä. Kolmea viimeisintä vuosikymmentä ovat leimanneet toiminnan ammattimaistuminen, osallistujamäärien voimakas kasvu, kaupallistuminen ja tekninen kehitys. Tarkempaa yhteenvetoa historiallisista kausista olen tehnyt luvussa 4.6.

Kysymykseen, mitkä ja millaisia ovat Jukolan viestin muutokset, löytyy monia vastauksia. Itselläni on kokemuksia Jukolan viestistä reilun kahdenkymmenen vuoden ajalta ja tuona aikana on Jukolan viesti muuttunut omien kokemuksieni mukaankin varsin merkittävästi. Suurimmat muutokset ovat mielestäni olleet kilpailun koveneminen ja kansainvälistyminen, harrastejoukkueiden mukaantulo, kaupallistuminen ja ehkä huomattavimpana tekniikan kehittyminen ja sen hyödyntäminen.

Myös omassa seurassani Jukolan viesti on aina ollut yksi kauden päätavoitteista ja kesän kohokohdista. Kilpasuunnistajan roolissa olen huomannut, että kilpailu Jukolan viestin voitosta on koventunut entisestään tultaessa 1990-luvulta 2000-luvulle, enää ei ole mahdollista voittaa Jukolaa ”oman kylän pojilla”. Tärkein yksittäinen syy tähän on suunnistuksen tason laajeneminen ja se, että nyt Jukolassa ovat paikalla kaikki maailman huippusuunnistajat. Ja nimenomaan keskieuropallaiset juoksijat ovat nousseet entistä ratkaisevampaan rooliin. Yhä edelleen pohjoismaalaiset seuramatseerit hallitsevat maailman viestikilpailuja, mutta nyt näiden seurojen väreissä juoksevat kaikki maailman parhaat suunnistajat. Ilman ulkomalaisia vahvistuksia on kovin vaikeaa voittaa Jukolan viestiä tänä päivänä. Viimeksi sen teki Turun Suunnistajat vuonna 1996 Rautavaaran Jukolassa täysin kotimaisella joukkueella (Koski, Matti. J. Jukolan viestin tilastot). Venlojen viestissä on menestyminen kotimaisin voimin ollut toistaiseksi helpompaa. Esimerkiksi suomalaiset joukkueet ovat 2000-luvulla voittaneet Venlojen viestin täysin kotimaisin voimin kolme kertaa (Koski, Matti. J. Jukolan viestin tilastot).

Viime vuosina on silmiinpistävä ollut harrastejoukkueiden vahva mukaantulo Jukolan viestiin. Kuten muidenkin urheilun massatapahtumien kuten maratonjuoksun, niin myös Jukolan viestin suosio kuntoliijoiden keskuudessa on noussut huomattavasti viime vuosina. Tämän on osaltaan mahdollistanut sääntömuutos, että nykyään myös muiden kuin virallisten seurajoukkueiden on mahdollista osallistua Jukolan viestiin. Näin lukuisat kaveriporukat ja firmojen joukkueet ovat löytäneet tiensä Jukolaan. Huomionarvoista onkin, että muut perinteiset suunnistusviestit ovat hävinneet kokonaan tai näiden

osallistujamäärät ovat pudonneet murto-osaan ja siitä huolimatta Jukolan viesti jatkaa kasvuaan. Esimerkiksi Ruotsin Tiomilassa osallistujamäärät ovat pudonneet huomattavasti eli lähes puoleen huippuvuosista eikä Suomen ja Pohjoismaiden perinteisiä viestiliigoja enää järjestetä.

Tiomilan osallistujamäärien pudotusta selittänee se, että se on ollut tähän saakka ainoastaan seurajoukkueille tarkoitettu kilpailu. Tästä johtuen osallistujamäärien väheneminen on seurannut kilpasuunnistajien määrien vähenemistä, lähinnä Pohjoismaissa. Tiomila on lisäksi kymmenosuuksinen viesti, kun taas Jukolassa on vain seitsemän osuutta. Kymmenen miehen joukkueita on selvästi vaikeampi muodostaa kuin seitsemän miehen. Myös Tiomilan keväinen ajankohta on vaikuttanut osallistujamääriin. Aikaisesta ajankohdasta johtuen Tiomilassa on selvästi enemmän yöosuuksia kuin Jukolassa, jopa 7–8 osuutta, ja se on näin kilpailuna selvästi vaativampi. Kesäinen kesäyö on selvästi suosinut Jukolaa myös osallistujamääriä ajatellen. Ruotsissakin on huomattu harrastajajoukkueiden suuri suosio Jukolassa ja tämän seurauksena myös Tiomilan järjestäjät ovat päättäneet avata kilpailun ensimmäistä kertaa myös ei-seurajoukkueille vuoden 2010 Tiomilassa. Aika näyttää, millaisen suosion se herättää Ruotsissa ja lähteekö myös Tiomilan osallistujamäärät nousuun tämän muutoksen seurauksena.

Kuten on tullut ilmi, Jukolan osallistujamäärät ovat sen sijaan kasvaneet koko ajan, ja välillä reilustiakin. Tähän on varmasti vaikuttanut harrastajajoukkueiden sekä ulkomaalaisten määrän kasvu. On aika vaikeaa ennakoida milloin ja mihin osallistujamäärään kasvu pysähtyy. Suunnistajien lukumäärään sekä Suomessa että maailmalla verrattaessa sekä ylipäätään suomalaisia liikuntaa harrastavien ihmisten määrää tarkasteltaessa, voidaan arvioida, että osallistujamäärät alkavat olla aika lähellä maksimiaan.

Vaikka Jukolassa on aina pyritty tekemään muutoksia maltilla ja vähitellen, myös Jukolan viesti on muuttunut ajan mukana. Tästä käy hyvänä esimerkkinä kaupallistumisen asteittainen lisääntyminen. Kaupallistuminen on kiihtynyt urheilutapahtumissa 2000-luvulla ja tämä näkyy myös Jukolan viestissä. Olen itsekin huomannut, kuinka kauppojen ja esittelyteltojen määrä on kasvanut vuosi vuodelta. Olettelta tuli ensimmäisen kerran Pyhä-Luoston Jukolaan vuonna 1994. Nykyään eri viestiosuuksien osuusponsorit koristavat numerolappuja, kun aikaisemmin kaikilla oli Helsingin Sanomien mainos numerolapussa. Toki on luonnollista, että myös yritykset ja kauppiat ovat kiinnostuneita näin merkittävästä tapahtumasta. Jukolan viesti on järjestään sen seutukunnan kesän kohokohtia, missä viesti kulloinkin järjestetään. Herää kysymys, että pystyykö Jukolan viesti säilyttämään arvojaan ja perinteitään

kaupallistumisen ”puristuksessa”, vai menettääkö se näin osan identiteetistään? Jukolan viestin järjestyohjeissa on tähänkin kiinnitetty huomiota ja siinä kehoitetaan hillitsemään liiallista kaupallistumista sekä viestin viemistä eteenpäin perinteitä kunnioittaen. Muutokset on pyritty tekemään maltilla ja harkiten.

Pitkästi kaupallistumisen seurauksena myös talouden merkitys ja osuus on kasvanut huomattavasti viime vuosien aikana. Jukola on saanut myös entistä enemmän näkyvyyttä mediassa muun muassa televisioinnin ansiosta. Nämä kaikki ovat osaltaan olleet vaikuttamassa siihen, että Jukolan viestin talous on kasvanut suhteessa huomattavasti paljon enemmän kuin mitä osallistujamäärien kasvu on ollut. Tänä päivänä Jukolassa puhutaan reilusti yli miljoonan euron liikevaihdosta.

Viimevuosien ehkä merkittävin muutos on kuitenkin ollut tekniikan kehittyminen ja sen hyödyntäminen Jukolan viestissä. Tämä on näkynyt niin kilpailun järjestämisessä kuin sen seuraamisessakin. Pihtileimasimet ovat vaihtuneet elektroniseen leimausjärjestelmään, online-tulospalvelu, jättivideotaulut kilpailukeskuksessa ja reaaliaikainen GPS-seuranta ja sen näyttäminen videotaululla sekä internetissä. Lisäksi koko yön kestävä radiolähetys on vaihtunut vastaavaan tv-lähetykseen, tosin yön radiolähetykset ovat jälleen yleisön pyynnöstä tulleet takaisin. Tekninen kehitys on siis tuonut aivan uusia ulottuvuuksia Jukolaan ja varsinkin sen seuraamiseen ja seurattavuuteen.

Seuraava tutkimuskysymys käsitteli Jukolan viestin erityispiirteitä. Jukolan viesti on varsin ainutlaatuinen urheilutapahtuma niin Suomessa kuin maailmallakin. Näin Jukolasta on löydettävissä monia erityispiirteitä, joita ei muista urheilutapahtumista löydy. Jo moneen kertaan esille tuotu Aleksis Kiven ja Seitsemän veljeksien vaikutus on yksi merkittävimmistä erityispiirteistä. Urheilutapahtumaan on ainutlaatuisella tavalla otettu vaikutteita kulttuurista ja kaunokirjallisuudesta. Toinen merkittävä erityispiirre on maailman parhaiden huippusuunnistajien ja tavallisten harrastelijoiden osallistuminen samaan kilpailuun. Jukolan viesti kiinnostaa ja kerää yhteen niin maailmanmestarit kuin tavalliset kuntosuunnistajatkin ja kaikille löytyy riittävästi haasteita. Huippusuunnistajien keskuudessa Jukolan viestin voitto arvostetaan todella korkealle, lähes samalle viivalle maailmanmestaruuden kanssa. Kuntosuunnistajille ja harrastelijoille riittää radan kunnialla selvittäminen. Myös suomalainen kesäyö tuo oman erityispiirteensä ja ainutlaatuisen tunnelmansa. Missään muussa urheilutapahtumassa eivät tuhannet osallistujat kilpaile keskellä yötä kesäyön mystisessä tunnelmassa. Tähän tuovat oman lisämausteensa myös suun-

nistajien lampuista muodostuvat ”kiiltomadot”, jotka etenevät vauhdikkaasti muuten pimeässä metsässä. Yksi viestin erityispiirre on myös tapahtuman kiertäminen ympäri maata. Tapahtuma on vuodesta toiseen sama, mutta joka vuosi sen järjestävät eri seurat.

Seitsemän veljeksien merkitys Jukolan viestissä tuli jo esille Jukolan erityispiirteinä. Kivi ja Seitsemän veljestä ovat siis vaikuttaneet varsin ratkaisevasti Jukolan viestin syntyyn ja siihen millaiseksi viestikilpailu aikoinaan muotoutui. Kuten on myös tullut ilmi, Seitsemän veljestä näkyy ja vaikuttaa yhä edelleen Jukolan viestissä. Tästä parhaimpana esimerkkinä ovat viestissä käytetyt lainaukset Seitsemästä veljeksestä. Tämä näkyy selvimmin tapahtuman eri nimissä ja muun muassa Jukolan viestin tervehdyksissä. Seitsemän veljeksien merkitys on ollut keskeisessä roolissa myös perinteiden vaalimisessa. Järjestelyohjeisiin on siis jopa kirjattu ylös: ”Seitsemän veljestä – Jukolan viestin punainen lanka”.

Seuraavaksi siirryn toisen päätutkimuskysymyksen tarkasteluun, eli siihen miten kansalaistoiminta, vapaaehtois- ja talkootyö sekä Jukolan viestin organisointi ovat muuttuneet. Tapahtuma on kehittynyt vuosien saatossa muutaman sadan suunnistajan viestikilpailusta kymmenien tuhansien ihmisten mittavaksi kesätapahtumaksi. On siis varsin luonnollista, että Jukolan viestin järjestäminen on kehittynyt ja muuttunut huomattavasti vuosikymmenten aikana. Talkoolaisten määrä on moninkertaistunut 250:stä reiluun 1500:aan. Myös kilpailun budjetti on kasvanut suhteessa jopa enemmän kuin mitä osallistujamäärät ovat kasvaneet.

Vastattaessa kysymykseen Jukolan viestin organisoinnista ja organisaatiosta kävi ilmi, että itse järjestelyorganisaatio on pysynyt aika pitkälle samanlaisena kaikki nämä vuosikymmenet. Perustehtävät ovat olleet samat alusta saakka. Joitain uusia sektoreita ja valiokuntia on tullut mukaan viestin kasvun ja edellä mainittujen tekniikan kehityksen ja kaupallistumisen myötä. Talkoolaisten määrä on kasvanut hyvin pitkälle samassa suhteessa osallistujamäärien kasvun kanssa. Mukaan on tullut muutamia päätoimisia työntekijöitä, mutta yhä edelleen Jukolan viesti järjestetään 95 prosenttisesti talkoolaisten voimin. Jukolan viestin organisaatiota olen käsitellyt tarkemmin luvussa 6.3.4. Jukolan organisaatio on esitelty kaavion muodossa kuviossa 1, sivulla 84. Ylintä päätäntävaltaa Jukolassa käyttää siis Jukolan viestin johtoryhmä, johon kuuluvat tällä hetkellä Kaukametsäläisten, Suomen Suunnistusliiton ja Puolustusvoimien edustajat. Jukolan johtoryhmä perustettiin 1980 ja tämä on ollut yksi Jukolan organisaation tärkeimmistä muutoksista. Johtoryhmää oli edeltänyt vuonna 1971 perustettu päätoimikunta, jonka

toimintaan ei oltu täysin tyytyväisiä. Jukolan johtoryhmä käyttää tänä päivänä hyvin suurta valtaa ja se on tuonut järjestelyihin mukaan ammattimaisuutta ja jatkuvuutta. Jukolan viestin valvonnasta taas vastaavat kilpailun valvoja ja ratavalvoja.

Kaukametsäläisillä on edelleen tärkeä rooli Jukolan järjestämisessä. Se on puhtaasti yhden asian liike, eli yhdistyksen päätehtävä on järjestää Jukolan viesti, ja vieläpä hyvin ja menestyksekkäästi. Tärkeä tehtävä on myös perinteiden vaaliminen ja Seitsemän veljeksien kunnioittaminen. Kaukametsäläisten vuosikokous linjaa viestin yleisiä linjoja ja hallitus ohjaa ja opastaa johtoryhmää periaatteellisissa ja yleisluontoisissa asioissa. Lisäksi Kaukametsäläisten edustaja, yleensä puheenjohtaja, kuuluu johtoryhmään. Ilman Kaukametsäläisiä Jukolan viesti ei olisi sellainen kuin mitä se on tänä päivänä.

Seuraavassa tutkimustehtävässä oli tarkoitus selvittää vapaaehtoistyön ja talkootoiminnan osuutta Jukolan viestissä. Jukolan viesti on varsinainen suomalaisen talkootyön voimannäyte. Alkuvuosikymmenet Jukola järjestettiin täysin talkoovoimin ja yhä edelleenkin 95 prosenttisesti. Työtunteja kertyy noin 100 000 yhtä viestiä kohden, mikä vastaa noin 50–70 henkilötyövuotta. Tänä päivänä viestin järjestämiseen osallistuu noin 1500 talkoolaista ja yhteensä järjestelyihin heitä on osallistunut 50 000 viestin historian aikana. Viimevuosina talkoolaisten päärekrytointimalliksi on vakiintunut niin sanottu pyramidi-menetelmä, jolla saadaan noin tuhat talkoolaista kerättyä ja jossa ylhäältä käsin lähdetään hankkimaan talkoolaisia. Talkoolaisia myös koulutetaan tehtäviinsä ja viime vuosina lisääntyneet viranomaismääräykset ovat kasvattaneet lisäkoulutuksen tarvetta. Eri tehtäviin tarvitaan erilaisia pätevyyskäsikuten hygieniapassia, tieturvallisuuskorttia ja järjestysmieskorttia.

Vapaaehtoisten ja talkoolaisten lisäksi tutkin, miten ammattilaisten käyttäminen ja ammattimaistuminen näkyvät Jukolan viestissä. Päätoimisia työntekijöitä Jukolassa on ollut 1990-luvulta lähtien. Yleensä kyseessä on ollut pääsihteeri sekä mahdollisesti toimistotyöntekijä. Pääsihteeri on toiminut tehtävässään normaalisti noin 1,5 vuotta. Myös muita ammattilaisia on alettu hyödyntää 1990-luvulta lähtien. Tällaisia ovat olleet muun muassa kartantekijät, IT-puolen asiantuntijat ja ravintola-alan ihmiset. Lisäksi on teetetty alihankintatöinä esimerkiksi tv-tuotantoa, sähkötöitä, kuljetuksia ja maansiirtoa. Jukolan viestin järjestäminen on siis selkeästi ammattimaistunut viimeisten 20 vuoden aikana. Mukaan on tullut monia töitä ja tehtäviä, jotka vaativat alan ammattilaisten työpanoksen.

Yhtenä tutkimuskysymyksenä oli myös, miten ympäristön huomioiminen näkyy Jukolan viestin järjestämisessä. Ympäristö ja luonto ovat keskeinen osa Jukolaa ja siksi niiden huomioimiseen on kiinnitetty huomiota alusta alkaen. Ympäristön huomioiminen sekä luonnon kunnioittaminen ovat yksi Jukolan järjestämisen perusehdoista ja edellytyksistä. Tapahtuma on kasvanut niin suureen mittasuhteisiin, että myös viranomaisilta tulee varsin kattavat ympäristömääräykset järjestelyiden osalta. Luonnollisesti myös suunnistajien jättämät kulku-urat ja maaston kuluminen ovat olleet kiinnostuksen kohteena. Vuoden 1995 Sipoon Jukolasta tehtiin laajempi luontoselvitys, jonka mukaan jälkiä syntyy selvästi yleisesti luultua vähemmän ja valtaosa näistäkin korjautuu nopeasti. Näin maaston kulumisen ei pitäisi olla jatkossakaan este Jukolan viestin järjestämiselle, kunhan aremmat maastonosat kierretään ratasuunnittelussa.

Tutkielmani on siis luonteeltaan laadullinen tutkimus ja se perustuu pääasiallisesti kirjallisiin lähteisiin Jukolan viestistä. Tutkielman tekoa ohjasi laadulliselle tutkimukselle ominainen esiymmärrys tutkimusaiheesta. Tämä esiymmärryksen olen saanut oman suunnistusharrastuksen kautta. Osallistumalla itsekin Jukolan viestiin jo useamman vuoden ajan, olen samalla tehnyt osallistuvaa havainnointia tutkimuskohteestani ja toiminut osallistuvana liikunnansosiologina. Tästä kaikesta on ollut suurta hyötyä tutkimustyölleni. Toisaalta liian läheiseen suhteeseen tutkimuskohdetta kohtaan liittyy omat heikkoutensa ja ongelmansa. Ollessaan itsekin osa tutkimuskohdettaan voi olla vaikeaa asettua tutkimuskohteensa ulkopuolelle ulkopuolisen tutkijan rooliin. Kuinka varmistaa se, että pystyy tarkastelemaan tutkimustaan objektiivisesti ulkopuolelta käsin ollessaan itsekin vahvasti tutkimuskohteessaan ”sisällä”? Myös laadulliseen tutkimukseen liittyy omat heikkoutensa. Laadullisen tutkimuksen yksi ongelmakohta on se, että tutkija on sekä tutkimusasetelman luoja ja tulkitsija. Näin voi nousta esiin kysymys tutkimuksen objektiivisuudesta ja puolueettomuudesta. Yritin parhaani mukaan välttää nämä ongelmakohdat ja läheisestä suhteestani huolimatta asettua ulkopuoliseksi ja objektiiviseksi tutkijaksi mahdollisimman luotettavan tutkimuksen aikaansaamiseksi.

Tämä tutkielma on varsin ainutlaatuinen laatuaan. Vastaavanlaisia laadullisia tutkimuksia ei suomalaisista urheilutapahtumista ole juurikaan tehty. Myös itse tapahtuma on varsin ainutlaatuinen, jossa urheilutapahtumaan on liitetty vahva kytkös suomalaista kulttuuria ja kaunokirjallisuutta. Tämän johdosta olen halunnut tuoda myös tutkielmassani tämän kulttuurillisen kytköksen esille. Ainutlaatuisuudesta huolimatta tällä tutkielmalla olisi annettavaa myös muiden urheilutapahtumien tutkimukselle ja tämän

tyyppistä tutkimusta olisi mahdollista soveltaa myös toisiin urheilutapahtumiin. Urheilutapahtumiahan on Suomessa pääasiassa tutkittu kvantitatiivisin menetelmin kuten erilaisten kyselyiden avulla. Laadullinen tutkimus ja esimerkiksi fenomenologis-hermeneuttinen menetelmä toisi näihin perinteisiin tutkimuksiin aivan uusia ulottuvuuksia. Vastaavasti tätä omaa tutkimustani voisi syventää ja laajentaa kvantitatiivisin menetelmin. Tämä voisi olla sopiva lähtökohta jatkotutkimuksia ajatellen.

7.2. Jukolan viestin tulevaisuudesta

Lopuksi pohdin Jukolan viestin tulevaisuutta. Tulevaisuus herättää monenlaisia kysymyksiä tapahtumalle. Ensinnäkin, kuinka paljon Jukolan viesti voi vielä kasvaa nykyisestään osallistujamäärien suhteen? Entä löytyykö järjestäjiä ja sopivia kilpailukeskuksia näin massiiviselle tapahtumalle enää jatkossa? Myös ympäristöasiat nousevat entistä keskeisempään rooliin tulevaisuudessa. Jukolan viestin järjestäjien on tutkittava kilpailun rasitukset luonnolle hyvinkin tarkkaan ja otettava ympäristöasiat huomioon. Tosin ympäristöasioissa Jukolan viesti on suomalaisten urheilutapahtumien eturintamassa ja esimerkiksi vuoden 1995 Jukolan viestistä on tehty kattava selvitys maaston kulumisen osalta.

Entä pysyykö Kaukametsäläiset, tämä ”vanhojen eläkeläisten kerho”, lajin kehityksessä mukana ja pysyykö se seuraamaan riittävästi aikaansa, vai ovatko he jääneet lajin kehityksen kannalta edelliselle vuosituhannele? Tämän asian suhteen en henkilökohtaisesti olisi kovinkaan huolestunut. Kaukametsäläiset ovat seuranneet viisaan maltillisesti lajin kehitystä ja tehneet harkiten ja yleensä onnistuneesti tarvittavia muutoksia. Toisaalta perinteiden ja Aleksis Kiven ja Seitsemän veljeksien kunnioitus ovat myös olleet Jukolan viestin rikkaus ja nämä perinteet ovat olleet edesauttamassa Jukolan viestin ainutlaatuisuutta suomalaisena urheilutapahtumana. Lisäksi Kaukametsäläisissä on varsin osaavaa porukkaa mukana. Kaukametsäläisten jäseneksi kun pääsee vain Jukolan viestien johtotehtävissä olleita, tai muuten ansioituneita henkilöitä. He ovat siis kannuksensa näyttäneet jo ennen Kaukametsäläisten jäseneksi valitsemista.

Kaiken kaikkiaan Jukolan tulevaisuus näyttää tällä hetkellä hyvältä. Osanottajamäärät kasvavat, tapahtuman arvostus on korkealla, järjestelyt arvioidaan erinomaisiksi, järjestäjiksi on riittävästi halukkaita ja tapahtuma on tunnettu. Uhkatekijöitä tai haasteita on aina olemassa ja niitä voi tulla usealta taholta. Merkittävin uhka voi tulevaisuudessa syntyä ympäristörajoituksista. Parhaiden suunnistusmaastojen

merkittäviä osia on sisällytetty Natura 2000-verkostoon. Eräissä osissa maata on haluttu Natura-alueilla kieltää kaikki suunnistus. Muualla, valtaosassa maata, Jukolakin on sallittu tavanomaisin rajoituksin eli yhteistyössä toimien, arimpia paikkoja välttämällä. Luonnonsuojelulain Natura-pykälän tai EU-määräyksen ei kieltoja voikaan erityistilanteita lukuun ottamatta perustella. Jukolan järjestäjien tarkoitus on yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa edelleenkin sopia maastojen moninaiskäytöstä. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 30)

Tällä hetkellä näyttäisi myös siltä, että 1990-luvun lopulla uhannut järjestäjäpula olisi taakse jäänyttä aikaa. Hyviä hakijoita on ollut riittävästi ja tulevat Jukolat on jo myönnetty aina vuoteen 2015 saakka. Tilanteen muutokseen vaikuttivat eniten nuorena eläköityneet, vastuuseen valmiit ihmiset sekä avustavat asiantuntijat, jolloin uutta tekniikkaa ei ole tarvinnut enää pelätä. Osanottajien selvä väheneminen voisi mahdollisesti tuoda ongelman taas esiin.

Tällä hetkellä näyttää siltä, että ainakin kaikki myönnetty viestit vuoteen 2015 saakka tulevat olemaan hyvin samantapaisia kuin viimeksi järjestetyt. Jukolaan ei ole tulossa muodissa olevia sprinttejä eikä pikamatkojakaan. Tällä hetkellä ei ole myöskään tiedossa uusia tekniikoita, joita Jukolassa tulisi ottaa käyttöön. Järjestelyjen sisäisissä toiminnoissa sen sijaan tapahtuu kehitystä kaiken aikaa. Eniten toivotaan luotettavaa ja edullista kuvan ja tiedon siirtoa ilmaitse maaston kameroilta sekä online-leimasimilta kilpailukeskukseen. Sillä säästytäisiin kymmenien kilometrien kaapelien vedolta. (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 30; Reimo Uljaksen haastattelu 15.10.2009)

Näin Reimo Uljas pohtii vielä Jukolan tulevaisuutta: ”60-vuotisjuhlan alla todettiin lyhyesti, että jo eläkeikää lähenevä Jukola on virkeä ja elinvoimainen, haluttu, suosittu ja arvostettu, joten isoihin muutoksiin ei ole tarvetta. Tilanteen säilyttäminen vaatii kuitenkin jatkuvaa valppautta ja toimia. Yhteiskunta, laji ja lajin kenttä muuttuvat. Muutosten vaikutuksia on mieluusti osattava ennakoida. Jukolaa kehitetään tulevaisuudessakin jatkuvasti, pitkäjänteisesti ja tempoilematta. Muutosten tulee olla niin hyvin harkittuja, että ne ovat pitkäaikaisia.” (Jukolan viestit 1989–2008 2009, 6)

Kypsään 60 vuoden ikään päässyt Jukolan viesti on tällä hetkellä voimissaan ja voi hyvin. Toivoa sopii, että se viinin tavoin vain paranisi vanhetessaan. On myös tullut ilmeiseksi ja selväksi, että ilman Seitsemän veljeksien vaikutusta ja perinteiden vaalimista Jukolan viesti ei olisi noussut näin merkittävään

asemaan suomalaisena urheilutapahtumana kuin mitä se on tänä päivänä. Tämä tutkimus Jukolan viestistä on sopiva päättää arvoisella tavalla V.A. Koskenniemen kuvaukseen, joka kuvaa mitä mainioimmin sekä Aleksis Kiven luontosuhdetta että Jukolan viestille kaikkein ominaisinta, kesäyötä. Uskoisin sen koskettavan meitä jokaista Jukolan viestin ystävää ja yöttömien kesäöiden kauneuden ihailijaa. 60 vuotta Seitsemän veljestä²⁴ ja Jukolan viesti ovat jo kulkeneet yhdessä, soikoon kehrääjälinnun rugin hyrinä jatkossakin Jukolan viestin yöttömässä suviyössä ja säilyköön Jukolan viestin lumous Aleksis Kiven runouden rinnalla myös tulevina vuosina.

”Aleksis Kiven ääni tulee suurten valtateiden takaa, missä luonto ja viljelys ovat tavanneet toisensa ensimmäisessä neitseellisessä kosketuksessa. Se soi eksyttävän suomalaismetsän rajoilta kuin kehrääjälinnun ruginhyrinä ajattomassa suviyössä. Jotakin mitä Suomen luonnossa on salaperäisintä, suomalaisessa kansansielussa syvintä, meissä itsessämme ominaisinta, on kiertynyt runon rihmaksi Aleksis Kiven kaipuulinnun, hänen kehrääjänsä, rukissa. Siksi ei hänen runoutensa lumous ole koskaan Suomessa loppuva, siksi etsiytyvät aina uudet sukupolvet sen luo, saadaksensa kuulla oman sydämensä puhuvan, saadaksensa kuullella kehrääjälintuu.”²⁵

²⁴ Tähän loppuun sopii hyvin myös Seitsemän veljeksien päättävät seuraavat sanat: ”Mutta tässä on kertomukseni loppu. Ja niin olen kertonut seitsemästä veljeksestä Suomen saloissa; ja mitäpä kertoisin enää heidän elämänsä päivästä ja sen vaiheista täällä? Se kulki rauhaisesti puolipäivän korkeudelle ylös ja kallistui rauhaisesti alas illan lepoon monen tuhannen kultaisten auringon kiertoessa.”

²⁵ Koskenniemi. V.A. *Aleksis Kivi*. 1934.

Lähteet

- Green B. Christine & Chalip Laurence. 2004. *Paths to Volunteer Commitment: Lessons from the Sydney Olympic Games*. Teoksessa: *Volunteering as Leisure/Leisure as Volunteering. An International Assessment*. Edited by Robert A. Stebbins & Margaret Graham. CABI Publishing.
- Emery, P. R. 2001. *Bidding to host a major sports event: strategic investment or complete lottery*. Teoksessa Chris Gratton & Ian P. Henry (toim.) *Sport in the city. The role of sport in economic and social regeneration*. Routledge.
- Hersalo, N.V. 1962. *Suojeluskuntain historia II. Puolustuskelpoinen kansa. Hätävarasta välttämättömyys*. Vaasa.
- Itkonen, Hannu. 1996. *Kenttien kutsu*. Gaudeamus.
- Itkonen, Hannu. 2000. *Kansalaistoiminnan suuri linja*. Teoksessa: *Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot*. Kirjoittajat Hannu Itkonen, Juha Heikkala, Kalervo Ilmanen ja Pasi Koski. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 152.
- Jokinen, Kimmo & Saaristo, Kimmo. 2004. *Sosiologia*. WSOY
- Jukolan viestin tarina 1949 – 1988*. 1989. Päätoimittaja Matti Salmenkylä. Kaukametsäläiset ry.
- Jukolan viestit 1989–2008*. 2009. Toimitus Reimo Uljas. Kaukametsäläiset ry.
- Kivi, Aleksis. 1866. *Kaukametsä*. Julkaistu ensimmäisen kerran *Kirjallisessa Kuukausilehdessä* 1866.
- Kivi, Aleksis. 1866. *Metsämiehen laulu*. Runo ilmestyi ensimmäisen kerran runokokoelmassa *Kanervala*.
- Kivi, Aleksis. 2000. *Seitsemän veljestä*. Otava. Teos ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1870 neljänä vihkona.
- Kivi, Aleksis. *Suomenmaa*. Teoksessa Valitut teokset II, julkaistu ensimmäisen kerran 1877–1878.
- Koskenniemi, V.A. 1934. *Aleksis Kivi*. WSOY
- Koski, Pasi & Heikkala, Juha. 1998. *Suomalaisten urheiluorganisaatioiden muutos*. Jyväskylän yliopisto, Liikunnan sosiaalitieteiden laitos, Tutkimuksia No 63/1998.
- Koski, Pasi. 2000. *Liikunnan kansalaistoiminta kulttuurina – toiminnan merkityksellisyys ja merkitysrakenteet*. Teoksessa: *Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot*. Kirjoittajat

- Hannu Itkonen, Juha Heikkala, Kalervo Ilmanen ja Pasi Koski. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 152.
- Koski, Pasi. 2009. *Liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa*. Suomen Liikunta ja Urheilu – julkaisusarja 7/09.
- Koski, Tapio. 2000. *Liikunta elämäntapana ja henkisen kasvun välineenä*. Tampere University Press.
- Kummu, Leena. 2006. *Kummajaisesta huippu-urheiluksi. Suomen vammaisurheilun historia 1960–2005*. Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden laitos.
- Metsäranta, Outi. 2006. *Yleisurheilun MM2005-kisat ja kansalaistoiminta*. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU ja Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden laitos.
- Määttänen, Pentti. 1995. *Filosofia. Johdatus peruskysymyksiin*. Gaudeamus.
- Pöyhiä, Tuire. 2004. *Urheilutapahtuman vapaaehtoistyö uuden yhteisöllisyyden ilmentäjänä? Liikuntasosiologian pro gradu – tutkielma*. Jyväskylän yliopisto.
- Suomen Suunnistamisliitto ry. 1955. *10-vuotis Rasti. Suomen Suunnistamisliiton 10-vuotiskokous v.1955*. Suomen Suunnistamisliitto ry.
- Suunnistuksen tarina 60*. 1995. Osmo Niemelä (päätoimittaja). Suomen Suunnistusliitto.
- Suuri Suunnistusteos I*. 1981. Toimittaja Rauno Liimatainen. Kirjapaino Oma.
- Suuri Suunnistusteos II*. 1982. Toimittaja Rauno Liimatainen. Kirjapaino Oma.
- Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Varto Juha. 1992. *Laadullisen tutkimuksen metodologia*. Kirjayhtymä.
- Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus*. 2005. Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vastapaino.
- Vasara, Erkki. 1997. *Valkoisen Suomen urheilevat soturit*. Suomen Historiallinen Seura.
- Vehviläinen & Itkonen. 2009. *Mimmiliigasta maailmalle*. Tutkimus suomalaisen naisjalkapalloilun muutoksesta. Ilias Oy.
- Yeung, Anne Birgitta. 2002. *Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta? Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry*.

Lehdet ja artikkelit:

Etelä-Saimaa 30.10.1988. *Jukolan rajoittaminen ei ajankohtainen asia.*

Heikkala, Juha. *Kansalaisten aktiivisuus ei katoa, mutta se muuttaa muotoaan.* Vieraskynä, kirjoitus-sarjassa *Yhdessä enemmän*, osa 9. Helsingin Sanomat 3.8.2009.

Helsingin Sanomat 7.6.1984. ”*Kasvu vaarantaa Jukolan tason*”.

Iltasanomat 13.6.1983. *Missä Jukolan rajat?*

Itkonen, Hannu.1999. *Neljä erää liikunnan kansalaistoimintaa.* Liikunta&Tiede 6/99

Sippu-Jukola 2005. Kisalehti.

Suunnistaja 5-6/1951.

Suunnistaja 6/1952.

Suunnistaja 6/1954.

Suunnistaja 6/1955.

Suunnistaja 7/1965.

Suunnistaja 4/2008.

Suunnistamisreiteiltä 2/1947.

Suunnistamisreiteiltä 1–5/1949.

Sähköiset lähteet:

Jukolan viestin viralliset kotisivut: www.jukola.com

Jukolan viestin historiaa: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=56>, viitattu 15.9.2009 ja 29.10.2009.
<http://jukola.com/?kieli=suo&id=129>, viitattu 14.10.2009.

Jukolan viesti ja luonto: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=48>, viitattu 15.12.2009

Jukolan viestin suojeelijat: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=58>, viitattu 13.11.2009.

Jukolan viesti uutiset: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=17&uutisid=165>, viitattu 16.12.2009.

Kansallinen liikuntatutkimus 2005–2006: <http://slu-fi-bin.directo.fi/@Bin/089f47bd8bebeafdaad269f4cea4c914/1251285112/application/pdf/119>, viitattu 26.8.2009

Kansainvälinen Suunnistusliitto, IOF: http://www.orienteing.org/i3/index.php?iof2006/iof/member_federations, viitattu 8.9.2009

Koski, Pasi. Katsaus liikunnan kansalaistoiminnan tutkimukseen Suomessa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Liikunta/valtion_liikuntaneuvosto/VLN_lausunnot/kansalais_meta_2006.pdf, viitattu 23.11.2009

Kerava-Sipoo Jukola 1995: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=133>, viitattu 20.11.2009

Kytäjän-Jukolan talkoolaisten ilmoittautumislomake. <http://www.jukola2010.net/talkoolaiset/>, viitattu 10.11.2009.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Hermeneutiikka#Hermeneutiikan_sovellusalueita, viitattu 26.8.2009

<http://193.167.122.14/Opari/ontTukiTutkimusotteet.aspx>, viitattu 26.8.2009

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4_2.html, viitattu 17.08.2009

Aleksis Kiven kotisivut: http://www.aleksiskivi-kansalliskirjailija.fi/fi/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1, viitattu 8.4.2009.

Suomen Suunnistusliitto, suunnistuksen historiaa: <http://www.ssl.fi/SSL/sslweb.nsf/sp?Open&cid=ContentF0075&folder=Navi\Suomen%20Suunnistusliitto>, viitattu 26.8.2009

Suomen Suunnistusliiton toimintasäännöt: [http://www.ssl.fi/SSL/sslweb.nsf/images/toimintasaannot.pdf/\\$FILE/toimintasaannot.pdf](http://www.ssl.fi/SSL/sslweb.nsf/images/toimintasaannot.pdf/$FILE/toimintasaannot.pdf), viitattu 8.9.2009

Yrjö Teeriahon haastattelu: <http://jukola.com/?kieli=suo&id=176>, viitattu 10.9.2009

Muut lähteet:

Jukolan viestin kisaohjelmat 1949–1951.

Jukolan viestin loppuraportit.

Jukolan viestin toimintasuunnitelmat.

Kaukametsäläiset 11.10.1950–22.10.1975, - pöytäkirjoja, - jäsenluettelot.

Kaukametsäläiset. *Jukolan viestin järjestelyohjeet.*

Kaukametsäläiset. *Toimintasäännöt.*

Koski, Matti.J. *Jukolan viestin tilastot.* (Liitteet 2–6)

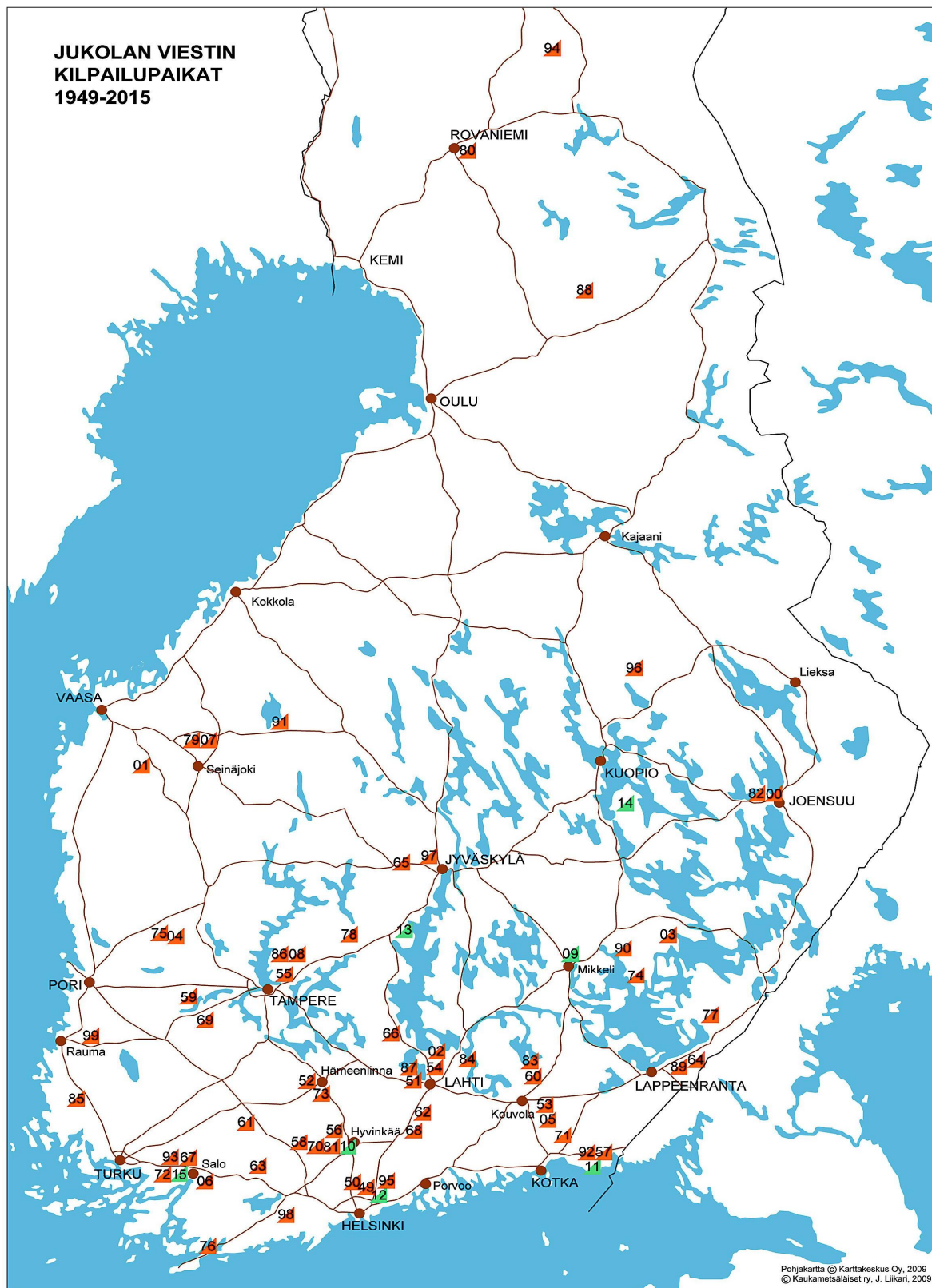
Mikkeli-Jukola 2009. *Loppuraportti.*

Tampere-Jukola 2008. *Loppuraportti.*

Uljas Reimo. 2008. ”*Sirpaleita graduusi*” liitetiedosto sähköpostina, lähetetty 18.6.2008.

Kaukametsäläisten puheenjohtajan Reimo Uljaksen haastattelut 3.9.2008 ja 15.10.2009.

LIITE 1 JUKOLAN VIESTIN KILPAILUPAIKAT (Lähde: Jukolan viestit 1989–2008 2009, kansilehti)

LIITE 2 JUKOLAN JA VENLOJEN VIESTIN OSALLISTUJAMÄÄRÄT JA VOITTAJAT

Jukolan viesti:

Vuosi	Maaliin (lähti)	Paikka	Voittaja	Aika	Joukkue
1949	15 (41)	Helsinki	Helsingin Suunnistajat	11.56.39	(E. Seväkivi, E. Kupiainen, A. Kokko, R. Heurlin, E. Aro, A. Salminen, E. Huuhka)
1950	45 (62)	Helsinki	Helsingin Suunnistajat	11.59.08	(V. Salonen, T. Haarma, R. Harmo(Heurlin), A.Salminen, J. Salmenkylä, E. Aro, E. Huuhka)
1951	37 (71)	Hollolan lentokenttä	IK Örnen	12.45.42	(H. Sell, K-E. Sjö Dahl, R. Sell, T. Knichter, S-E. Fagerholm, B. Malmström, L. Backman)
1952	57 (83)	Hämeenlinna, Miemala	Helsingin Suunnistajat	12.39.49	(J. Hämmäläinen, R. Harmo, O. Mäenpää, E. Huuhka, A. Ek, J. Salmenkylä, E. Aro)
1953	31 (82)	Valkeala, Savero	Helsingin Suunnistajat	12.26.58	(M. Salmenkylä, J. Hämmäläinen, E. Virtanen, O. Mäenpää, J. Salmenkylä, E. Aro, A. Ek)
1954	71 (96)	Lahti, Arkiomaa	Hämeenlinnan Suunnistajat	12.11.07	(E. Majuri, V. Talvisilta, E. Lemmetty, S. Lehtinen, A. Laine, E. Hakala, E. Ravea)
1955	83 (115)	Kangasala, Säynäjäjärvi	Asikkalan Raikas	10.12.26	(M. Tuomaila, A. Kivistö, S. Jussila, E. Nurminen, E. Vainio, S. Peltonen, M. Salokannel)
1956	38 (127)	Riihimäki, Paalijärvi	Helsingin Suunnistajat	13.09.12	(S. Hakoniemi, A. Ek, O. Mäenpää, E. Kupiainen, T. Laurikainen, E. Aro, J. Salmenkylä)
1957	59 (108)	Virolahti,Ravijoki	Helsingin Suunnistajat	11.58.52	(M. Niemi, O. Mäenpää, T. Laurikainen, E. Kupiainen, E. Aro, S. Hakoniemi, J. Salmenkylä)
1958	95 (119)	Karkkila, Vuotinainen	XYZ	11.02.05	(S. Hakoniemi, Y. Teeriaho, A. Niemelä, M. Varuskivi, H. Virolainen, T. Luonteri, O. Niemelä)
1959	112 (134)	Vammala, Vaununperä	Asikkalan Raikas	10.22.11	(E. Riukka(Nurminen), E. Vainio, S. Jussila, H. Avikainen, M. Salokannel, J. Tommola, A. Kivistö)
1960	111 (132)	Kouvola-Valkeala	Helsingin Suunnistajat	10.00.23	(E. Virtanen, M. Salmenkylä, M. Niemi, E. Aro, T. Laurikainen, M. Mattila, J. Salmenkylä)
1961	113 (143)	Tammela, Valkeaviita	Tampereen Pyrintö	10.42.28	(R. Hakala, E. Kuusniemi, M. Järvinen, V. Kotkaslahti, H. Virtanen, R. Vehviläinen, J. Syrjänen)
1962	119 (173)	Orimattila, Luhtikylä	Tampereen Pyrintö	11.16.15	(R. Hakala, E. Kuusniemi, V. Kotkaslahti, M. Järvinen, R. Vehviläinen, H. Virtanen, J. Syrjänen)
1963	86 (154)	Kiikala, Johannislund	Tampereen Pyrintö	12.47.16	(R. Hakala, E. Kuusniemi, K. Tarvainen, J. Syrjänen, V. Kotkaslahti, R. Vehviläinen, H. Virtanen)
1964	136 (178)	Joutseno, Vesikkola	Tampereen PU	9.58.53	(E. Pekarila, V. Harjula, A. Rantala, K. Laurila, H. Rantala, M. Rantala, M. Rantala)
1965	195 (210)	Petäjavesi, Kintaus	IFK Hedemora, SWE	9.18.32	(I. Johansson, O. Johansson, B. Gustafsson, K. Johansson, B. Sjögren, S. Gustafsson, B. Norman)
1966	176 (225)	Padasjoki, Tarusjärvi	Tampereen Kilpa-Veljet	12.46.43	(E. Rantanen, P. Heikkonen, I. Sandström, T. Moilanen, T. Vilen, R. Kujansuu, P. Reunamäki)
1967	214 (264)	Halikko, Hajala	Asikkalan Raikas	10.00.57	(T. Ala-Heikkilä, T. Rautavuo, E. Vainio, V. Tahvanainen, P. Rautavuo, A. Kivistö, H. Avikainen)
1968	238 (300)	Mäntsälä, Kaukalampi	Asikkalan Raikas	10.26.30	(T. Ala-Heikkilä, T. Rautavuo, P. Pökälä, H. Avikainen, P. Rautavuo, A. Kivistö, V. Tahvanainen)
1969	280 (327)	Vammala,Roismala	Liedon Parma	10.16.09	(J. Siivonen, R. Lehtonen, R. Jalonen, T. Grönroos, T. Torpo, T. Peltola, T. Peltola)
1970	250 (383)	Riihimäki, Paarijoki	Helsingin Suunnistajat	10.05.28	(R. Hirn, V. Turku, M. Mattila, J. Salminen, S. Korhonen, J. Salmenkylä, M. Salminen)
1971	264 (329)	Vehkalahti, Pyhältö	IK Örnen	10.06.14	(H. Eklundh, K. Lagerbohm, A. Sell, H-G. Gustavsen, A. Pasonen, K. Lilland, R. Koskinen)
1972	365 (443)	Paimio, Motelli	Liedon Parma	9.09.48	(R. Lehtonen, R. Jalonen, T. Grönroos, T. Torpo, T. Peltola, V. Kiili, T. Peltola)
1973	308 (435)	Hämeenlinna, Miemala	Angelniemen Ankuri	10.09.44	(M. Mannonen, H. Laine, H. Paganus, O. Knaapi, J. Salusvuori, M. Mäkinen, S. Väli-Klemelä)
1974	344 (411)	Puumala, Pistohiekka	Liedon Parma	8.12.09	(R. Jalonen, T. Mäkeläinen, R. Lehtonen, T. Grönroos, T. Peltola, V. Kiili, T. Peltola)
1975	384 (475)	Kankaanpää, Niinisalo	Alavuden Urheilijat	8.17.47	(J. Taimisto, M. Hautala, J. Pikkarainen, T. Järvinen, M. Taimisto, J. Rönqvist, H. Mäkirinta)
1976	406 (453)	Tammisaari, Spjutsböle	Gustavsbergs IF, SWE	8.50.10	(T. Wester, L-G. Fransson, M. Haraldsson, T. Johansson, L. Strandberg, G. Andersson, B. Nordin)
1977	395 (471)	Ruokolahti, Virmutjoki	Tampereen Yritys	8.18.25	(J. Jokela, P. Nyman, T. Huhta, J. Mäki, A. Anjala, E. Ylikoski, K. Rauhamäki)
1978	490 (545)	Kuorevesi, Halli	Järvenpään Palo	8.44.01	(U. Kervinen, J. Torvikoski, V. Parviainen, H. Kurppa, K. Juvonen, P. Jauhiainen, M. Salminen)
1979	523 (594)	Lapua, Simpsionvuori	Lyn, NOR	8.15.07	(J. Kaarby, R. Røed, E. Ulseth, J. Nielsen, I. Formo,

					S. Jakobsen, V. Åberg)
1980	455 (508)	Rovaniemi, Ounasvaara	OK Ravinen, SWE	7.27.59	(L. Forsberg, S. Olsson, T. Tjernlund, C. Gustavsson, A. Nåbo, O. Nåbo, L. Lönnkvist)
1981	495 (753)	Hyvinkää, Kytäjä	Almby IK, SWE	10.26.33	(H. Stridh, S. Branth, L. Olsson, K. Fegerfelt, B. Stenberg, J. Mårtensson, K. Lauri)
1982	647 (728)	Liperi, Pärnävaara	OK Ravinen, SWE	8.52.16	(S. Olsson, A. Nåbo, T. Tjernlund, L. Forsberg, B. Rosendahl, O. Nåbo, L. Lönnkvist)
1983	742 (807)	Valkeala, Selänpää	Vehkalahden Veikot	8.11.04	(P. Fincke, M. Joensuu, J. Tepponen, V. Tervo, P. Jokimies, H. Lehtikangas, T. Harju)
1984	859 (920)	Heinolan mlk, Vierumäki	Almby IK, SWE	9.10.40	(J. Granstedt, R. Lönn, S. Brandth, B. Stenberg, K. Lauri, B. Levin, J. Mårtensson)
1985	838 (937)	Laitila, Tulejärvi	Almby IK, SWE	8.41.37	(J. Granstedt, R. Lönn, S. Brandth, U. Larsson, B. Stenberg, K. Lauri, J. Mårtensson)
1986	945 (991)	Teisko, Kaanaa	IFK Södertälje, SWE	8.27.18	(A. Lillstrand, A. Friberg, K. Nilsson, M. Wehlin, M. Hellstadius, A. Hansen, B. Stenberg)
1987	989 (1052)	Hollolan lentokenttä	Hiidenkiertäjät	7.57.28	(A. Paulin, J. Tikkala, J. Tepponen, J. Herva, P. Forsman, J. Liukkonen, K. Sallinen)
1988	874 (976)	Pudasjärvi, Isosyöte	Bäckelagets SK, NOR	8.44.40	(L. Drage, Y. Christiansen, E. Johansen, T. Rønneberg, J. S. Edström, P. Thoresen, Ö. Thon)
1989	956 (1067)	Joutseno, Myllymäki	NTHI, NOR	8.59.38	(B. Engdahl, M. Davidson, A. Dengerud, J. Wicklund, B. Haaavengen, K. Björlo, M. Tweite)
1990	1011 (1109)	Juva, Koikkala	NTHI, NOR	8.38.27	(B. T. Krong, Ö. Holo, A. Dengerud, J. Wicklund, C.H. Björseth, B. Haaavengen, H. Tweite)
1991	1061 (1144)	Vimpeli, Lakeaharju	IFK Södertälje, SWE	7.15.52	(G. Eriksson, P. Jonsson, K. Enckell, A. Mogensen, P. Forsman, M. Wehlin, M. Karlsson)
1992	1050 (1131)	Virolahti, Ravijoki	IK Hakarpspojarna, SWE	8.04.21	(A. Rangert, B. Granstedt, F. Eskilsson, L. Söderberg, M. Granstedt, L. Nordgren, J. Ivarsson)
1993	982 (1051)	Paimio kk	Halden SK, NOR	7.55.42	(L. Johansen, J.S. Mjølneröd, T. Snilsberg, H. Vestlund, P. Olaussen, Ö. Holo, P. Thoresen)
1994	873 (982)	Pelkosenniemi,Pyhä-Luosto	Turun Suunnistajat	7.04.56	(J. Nieminen, J. Hannula, R. Ödum, T. Tölkö, J. Nikulainen, P. Forsman, J. Salmi)
1995	989 (1107)	Sipoo kk	NTHI, NOR	8.56.54	(L. Virtanen, B. Lynum, C. Vogelsang, H. Bakke, T. Sandvik, C.H. Björseth, B. Valstad)
1996	963 (1049)	Rautavaara, Harsukan-gas	Turun Suunnistajat	7.49.37	(J. Eskola, J. Laine, J. Nieminen, L. Virtanen, V. Repo, T. Tölkö, J. Salmi)
1997	1057 (1172)	Jyväskylä, Killerjärvi	Halden SK, NOR	8.04.46	(D. Jones, T. Snilsberg, J. Carlsson, A. Björnsgaard, C. Terkelsen, B. Björnsgaard, P. Thoresen)
1998	1113 (1224)	Siuntio, Svartbäck	Halden SK, NOR	8.09.36	(J. Carlsson, T. Berg, T. Sandvik, B. Björnsgaard, C. Terkelsen, K. Björlo, P. Thoresen)
1999	1109 (1226)	Eurajoki, Rikantila	Bäckelagets SK, NOR	7.40.10	(A. Berger, J. Moe, J. Ivarsson, B. Engdahl, J. Rostrup, H. Johansen, B. Valstad)
2000	960 (1134)	Liperi, Pärnävaara	Halden SK, NOR	8.21.11	(B. Eriksen, K. Björlo, Ö. Kristiansen, C. Terkelsen, B. Björnsgaard, J. Huovila, T. Sandvik)
2001	1049 (1189)	Jurva, Tainuskylä	Turun Suunnistajat	7.28.12	(J. Svihovsky, J. Laine, T. de Haas, V. Repo, M. Niggli, J. Rostrup, J. Salmi)
2002	1063 (1256)	Asikkala, Vesivehmaa	Bäckelagets SK, NOR	7.47.37	(U. Brenna, J. Ivarsson, H-O Amblie, J. Sundby, B. Valstad, T. Berg, B. Björnsgaard)
2003	1053 (1205)	Sulkava kk	Halden SK, NOR	7.35.48	(J. Carlsson, E. Wingstedt, Ö. Kristiansen, P. Thoresen, T. Sandvik, J. Huovila, M. Haldin)
2004	1137 (1314)	Jämijärvi, Jämi	Kalevan Rasti	6.51.51	(M. Boström, S. Launiainen, T. Tölkö, H. Romppanen, A. Harju, S. Martomaa, T. Gueorgiou)
2005	1130 (1331)	Anjalankoski, Sippola	Kalevan Rasti	7.41.17	(H. Romppanen, M. Boström, T. Tölkö, H. Airila, A. Harju, S. Martomaa, T. Gueorgiou)
2006	1115 (1337)	Salo	Vehkalahden Veikot	8.18.06	(J. Lehto, T. Mattila, J. Liuha, J. Weckman, B. Rollier, S-P Fincke, T. Föhr)
2007	1151 (1345)	Lapua, Simpsionvuori	Kalevan Rasti	7.44.51	(P. Adamski, S. Launiainen, T. Tölkö, H. Airila, M. Hernelahti, S. Martomaa, T. Gueorgiou)
2008	1171 (1426)	Tampere, Kaanaa	Delta	8.18.14	(P. Piiparinen, J. Heikka, L. Novikov, P. Nopanen, O. Liukkonen, O. Kärner, V. Novikov)
2009	1267 (1415)	Mikkeli, ravirata	Kristiansand OK, NOR	8:02.43	(J. Duncan, N. A. Bjerkreim, B. Rollier, J. Andersen, D. Renard, H. Hott, D. Hubmann)

Venlojen viesti:

Vuosi	Maaliin (lähti)	Paikka	Voittaja	Aika	Joukkue
1978	174 (190)	Kuorevesi, Halli	Sippurasti	2.27.28	(Hilkka Karjalainen, Helena Kattelus, Mirja Puhakka)
1979	209 (225)	Lapua, Simpsionvuori	Kalevan Rasti	2.20.10	(Leena Silvennoinen, Hennariikka Lonka, Annariitta Lonka)
1980	178 (191)	Rovaniemi, Ounasvaara	Hiidenkiertäjät	2.13.57	(Seija-Sinikka Lähteilä, Pirkko Sassi, Helena Mannervesi)
1981	199 (271)	Hyvinkää, Kytäjä	Bäckelagets SK, NOR	3.30.39	(Tine Fjogstad, Toril Hallan, Gabrielle Welle-Strand, Brit Volden)
1982	228 (237)	Liperi, Pärnävaara	Stora Tuna IK, SWE	3.10.37	(Anne Bössfall, Karin Gunnarsson, Ylva Grape, Annichen Kringstad)
1983	285 (310)	Valkeala, Selänpää	Almby IK, SWE	2.54.29	(Evy Branth, Karin Schagerström, Ingrid Svensson, Karin Rabe)
1984	350 (371)	Heinolan mlk, Vierumäki	Stora Tuna IK, SWE	3.21.48	(Anne Bössfall, Ingrid Lentz, Annichen Kringstad, Karin Gunnarsson)
1985	386 (403)	Laitila, Tulejärvi	Stora Tuna IK, SWE	2.46.19	(Ylva Grape, Karin Gunnarsson, Anne Bössfall, Annichen Kringstad)
1986	419 (441)	Teisko, Kaanaa	Halden SK, NOR	3.17.49	(Anne-Marie Solheim, Anne Line Nydal, Ragnhild Andersen, Jorunn Teigen)
1987	447 (476)	Hollolan lentokenttä	OK Hedströmmen, SWE	2.59.22	(Terese Eriksson, Maria Eriksson, Mia Haglund, Kerstin Haglund)
1988	398 (423)	Pudasjärvi, Isosyöte	Halden SK, NOR	3.26.55	(Lena C Puck, Jorunn Teigen, Anne Line Nydal, Ragnhild B. Andersen)
1989	483 (519)	Joutseno, Myllymäki	Helsingin NMKY	3.26.06	(Annamari Vierikko, Marita Kymäläinen, Ulla Mänttari, Kirsi Tiira)
1990	548 (573)	Juva, Koikkala	Halden SK, NOR	3.15.17	(Berit Sofie Grydland, Trine Antonsen, Anne Line Nydal, Ragnhild B. Andersen)
1991	512 (543)	Vimpeli, Lakeaharju	IFK Södertälje, SWE	3.32.07	(Anita Seger, Elisabeth Drotz, Arja Hannus, Katarina Borg)
1992	554 (578)	Virolahti, Ravijoki	Kalevan Rasti	3.12.05	(Elina Raijas, Hennariikka Lonka, Heidi Haapasalo, Tarja Silvennoinen)
1993	518 (545)	Paimio kk	Rastikarhut	2.55.49	(Tiina Jukkola, Mari Aarikka, Riikka Ankelo, Marja Pyymäki)
1994	455 (486)	Pelkosenniemi, Pyhä-Luosto	Tampereen Pyrintö	2.56.32	(Tiina Juntunen, Henna-Riikka Huhta, Tarja Pyymäki, Annika Viilo)
1995	537 (597)	Sipoo kk	Liedon Parma	3.19.48	(Kylli Kaljus, Outi Sareila, Anniina Paronen, Reeta-Mari Kolkkala)
1996	511 (535)	Rautavaara, Harsukan-gas	Bäckelagets SK, NOR	3.01.54	(Torunn Fossli-Sethre, Hanne Sandstad, Yvette Hague, Hanne Staff)
1997	604 (645)	Jyväskylän, Killerjärvi	Bäckelagets SK, NOR	2.47.32	(Torunn Fossli-Sethre, Yvette Hague, Hanne Staff, Hanne Sandstad)
1998	635 (667)	Siuntio, Svartbäck	Angelniemen Ankkuri	2.51.30	(Monica Boström, Marika Mikkola, Kirsi Tiira, Johanna Asklöf)
1999	630 (678)	Eurajoki, Rikantila	Tampereen Pyrintö	3.06.32	(Riina Kuuselo, Satu Vesalainen, Annika Viilo, Liisa Anttila)
2000	575 (622)	Liperi, Pärnävaara	Liedon Parma	3.08.20	(Katja Peltola, Anniina Paronen, Reeta-Mari Kolkkala, Kylli Kaljus)
2001	639 (689)	Jurva, Tainuskylä	Liedon Parma	3.08.27	(Katja Peltola, Outi Sareila, Anniina Paronen, Reeta-Mari Kolkkala)
2002	694 (728)	Asikkala, Vesivehmaa	Turun Suunnistajat	3.00.50	(Bohdana Terova, Vroni Köning-Salmi, Terhi Holster, Simone Luder)
2003	646 (708)	Sulkava kk	Tampereen Pyrintö	2.33.16	(Satu Vesalainen, Heidi Haapasalo, Maria Rantala, Liisa Anttila)
2004	764 (796)	Jämijärvi, Jämi	Ulricehamns OK, SWE	2.26.19	(Stina Grenholm, Martina Fritschy, Jenny Johansson, Simone Niggli-Luder)
2005	770 (841)	Anjalankoski, Sippola	Ulricehamns OK, SWE	2.37.36	(Alexandra Vejedal, Stina Grenholm, Jenny Johansson, Simone Niggli-Luder)
2006	798 (854)	Salo	Ulricehamns OK, SWE	2.52.12	(Göri Fristad, Martina Fritschy, Jenny Johansson, Simone Niggli)
2007	798 (881)	Lapua, Simpsionvuori	Asikkalan Raikas	3.08.37	(Hanne Valkonen, Kirsi Vanhalakka, Sirkka-Liisa Huusari, Minna Kauppi)
2008	870 (951)	Tampere, Kaanaa	Domnarvets Golf, SWE	3:17:48	(Emma Johansson, Karolina A. Höjsgaard, Eva Jurenikova, Dana Brozkova)
2009	911 (978)	Mikkeli, Ravirata	Ulricehamns OK, SWE	3.08.18	(Ida Bobach, Maja Alm, Jenny Johansson, Simone Niggli)

LIITE 3 JUKOLAN VIESTIN JÄRJESTÄJÄT

Vuosi	Paikka	Järjestäjä
1949	Helsingin koillispuolella Ruskeasannalta Korson ja Sipoon kautta Tapanilaan.	Helsingin Toverit, Helsingin Suunnistajat, Mellunkylän Kontio, Helsingin Kisa-Toverit, Korson Kunto, Savion Sampo, Suomenlinnan Urheilijat, Suunta Veikot, Tapanilan Erä, IK Örnen ja Sibbo Vargarna
1950	Nurmijärven Palojoki- Seutula-Keimola-Lahnus- Etelälahti-Lahnus-Keimola- Vantaan Myllykoski.	Helsingin Toverit, Helsingin Suunnistajat, Suomenlinnan Urheilijat, Tapanilan Erä, Hirvet, IK Örnen, HIFK ja Reima
1951	Hollolan lentokenttä	Lahden Suunnistajat -37
1952	Hämeenlinna, Miemala	Hämeenlinnan Tarmo
1953	Valkeala, Savero	Utin Haukat
1954	Lahti, Arkiomaanjärvi	Lahden Suunnistajat -37
1955	Kangasala, Säynäjärvi	Tampereen Pyrintö
1956	Riihimäki, Paalijärvi	Riihimäen Suunnistajat
1957	Virolahti, Ravijoki	Haminan Tarmo
1958	Karkkila, Vuotinainen	IK Örnen
1959	Vammala, Vaununperä	Suunta Sepot ja Karkun Karku
1960	Valkeala, Toikkala	Kouvolan Urheilijat
1961	Tammela, Valkeaviita	Turun Suunnistajat
1962	Orimattila, Luhtikylä	Lahden Hiihtoseura
1963	Kiikala, Johannislund	Helsingin Suunnistajat
1964	Joutseno, Vesikkola	Joutsenon Kullervo
1965	Petäjävesi, Kintaus	Petäjäveden Petäjäiset
1966	Asikkala, Taurusjärvi	Asikkalan Raikas
1967	Halikko, Hajala	Halikon Hakoniskat
1968	Mäntsälä, Kaukalampi	Mäntsälän Urheilijat
1969	Vammala, Roismala	Suunta-Sepot
1970	Riihimäki, Paarijoki	Riihimäen Suunnistajat ja Hyvinkään Rasti
1971	Vehkalahti, Pyhältö	Vehkalahten Veikot
1972	Paimio, Motelli	Turun Suunnistajat
1973	Hämeenlinna, Miemala	Hämeenlinnan Tarmo
1974	Puumala, Pistohiekka	Anttolan Urheilijat, Juvan Urheilijat ja Mikkelin Suunnistajat
1975	Kankaanpää, Niinisalo	Kankaanpään Urheilijat
1976	Tammisaari, Spjutsböle	OK Järven
1977	Ruokolahti, Virtujoki	Imatran Suunnistajat ja Ruokolahden Suunnistajat
1978	Kuorevesi, Halli	Eräpirkat, Jämsänkosken Retki-Veikot ja Kuoreveden Kärki
1979	Lapua, Simpsionvuori	Lapuan Virkiä
1980	Rovaniemi, Ounasvaara	Ounasvaaran Hiihtoseura
1981	Hyvinkää, Kytäjä	Rajamäen Kehitys ja Rajamäen Rykmentti
1982	Liperi, Pärnävaara	Kalevan Rasti
1983	Valkeala, Selänpää	Kouvolan Rasti -72
1984	Heinolan mlk, Vierumäki	Helsingin Suunnistajat
1985	Laitila, Tulejärvi	Laitilan Jyske
1986	Teisko, Kaanaa	Epilän Esa, KOO-VEE, Tampereen Poliisi-Urheilijat, Tampereen Pyrintö ja Tampereen Yritys
1987	Hollolan lentokenttä	Asikkalan Raikas ja Lahden Suunnistajat -37

1988	Pudasjärvi, Isosyöte	Iisu ja Pudasjärven Urheilijat
1989	Joutseno, Myllymäki	Lappeen Riento ja Joutsenon Kullervo
1990	Juva, Koikkala	Juvan Urheilijat
1991	Vimpeli, Lakeaharju	Alajärven Ankkurit, Kauhavan Visa, Lappajärven Veikot ja Vimpelin Hihtoseura
1992	Virolahti, Ravijoki	Vehkalahden Veikot
1993	Paimio kk	Sauvon Urheilijat ja Paimion Rasti
1994	Pelkosenniemi, Pyhä-Luosto	Lapin Veikot ja Kemijärven Urheilijat
1995	Sipoo kk	Keravan Urheilijat ja Sibbo Vargarna
1996	Rautavaara, Harsukangas	Kuopion Suunnistajat, Nilsian Nujakka ja Siilin Rasti
1997	Jyväskylä, Killerjärvi	Suunta 101
1998	Siuntio, Svartbäck	Hiidenkiertäjät
1999	Eurajoki, Rikantila	Eurajoen Veikot, Eura-Kauttuan Urheilijat ja Kiukaisten Urheilijat
2000	Liperi, Pärnävaara	Kalevan Rasti
2001	Jurva, Tainuskylä	Suunta Jurva ja Rasti-Jussit
2002	Asikkala, Vesivehmaa	Asikkalan Raikas ja Lahden Suunnistajat -37
2003	Sulkava kk	Juvan Urheilijat, Olavin Rasti ja Sulkavan Urheilijat
2004	Jämijärvi, Jämi	Ikaalisten Nouseva-Voima ja Kankaanpää Urheilijat
2005	Anjalankoski, Sippola	Sippurasti
2006	Salo	Angelniemen Ankkuri, Salon Viesti ja Salon Vilpas
2007	Lapua, Simpsionvuori	Lapuan Virkiä
2008	Tampere, Kaanaa	KOOVEE ja Tampereen Pyrintö
2009	Mikkeli, ravirata	Navi

LIITE 4 JUKOLAN VIESTIN MARATONTILASTO
1949–2009

(kerrat 15 joukossa - voitot - pisteet)

Sija	Seura	1-15	1.	Yht
1	Helsingin Suunnistajat	26	8	378
2	Asikkalan Raikas	22	4	286
3	Halden SK, NOR	19	5	280
4	Tampereen Pyrintö	30	3	271
5	Kalevan Rasti, Joensuu	19	3	249
6	Angeliemen Ankkuri	22	1	242
7	IK Örnén, Helsinki	17	2	230
8	Turun Suunnistajat	16	3	221
9	Liedon Parma	14	3	193
10	IFK Södertälje, SWE	15	2	186
11	NTHI-NTNUI, NOR	11	3	165
12	Bäckelagets SK, NOR	12	3	158
13	Delta, Länsi-Uudenmaa	12	1	146
14	Vehkalahden Veikot	12	2	133
	IF Sibbo-Vargarna, Sipoo	13		133
16	Ikaalisten Nouseva Voima	21		130
17	OK Ravinen, SWE	9	2	128
18	KOO-VEE, Tampere	11	1	118
19	Rajamäen Rykmentti	14		109
20	Järvenpään Palo	10	1	108
21	IFK Göteborg, SWE	12		99
22	Ockelbo OK, SWE	7		96
23	XYZ, Helsinki	9	1	95
24	IK Hakarpspojarna, SWE	11	1	86
25	Almby IK, SWE	6	3	85
	Kouvolan Rasti -72	9		85
	Lahden Suunnistajat -37	9		85
	Vaajakosken Terä	9		85
29	Hämeenlinnan Tarmo	9		83
30	Hämeenlinnan Suunnistajat	7	1	81
31	Hyvinkään Tahko	11		80
32	IF Femman, Mustasaari	10		73
	Keravan Urheilijat	10		73
34	IF Brahe, Pietarsaari	10		68
	Turun Metsänkävijät	9		68
36	Tampereen Poliisi-Urheilijat	6	1	67
37	Kangasalan Kisa	8		66
	SK Pohjantähti	7		66
39	Pargas IF, Parainen	8		63
	Gamlakarleby IF, Kokkola	6		63
41	Malungs OK Skogsmårdarna, SWE	8		62
42	Nydalens SK, NOR	7		60
43	Helsingin NMKY	9		59

	Stora Tuna IK, SWE	9		59
45	lisu, li	7		58
	IF Sturla, NOR	6		58
47	Esbo IF, Espoo	6		57
48	Alavuden Urheilijat	4	1	56
49	Södertälje Nykvarn Orientering, SWE	7		55
50	Kristiansand OK, NOR	6	1	54
	Sundsvalls OK, SWE	7		54
52	Eräpirkat, Mänttä	6		53
	Kankaantaan Kisa, Nokia	6		53
54	Tampereen Yritys	5	1	52
	IFK Lidingö SOK, SWE	8		52
56	Järfälla OK, SWE	5		48
	Närpes OK (IF Kraft), Närpiö	4		48
58	IFK Helsingfors, Helsinki	6		45
59	Gustavsbergs IF, SWE	3	1	44
	Joutsenon Kullervo	7		44
61	Helsingin Toverit	4		43
62	OK Orion, SWE	6		40
63	Ludvika OK, SWE	3		39
	Tullinge SK, SWE	5		39
65	Lyn, NOR	2	1	37
	Leksands OK, SWE	7		37
67	Kymin Suunnistajat	5		35
	OK Tyr, SWE	5		35
	Helsingin Poliisi-Voimailijat	3		35
70	Hiidenkiertäjät, Lohja	3	1	35
71	Rastikarhut, Pori	6		34
	Akilles OK, Porvoo	5		34
73	IFK Hedemora, SWE	2	1	33
	OK Linne, SWE	3		33
75	Kouvolan Urheilijat	5		32
	Espeen Suunta	4		32
	Hagaby Golf, SWE	4		32
78	Paimion Rasti	7		31
79	IF Goterna, SWE	3		29
80	Solk Hellas, SWE	3		28
81	Pihkaniskat, Vantaa	5		27
	Kangasniemen Urheilijat	3		27
	OK Kolmården, SWE	2		27
84	Anttolan Urheilijat	4		26
	OK77, Kauniainen	3		26
	Oulun Tarmo	3		26
87	Turebergs IF, SWE	2		24
88	Kankaanpään Urh./Suunn.	4		23
	OK Järven, Tammisaari	4		23
	Skogsluffarnas OK, SWE	3		23
91	Kangasniemen Kalske	4		21
	IFK Moras, SWE	4		21

	Suunta 101, Jyväskylä	3	21
	Farum-Tisvilde OK, DEN	3	21
	Rasti-Lukko, Rauma	2	21
	Rehns BK, SWE	2	21
97	Ikaalisten Urheilijat	1	20
98	Utin Haukat	4	19
	Eräkärpät, Helsinki	3	19
	Suunta Sepot, Vammala	3	19
	Saarijärven Pullistus	2	19
102	Trollhättans SOK, SWE	3	17
	Imatran Suunnistajat	2	17
	Sippolan Kunto	2	17
105	MS Parma, Mynämäki-Lieto	4	16
	Tapanilan Erä, Helsinki	4	16
	Suomusjärven Sisu	3	16
	IF Thor, SWE	2	16
	Puolustusvoimat	2	16
110	Lappeen Riento	4	15
	Maarian Mahti	2	15
112	Majornas IK, SWE	3	12
	Eskilstuna OK, SWE	2	12
	Tampereen Suunnistajat	2	12
	Rasti-Kurikka	2	12
	Boxholm OK, SWE	1	12
	Flaggtreff OL, NOR	1	12
	Lynx, Kirkonummi	1	12
119	Mynämäen Suunnistajat	2	11
	Suomussalmen Rasti	1	11
121	Ringsaker OL, NOR	2	10
	OK Österåker, SWE	2	10
	Fredrikstads SK, NOR	1	10
	IFK Grankulla, Kauniainen	1	10
	OK Malmia, SWE	1	10
126	IFK Österåker, SWE	1	9
	Kangasala SK	1	9
	Kokkolan Suunnistajat	1	9
	Lappeenrannan Hiihtäjät	1	9
	Loten OL, NOR	1	9
	Stord-Norway, NOR	1	9
	Viipurin Reipas, Lahti	1	9
	Södertälje Orienteering, SWE	1	9
134	Kuopion Suunnistajat	3	8
	Jyväskylän Kenttärheilijat	2	8
	Jämsänkosken Retki-Veikot	1	8
	Kaustisen Pohjan-Veikot	1	8
	OK Fyrisalm, SWE	1	8
	Salon Viesti	1	8
140	Gävle OK, SWE	3	7
	Hiisirasti, Ala-Satakunta	3	7

	Mesikämmenet, Helsinki	2	7
	Bottnaryds IF, SWE	2	7
	Lounais-Hämeen Rasti, Forssa	1	7
	OK Kåre, SWE	1	7
	Pan-Kristianstad, SWE	1	7
147	Vakka-Rasti, Uusikaupunki	2	6
	Kauhajoen Karhu	1	6
	Kovands IF, SWE	1	6
	Mikkelin Suunnistajat	1	6
	Rasti-Vihti	1	6
	Riihimäen Suunnistajat	1	6
	Vaasan Suunnistajat	1	6
154	Ounasvaaran Hiihtoseura	1	5
	Ronneby OK, SWE	1	5
	Väsby OK, SWE	1	5
	OK Denseln, SWE	1	5
158	Täby OK, SWE	1	4
	Hirvet, Helsinki	1	4
	Karkkilan Pojat	1	4
	Kemin kunnan Urheilijat -52	1	4
	Lovisa Tor	1	4
	OK Roslagen, SWE	1	4
	Piikkiön Kehitys	1	4
	Rotebro IS, SWE	1	4
166	Avesta OK, SWE	1	3
	Lahden Hiihtoseura	1	3
	Linköpings OK, SWE	1	3
	Malmby IF, SWE	1	3
	OK Hammaren, SWE	1	3
	OK Moss, NOR	1	3
	Orimattilan Jymy	1	3
	Virolahden Sampo	1	3
174	Eiker OL, NOR	1	2
	Ruokolahden Suunnistajat	1	2
	Södertälje IF, SWE	1	2
	Tuomarilan Urheilijat, Espoo	1	2
178	Kuusankosken Urheiluseura	1	1
	Drumsö IK, Helsinki	1	1
	Enebybergs IF, SWE	1	1
	Enäjärven Urheilijat	1	1
	Hauhon Sisu	1	1
	Helsingin Kisa-Toverit	1	1
	Nokian Urheilijat	1	1
	OK Hedströmmen, SWE	1	1
	Olavin Rasti, Savonlinna	1	1
	Pitäjänmäen Tarmo, Helsinki	1	1
188	Göteborg Majorna OK, SWE	1	1

LIITE 5 VENLOJEN VIESTIN MARATONTILASTO
1978–2009

(kerrat 15 joukossa - voitot - pisteet)

Sija	Seura	1-15	1.	Yht
1	Tampereen Pyrintö	24	3	266
2	Halden Skiklubb, NOR	21	3	261
3	Bäckelagets SK, NOR	22	3	257
4	Liedon Parma	18	3	239
5	Stora Tuna IK, SWE	14	3	175
6	Rastikarhut, Pori	14	1	155
7	Kalevan Rasti, Joensuu	14	2	143
8	IFK Södertälje, SWE	9	1	131
9	Turun Suunnistajat	9	1	121
10	Ulricehamns OK, SWE	7	4	116
11	OK Ravinen, SWE	12		115
12	Nydalens SK, NOR	10		109
13	Domnarvets Golf, SWE	9	1	102
14	OK Hedströmmen, SWE	7	1	92
	NTHI-NHNUI, NOR	9		92
16	Angelniemen Ankkuri	7	1	91
	Tullinge SK, SWE	12		91
18	Sundsvalls OK, SWE	13		84
19	Almby IK, SWE	7	1	81
20	Pargas IF, Parainen	12		80
21	Helsingin NMKY	5	1	75
22	Asikkalan Raikas	6	1	65
23	Helsingin Suunnistajat	11		63
24	IFK Lidingö SOK, SWE	8		54
	Romerikslagets SK, NOR	5		54
26	Vakka-Rasti, Uusikaupunki	5		47
27	Ikaalisten Nouseva Voima	6		46
28	Hiidenkiertäjät, Lohja	3	1	43
29	OK77, Kauniainen	6		42
30	Hellas, SWE	3		42
31	Fredrikstad SK, SWE	4		41
32	Lahden Suunnistajat -37	7		39
	Hämeenlinnan Suunnistajat	6		39
	OK Orion, SWE	5		39
35	OK Linne, SWE	6		35
36	IK Hakarpspojarna, SWE	6		34
37	Sippurasti, Anjalankoski	3	1	32
	IF Thor, SWE	5		32
39	Södertälje Nykvarn Orientering, SWE	5		31
	Västerås OK, SWE	2		31
41	Leksands OK, SWE	5		25
	OK Skogsfalken, SWE	2		25
43	Lynx, Kirkkonummi	5		21
	Älvsdalens IF, SWE	3		21

	Leppävaaran Sisu, Espoo	2		21
	KOO-VEE, Tampere	2		21
47	Avesta OK, SWE	4		20
	Kangasalan Kisa	2		20
	Lyn, NOR	1		20
50	Paimion Rasti	4		19
	Enebybergs IF, SWE	3		19
	Säffle OK, SWE	2		19
53	IL Skrim, NOR	2		18
	Malmby IF, SWE	2		18
	Sävedalens AIK, SWE	2		18
56	Järvenpään Palo	5		17
	Rajamäen Rykmentti	4		17
58	Eidsvoll OL, NOR	2		16
	Pan Kristianstad, SWE	2		16
60	Oulun Suunnistajat	2		15
	FET OL, NOR	1		15
	Mesikämmenet, Helsinki	1		15
	Växjö OK, SWE	1		15
64	OK Mäsen, SWE	2		14
	Järfälla OK, SWE	2		14
66	OK Tyr, SWE	4		13
	Pihkaniskat, Vantaa	2		13
68	Keravan Urheilijat	1		12
	Storviks IF, SWE	1		12
70	OK Tisaren, SWE	2		11
	IK Jarl, SWE	1		11
	MS Parma, Mynämäki-Lieto	1		11
73	OL Trollelg, NOR	1		10
74	Espoon Suunta	4		9
	Ounasvaaran Hihtoseura	1		9
76	Gjerdum OL, NOR	1		8
	IF Sturla, NOR	1		8
	IL Heming, NOR	1		8
	Suonenjoen Vasama	1		8
	IL Tyrving, NOR	1		8
81	Linköpings OK, SWE	3		7
	Lovisa Tor	1		7
83	IFK Moras OK, SWE	2		6
	Saarijärven Pullistus	1		6
	Viitasaaren Suunta	1		6
86	OK Kåre, SWE	2		5
	Alfta Ösa OK, SWE	1		5
	Heinolan Isku	1		5
	Wing OK, NOR	1		5
90	OK Fryksdalen, SWE	1		4
	Ronneby OK, SWE	1		4
	Vehkalahden Veikot	1		4
93	Imatran Suunnistajat	1		3

	Ludvika OK, SWE	1		3
	O -52, NOR	1		3
	OK Pan, SWE	1		3
	Suunta-Sepot, Vammala	1		3
98	GOLF Tjalve, SWE	1		2
	Hagaby Golf, SWE	1		2
	OK Hällen, SWE	1		2
	Suunta 101, Jyväskylä	1		2
	OK Kolmården, SWE	1		2
	OK Rodhen, SWE	1		2
104	Kankaantaan Kisa, Nokia	1		1
	Rasti-Lukko, Rauma	1		1

LIITE 6 VIESTIN TERVEHDYKSET 1950–2009

1949	ei tervehdystä	1980	Ympäristövuotena kotimaan kauneudesta ja puhtaudesta muistuttaen Lapille
1950	400-vuotiaalle Helsingille	1981	Urheilutoimittajien Liitolle (1931–1981)
1951	Suomen hiihtäjille	1982	Pohjoismaisille veljesliitoille Pohjolan vapaasta suunnistuksesta
1952	Suomen olympiajoukkueelle	1983	350-vuotiaalle Maanmittaushallitukselle
1953	Puolustusvoimille	1984	Kouluikäisten liikunnasta päättävälle
1954	Veikkaustoimistolle, urheilun sammolle	1985	Maamme kolmelle suunnistusliitolle (1945–1985)
1955	Suomen Suunnistusliitolle (1945–1955)	1986	Suomen metsästäjille
1956	Maanomistajillemme	1987	Itsenäiselle Suomelle (1917–1987)
1957	Reserviupseerikoululle	1988	50-vuotiaalle Suomen Ladulle
1958	Suomen lehdistölle	1989	100-vuotiaalle Helsingin Sanomille
1959	Maanmittaushallituksen topografiselle toimistolle	1990	Yleisradion urheilutoimitukselle
1960	Kymenlaakson urheiluväelle ja Kouvolalle	1991	Suomen kirkolle
1961	Turulle ja sen yliopistolle	1992	Eduskunnalle
1962	Lahden kaupungille	1993	Suomalaisille yrittäjille
1963	Suomen Kuntourheiluliitolle	1994	Lapin poromiehille
1964	Suomen Rajavartiostolle	1995	Maailman Luonnon Säätöille ja Suomen Luonnonsuojeluliitolle
1965	Suomen Suunnistusliitolle (1945–1965)	1996	Puun Vuoden merkeissä Opetusministeriölle
1966	Suomen Suurkisoille	1997	Jyväskylän yliopiston liikuntatieteelliselle tiedekunnalle
1967	Suomen kansalle (1917–1967)	1998	Jukolan Viestien järjestäjille
1968	Kotimaan matkailulle (Lomasuuntana Suomi)	1999	Suomen Maaseutukeskusten Liitolle
1969	Rajojemme vartijoille	2000	Venlojen viestin naisuunnistajille
1970	Aleksis Kiven seuralle	2001	Puun käden taitajille, puusepän pienteollisuuden yrittäjille ja heidän järjestöille
1971	Reserviupseerikoululle	2002	Suomen Punaiselle Ristille
1972	Ympäristövuodelle	2003	Saaristoasiain neuvottelukunnalle ja kesäasukkaille
1973	Suomen Puolustusvoimille	2004	40-vuotiaalle vapaaehtoiselle pelastuspalvelulle
1974	Suomen Poliisikunnalle	2005	60-vuotiaalle Tiomilalle
1975	75 -vuotiaalle SVUL:lle	2006	Nuori-Suomelle
1976	Metsiä kulkevalle kansalle	2007	Metsänhoitoyhdistyksille
1977	Suomen metsäteollisuudelle, sekä kaikille metsän parissa ahertaville	2008	100-vuotiaalle Suomen Olympiakomitealle
1978	Maanmittaushallitukselle ja Topografikunnalle (koko Suomi peruskartoitettu)	2009	Puolustusvoimien maavoimille
1979	Lasten vuoden merkeissä työtä tekeville		